

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA ZŁOTOWA

ZESPÓŁ AUTORSKI

główny projektant:

mgr inż.arch. Joanna Sapieha-Kopicka

zagadnienia przestrzenne:

mgr inż.arch. Maryna Kopicka

rys historyczny:

mgr Jerzy Kloskowski

infrastruktura techniczna:

inż. Halina Nowacka

ekofizjografia:

specjalista ds. ochrony środowiska

Ewa Pałubicka

Złotów 2005 r.

Rozdział I. Wstęp.....	3
1. Podstawa prawna.....	3
2. Cele i zakres opracowania.....	4
3. Dane ogólne.....	4
Rozdział II. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.....	5
1. Zewnętrzne uwarunkowania wpływające na kształtowanie kierunków polityki przestrzennej:.....	5
2. Wewnętrzne uwarunkowania wpływające na kształtowanie kierunków polityki przestrzennej:.....	5
1) Problemy w zakresie środowiska przyrodniczego:.....	5
2) Problemy w zakresie warunków antropogenicznych jako wynik działalności człowieka :.....	5
3) Problemy w zakresie budowy infrastruktury turystycznej:.....	6
4) Stan infrastruktury technicznej :.....	6
3. Opracowanie fizjograficzne.....	6
4. Rys historyczny.....	7
1) Złotów w okresie zwrotu dziejowego.....	7
2) Miasto Złotów.....	9
3) Zabudowa miasta.....	15
4) Parafia rzymsko-katolicka.....	18
5) Prawa miejskie.....	18
6) Przywilej dla Złotowa z 1665 r.....	20
7) Herb miasta Złotowa.....	21
8) Dżuma w Złotowie.....	22
9) Okres wojny północnej.....	23
10) Gmina żydowska w Złotowie.....	23
11) Stosunek do „obcych” w Złotowie.....	25
12) Reformacja.....	26
13) Próba wyjaśnienia nazwy Złotów.....	28
14) Ludność miasta Złotowa.....	31
5. Krajobraz kulturowy i dziedzictwo historyczne. (zał. nr 1 i 2).....	31
6. Zagadnienia komunikacyjne.....	40
1) Komunikacja w skali regionu.....	40
2) Komunikacja drogowa miejska.....	40
3) Komunikacja kolejowa.....	41
7. Turystyka i rekreacja.....	41
8. Zagadnienia demograficzne.....	43
9. Jakość życia, zagadnienia społeczne.....	43
1) Praca.....	43
2) Zasoby mieszkaniowe, wskaźniki intensywności zabudowy.....	44
3) Edukacja i wychowanie.....	45
4) Kościoły.....	45
5) Kultura.....	46
6) Sport i rekreacja (na podstawie sprawozdań za 2003 r.).....	46
7) Zdrowie i opieka społeczna.....	47
8) Obiekty handlu i usług.....	48
10. Gospodarka.....	48
11. Istniejące użytkowanie terenu. (zał. nr 8).....	49
12. Infrastruktura techniczna. (zał. nr 13).....	49

3)	Zaopatrzenie w wodę.	49
4)	Odprowadzenie ścieków komunalnych.	51
3)	Odprowadzenie wód opadowych.....	52
4)	Zaopatrzenie w gaz.	52
5)	Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	53
6)	Gospodarka odpadami.	53
13.	Transport publiczny.	53
Rozdział III. Kierunki zagospodarowania przestrzennego.....		53
1.	Wstęp.....	53
2.	Ustalenia ogólne.	54
3.	Ustalenia szczegółowe. (zał. nr 10)	55
1)	Obszar nr 1 : „Śródmieście”	55
2)	Obszar nr 2 : „Chojnicka”	60
3)	Obszar nr 3 : „Błękit”	61
4)	Obszar nr 4 : Tereny rekreacji	61
5)	Obszar nr 5 : „Wielatowo”	63
6)	Obszar nr 6 : „Za Dworcem”	64
7)	Obszar nr 7 : „Wodociągi”	65
8)	Obszar nr 8 : „Kujańska”	65
4.	Zmiany w strukturze przestrzennej, wskaźniki.....	66
Rozdział IV. Ochrona dziedzictwa kulturowego		67
1.	Działania w zakresie ochrony i renowacji zabytków.....	67
2.	Projekt rewitalizacji Starego Miasta. (zał. nr 11).....	68
1)	Studium krajobrazu.	68
2)	Proponowane wytyczne do planu zagospodarowania przestrzennego.	68
Rozdział V. Kierunki rozwoju komunikacji.....		71
1.	Ustalenia w zakresie komunikacji.	71
2.	Realizacja celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.	73
Rozdział VI. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.....		73
1.	Zaopatrzenie w wodę.....	73
2.	Odprowadzenie ścieków sanitarnych.	73
3.	Odprowadzenie wód opadowych.	74
4.	Zaopatrzenie w gaz.	75
5.	Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	75
6.	Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	75
	Bibliografia.....	76
	Spis załączników graficznych:	76

Rozdział I

Wstęp.

1. Podstawa prawna.

- 1) Podstawą do opracowania studium jest art. 9 ustawy z dnia 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28.04.2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz uchwała Nr XIII/79/04 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26 lutego 2004 r. o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotowa.
- 2) Studium jest aktem planistycznym w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i innych przepisów szczególnych.
- 3) Studium stanowi wytyczne do prowadzenia polityki przestrzennej w mieście, nie jest jednak prawem miejscowym, w oparciu o które mogą być wydawane decyzje administracyjne. S. ma charakter dokumentu strategicznego, bez określonego terminu obowiązywania i stanowi zbiór danych informacyjnych i wyjściowych do tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium jest także dokumentem, który promuje rozwój miasta.
- 4) Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na opracowywanym obszarze:
  1. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon skrzyżowania ul. Szpitalnej i Staszica”, uchwała nr IV/28/98 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.12.1998 r.
  2. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Konopnickiej”, uchwała nr IV/29/98 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.12.1998 r.
  3. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Łowieckiej”, uchwała nr IV/30/98 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.12.1998 r.
  4. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Chojnickiej”, uchwała nr IV/31/98 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.12.1998 r.
  5. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Piaskowej”, uchwała nr IV/32/98 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.12.1998 r.
  6. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący teren położony przy ul. Jeziornej”, uchwała nr XVI/127/99 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 30.12.1999 r.
  7. zmiana m.p.z.p. „obszar położony w rejonie ul. Chojnickiej - rogałki”, uchwała nr XXIII/149/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.06.2000 r.
  8. zmiana m.p.z.p. „obszar położony w rejonie ul. 8 Marca, Leśnej i Wielatowskiej zw. Wielatowo - ośrodek usługowy”, uchwała nr XXIII/150/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 29.06.2000 r.
  9. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Moniuszki”, uchwała nr XXV/160/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 07.09.2000 r.
  10. zmiana m.p.z.p. „zespół budownictwa mieszkalno-usługowego przy hali targowej w Złotowie”, uchwała nr XXVIII/178/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 23.11.2000 r.
  11. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Leśnej”, uchwała nr XXVIII/179/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 23.11.2000 r.

12. zmiana m.p.z.p. „zespół mieszkalno-usługowy w rejonie ul. Jastrowskiej i Leśnej (ul. Rozdroże)”, uchwała nr XXVIII/180/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 23.11.2000 r.
13. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon osiedla Polna”, uchwała nr XXIX/188/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 28.12.2000 r.
14. zmiana m.p.z.p. „obszar położony w rejonie ul. Norwida, Szpitalnej i Niezn. Żołnierza”, uchwała nr XXIX/189/2000 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 28.12.2000 r.
15. zmiana m.p.z.p. „rejon dzielnicy przemysłowej przy ul. Kujańskiej”, uchwała nr XXXII/217/2001 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26.04.2001 r.
16. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Al.Piasta-Krzywoustego”, uchwała nr XXXII/218/01 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26.04.2001 r.
17. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący brzeg jeziora Miejskiego w rejonie ul. Staszica”, uchwała nr XXXII/219/01 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26.04.2001 r.
18. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon Muzeum Ziemi Złotowskiej”, uchwała nr XXXII/220/01 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26.04.2001 r.
19. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon ul. Mickiewicza”, uchwała nr XXXII/221/01 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26.04.2001 r.
20. zmiana m.p.z.p. „obszar położony nad jeziorem Zaleskim”, uchwała nr XXXII/222/01 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 26.04.2001 r.
21. zmiana m.p.z.p. „obszar obejmujący rejon byłego internatu szkoły zawodowej nr 1”, uchwała nr XLI/267/2002 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 25.04.2002 r.

2. Cele i zakres opracowania.

Projekt studium składa się z części tekstowej i załączników graficznych nr 9 i 10. Załączniki graficzne nr 1-8, 12 i 13 stanowią materiały wyjściowe i problemowe do studium.

W studium zawarto:

- a) diagnozę aktualnego stanu zagospodarowania i problemów z nim związanych,
- b) kierunki rozwoju przestrzennego, zasady polityki przestrzennej z uwzględnieniem występujących ograniczeń, tych o charakterze trwałym i tych możliwych do pokonania,
- c) określenie zadań lokalnych i ponadlokalnych,
- d) wskazania terenów do opracowania planów miejscowych.

3. Dane ogólne. (wg Urz. Stat. w Poznaniu rocznik 2003)

- 1) powiat złotowski :
  - powierzchnia - 1660.9 km²
  - liczba ludności - 68 tys. 493 osób.
- 2) miasto Złotów :
  - a) powierzchnia - 1158 ha
  - b) ludność ogółem w 2003 r. - 18294
w tym kobiety - 9459
  - c) ludność w wieku :
    - przedprodukcyjnym - 4465
    - produkcyjnym - 11629
    - poprodukcyjnym - 2096

d) przyrost naturalny - 2.5 na 1000 ludności

dla porównania:

- m. Chodzież - 0.61
- m. Jastrowie - 4.36
- m. Czarnków - 3.02
- m. Wągrowiec - 0.33

e) zagęszczenie ludności na 1 km² - 1568 osób

dla porównania:

- m. Chodzież - 1545
- m. Czarnków - 1197
- m. Wągrowiec - 1363

M. Złotów posiada największe zagęszczenie mieszkańców na 1 km² powierzchni w stosunku do zbliżonych wielkością miast na obszarze województwa wlkp. Przyczyną tego jest bardzo mała powierzchnia miasta w jego granicach administracyjnych.

Rozdział II

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

1. Zewnętrzne uwarunkowania wpływające na kształtowanie kierunków polityki przestrzennej:

Do ważniejszych uwarunkowań należy zaliczyć:

- likwidację województwa pilskiego
- utworzenie powiatu z siedzibą w Złotowie
- bardzo ograniczony powierzchniowo obszar administracyjny gminy miejskiej i wynikające z tego uprawnienia decyzyjne nie obejmujące terenów bezpośrednio przylegających do zabudowanych terenów miejskich lub ulic miejskich

2. Wewnętrzne uwarunkowania wpływające na kształtowanie kierunków polityki przestrzennej:

1) Problemy w zakresie środowiska przyrodniczego:

- warunki geomorfologiczne
  - warunki gruntowo - wodne
  - warunki glebowe
- omówione w opracowaniu fizjograficznym

2) Problemy w zakresie warunków antropogenicznych jako wynik działalności człowieka :

- negatywny wpływ antropopresji przejawia się:
  - zanieczyszczeniem wód podziemnych
  - zanieczyszczeniem wód powierzchniowych poprzez częściowe nielegalne odprowadzanie ścieków do wód jezior w przeszłości
  - zanieczyszczeniem powietrza w wyniku generowania przez zakłady usługowo-przemysłowe oraz indywidualne emitery w zabudowie

jednorodzinnej, które nie są podłączone do centralnego źródła ciepła pyłów i dwutlenku siarki

- zwiększonym poziomym hałasu wynikającym z rozwijającej się motoryzacji lub zakładów nie przestrzegających norm w tej dziedzinie

3) Problemy w zakresie budowy infrastruktury turystycznej:

- dopuszczalna pojemność brutto rejonów turystycznych wynikać powinna z :
  - konieczności zachowania walorów środowiska w jak najmniej zmienionej formie
  - zapewnienia optymalnych warunków wypoczynku na zagospodarowanych terenach
- jednostka pojemności określa maksymalną ilość osób przebywających jednorazowo na obszarze 1 ha

4) Stan infrastruktury technicznej :

- stan komunikacyjny powodujący ograniczenia w bezkolizyjnym przejeździe przez miasto - poprawa parametrów technicznych
- konieczność systematycznego powiększania sieci wodociągowej i kanalizacji ściekowej oraz dalszej gazyfikacji miasta

3. Opracowanie fizjograficzne.

- Opracowanie ekofizjograficzne sporządzono w celu rozpoznania i charakterystyki warunków środowiska i przeprowadzenia jego oceny dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotów z uwzględnieniem ich wzajemnego powiązania.

Stosownie do cech poszczególnych elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zapewnione zostaną warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska.

- Zakres opracowania ekofizjograficznego służy do określenia wymagań, zawartych w ustawie Prawo ochrony środowiska, dotyczących racjonalnego gospodarowania gruntami i racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi także na terenach eksploatacji złóż kopalin.

Ponadto uwzględnia obszary występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż.

Na podstawie niniejszego opracowania w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotów” zostaną uwzględnione kompleksowe rozwiązania gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzenia i kształtowania terenów zieleni. Również ważnym ustaleniem jest konieczność ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem oraz ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych. Jednocześnie ustalone zostaną inne potrzeby w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na podstawie analizowanego opracowania ekofizjograficznego przy przeznaczaniu terenów na poszczególne cele oraz przy określaniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem w strukturze wykorzystania terenu ustalone zostaną proporcje pozwalające na zachowanie lub przywrócenie równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia.

- Całość opracowania ekofizjograficznego zawarta jest w odrębnej dokumentacji stanowiącej załącznik do projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

4. Rys historyczny.

1) Złotów w okresie zwrotu dziejowego

Ludzie od wieków migrują za słońcem, za pracą, za chlebem na krańce świata w poszukiwaniu optymalnych warunków do życia. Jest to zawsze wymuszone warunkami klimatycznymi, gospodarczymi, przeludnieniem lub zgoła przyczynami politycznych. Nasze pokolenie przeżyło to silniej niż tego doznały poprzednie w XIX w. Ludność mowy polskiej przesunęła się nad Odrę i Nysę Łużycką. Nastąpiła zupełna wymiana ludności na tzw. Ziemiach Odzyskanych i Północnych. Zakończenie I wojny światowej przyniosło powstanie wielu państw narodowych, bo w tym czasie naczelnym hasłem polityki międzynarodowej było samostanowienie narodów, jako droga do zgody między sąsiadami. Po drugiej wojnie światowej nastąpiła zmiana poglądów mimo istnienia Karty Narodów Zjednoczonych i do głosu doszły hasła czystek etnicznych wypędzające mniejszości narodowe. Jeszcze bardziej zaciążyła wola wielkich mocarstw, które uznawały strefy wpływów na kontynencie europejskim. W Europie Środkowej doszło do przesunięcia wielu milionów ludności niemieckiej i polskiej w kierunku zachodnim. Podobnie i w Czechach.

O przebiegu wędrówki ludów u schyłku starożytności i na początku wczesnego średniowiecza niewiele wiemy. Nie mamy jeszcze obrazu zajmowania środkowej i południowej Europy w VI i VII wieku. przez Słowian, bo źródła nic o tym nie wiedzą. Jedynie archeologia przedstawia nam nieliczne artefakty, które jednak nie dają obrazu poprzedniego zaludnienia. W ciągu stuleci do Polski przybywali jako osadnicy koloniści niemieccy, do miast przenikali w wydzielone gminy Żydzi, Szkoci i Czesi, jako emigranci wyznaniowi. Ludzie przyzwyczaili się w swojej bezsilności do epidemii i uznawali je za dopust Boży. Innego zdania byli co do wojen, które od czasu Napoleona stały się przedmiotem dyskusji i powszechnego zainteresowania.

Na cywilizację miejską miało wpływ przede wszystkim upowszechnienie szkoły. Od czasów wprowadzenia obowiązku szkolnego w szkołach pruskich, dzieci wiedziały więcej niż ich rodzice. Zaczęły ukazywać się gazety, nawet pod strzechą czytane były kalendarze w połowie XIX w. W szkole dzieci uczyły się po niemiecku a w domu w rodzinach polskich mówiono po polsku. Nauka religii w szkole dla dzieci katolickich odbywała się również po polsku. Szkoła, służba wojskowa, nauka zawodu u niemieckiego rzemieślnika - to wszystko wpływało na zmianę etosu.

Ludność Złotowa około 1890 jest dwujęzyczna. Parcelacja majątków i planowe osadnictwo niemieckie doprowadza do silnego zaznaczania się granicy językowej i narodowej na terenie Krajny. W Złotowie zaczyna się polaryzować wśród mieszkańców pojęcie my i oni pod koniec XIX w. W mieście na każdym kroku widoczna jest dominacja niemiecka w życiu codziennym w urzędach w handlu. W organizacjach społecznych następuje w tym czasie rozdział na organizacje niemieckie i polskie. Najpierw chóry kościelne potem chóry świeckie preferujące pieśni narodowe. Ożywiony ruch narodowy po wojnach napoleońskich zaczął przyjmować formy zorganizowane już w latach 60-tych XIX w, później w ruchu pierwszych organizacji sportowych. Po zwycięskiej wojnie prusko - francuskiej w 1870/71 r rozwija się ruch kombatanów z

dominującą rolą oficerów pruskich i wreszcie po r. 1900 w Złotowie doszło do rozłamu między silną grupą polskich działaczy w związku strzeleckim a niektórymi członkami Niemcami, którzy dążyli do opanowania zarządu tej organizacji. W 1907 r. powstał Niemiecki Związek Strzelecki. Silnym echem odbija się w tym czasie działalność antysemita prasy niemieckiej lokalnej i niektórych gazet centralnych. Okres przed pierwszą wojną światową niesie wysoką falę nacjonalizmu tak w wychowaniu jak i prasie w życiu budzących się partii i organizacji społecznych.

Po przegranej pierwszej wojnie i upadku Cesarstwa Niemieckiego nastąpił w świadomości Złotowian wstrząs, gdy niedaleko na wschód została wytyczona granica polsko – niemiecka, dzieląca powiat złotowski i zaznaczająca położenie miasta na pograniczu co zostało znów zaakcentowane. Kilkanaście rodzin polskich optowało na rzecz Polski, przenosząc się na Pomorze.

W traktacie wersalskim zabezpieczono prawa mniejszościowe Polaków i formalnie mogło powstać szkolnictwo polskie i organizacje z językiem narodowym. Ale ostoją wszelkiego ruchu narodowego był jak dawniej Kościół. To księża katolicycy byli duchowymi przywódcami Związku Polaków w Niemczech i organizacji afiliowanych przy kościołach.

Rozwój ideologii politycznej w Niemczech zwłaszcza po przewrocie narodowo- socjalistycznym zmierzał do rozstrzygnięć w sprawach mniejszości narodowych i wyeliminowania obcych elementów etnicznych. Ten problem był w czasie wojny rozwiązywany bardziej praktycznie a mniej teoretycznie. Skutki tej wojny odczuwamy jeszcze dziś 60 lat po wojnie.

Polska w nowych granicach wysuniętych na zachód nie była w stanie podjąć gospodarką socjalistyczną i nadażyć za postępem technicznym. W objęciach bloku socjalistycznego pozostawała w tyle nie wykorzystując swoich zasobów i dorobku dla gospodarki narodowej.

Wielkie zawirowania dziejowe bardzo boleśnie dotknęły nasz region zawsze recesją gospodarczą i kulturalną. Wielkie zmagania księcia Bolesława Krzywoustego z Pomorzanami na początku XII w. spowodowały wyludnienie i wymianę z biegiem czasu na osadników i rycerstwo z Wielkopolski. Kolonizacja w XIV w. na prawie niemieckim rozwinęła gospodarkę czynszową i zakładanie miast z modelem organizacji samorządowej. Reformacja wbijająca klin w społeczeństwo i rozdzielająca przez język niemiecki luteranizmu na podział językowy wyznania ewangelickiego od katolickiego obrządku z nauczaniem, śpiewem i kazaniem w języku polskim. Wojny szwedzkie w XVII w. miały podłoże religijne i pogłębiały nietolerancję wyznaniową. W Złotowie i pobliskich wsiach doszło do rozbiórki zborów ewangelickich. (1721 r.) Załamanie się gospodarki i życia kulturalnego w czasie epidemii dżumy w 1711 r. Ponowne zasiedlanie miasta ludnością z Brandenburgii, Pomorza i Kaszub. Znaczny odpływ ludności w XIX w. migracjach wewnętrznych i emigracji do Ameryki. Zupełna wymiana populacji po drugiej wojnie światowej /1/.

Aktualne jest dziś rozważanie nad historią naszego miasta, która ma analogie wszędzie w naszym regionie nad wydarzeniami losowymi jak plagi lub epidemie, deportacje do obozów, na roboty przymusowe, eksterminacja fizyczna, zagrożenie bronią bakteriologiczną, chemiczną, terroryzmem.

Kultura rozwijająca się w poprzednim tysiącleciu tworzyła węzły dobrze uplecionej sieci w miastach. Od wieków średnich przybywa ludności regulowanej podażą żywności i chorobami zakaźnymi, które uśmiercają zwłaszcza dzieci. Populacje miejskie postępach bakteriologii w XIX w. zaczęły zmniejszać przyrost naturalny i w XX w. rozwijały się głównie przez migrację dużej liczby

ludności ze wsi do miasta. W Złotowie odczuwalny jest spadek urodzeń od lat 80 – tych.

2) Miasto Złotów.

- Krajna.

Krajna jest nazwą krainy geograficznej i historycznej w północnej Wielkopolsce.

W XII wieku trwały tutaj zacięte walki księcia polskiego z Pomorzanami o hegemonię o jaką walczyli sto lat wcześniej pierwsi królowie Polski.

Sama nazwa mówi o ziemi leżącej na skraju, na pograniczu międzyplemiennym oddzielona szeroką pradoliną Noteci i dolnej Warty. Granice historyczne tej krainy ukształtowały się na północ od Noteci po Kamionkę i Debrzynkę, na zachodzie po Gwdę a na wschodzie po dolny bieg Brdy. Pierwsza wzmianka o Krajnie występuje w dokumencie darowizny księcia Władysława Odonicza wielkich połaci ziemi na rzecz zakonu templariuszy z 1286 r. /2/ : *Teritorium, quod Crayen dicitur*. Dotyczyło to okolic Jeziora Drawskiego. Granice tego terytorium są dokładnie opisane: „ przy drodze do Barwic” /3/

Położenie ówczesne Krajny jest niejasne. Niektórzy utrzymywali, że to szeroki pas lasów po obu brzegach rz. Dobrzycy. od Jez. Pile ,wzdłuż „ via marchionis „w kierunku zachodnim po granicę z Nową Marchią nad Drawą /4/. W późniejszych dokumentach krzyżackich wzmiankowana jest też Krajna jako „lant zcu krayn” /5/. Niektórzy geografowie uważają, że do Krajny należy też Ziemia Wałecka.

Ziemie leżące szerokim pasem na północ od Noteci były od X do XV wieku terenem granicznym plemiennym między Pomorzem a Wielkopolską. Po wojnach Bolesława Krzywoustego z Pomorzanami, które miały podłoże religijne, teren Krajny został wyludniony i powoli zaczęła się osiedlać ludność z Wielkopolski. Od czasu wytyczenia granicy północnej Krajny w 1343 r. między Koroną a Zakonem gród Krajeński znajdował się w Nakle, to ziemia złotowska jako własność rycerska wysunięta do granicy północno-zachodniej musiała bronić swoich rubieży od północy przed ekspansją Zakonu Krzyżackiego.

Na terenie ziemi wałeckiej osadnictwo na prawie niemieckim dokonało dużych postępów i znacznie zmienił się skład etniczny ludności miejskiej i wiejskiej. W zachodniej Krajnie zmiany te były znacznie mniejsze. Po pierwszej kolonizacji w XIV w. zaczął się proces wymieszania się ludności. Od pierwszej kolonizacji nastąpiło przenikanie ludności osadniczej niemieckiej we wszystkich stanach. Po reformacji nastąpiła wyraźna zmiana w wychowaniu i używaniu języka niemieckiego wśród ludności ewangelickiej. Pozostał problem ludności mieszanej,

---

/1/ W Złotowie mieszkało w czasie wejścia wojska polskiego 31. 01. 1945 r. około 600 mieszkańców, w tym około 400 dzieci; 01. 04. 1946 r. liczba mieszkańców sięgała 5000 , w tym około 1400 Niemców, 300 autochtonów, 1200 przesiedleńców z Pomorza, 1900 przesiedleńców z centralnej Polski.

/2/ Data jest błędna i powinna się odnosić do 1290 r. jak udowodnił Krzyżanowski

/3/ „ Via, que ducit de civitate Barwitz”

/4/ „ via marchionis” – droga marchijska , stary szlak prowadzący z Drawska, przez północną część Ziemi Wałeckiej do Łędyczka. Łądowe połączenie państw niemieckich z Zakonem w Prusach.

/5/ C.D.M.P. 570 Voigt. Königsberg 1823 s. 281 Roczniki Lindenblatta.

Ponad narodowymi, językowymi i religijnymi związkami ludności autochtonicznej tworzącymi naród z tradycją i świadomością odrębności wobec innych, którzy przecież osiedlili się tutaj w pierwszej drugiej czy trzeciej kolonizacji niemieckiej. Jako przybysze starali się zachować swoją odrębność i związek w utrzymywaniu kontaktów społecznych między swoimi, do podnoszenia swej pozycji majątkowej i podnoszenia swojego znaczenia w świadomości rolą narodu niemieckiego w Europie.

Już raz przy nadmiarze rąk do pracy odpłynęły w drugiej połowie XIX do Ameryki tysiące odważnych młodych ludzi. Za „wielką wodę” poszli młodzi i zdrowi ludzie. Niemcy, Polacy i Żydzi. Zostali w domu mniej przedsiębiorczy do pomocy rodzicom.

Potem w latach 80 –tych XIX w zaczął się wielki ruch ludności „na lżejszy chleb” do przemysłu westfalskiego, do kopalni, do Berlina między robotników a ci sezonowi, na „saksy”. Migracja ludności i tym razem była proporcjonalna do liczby mieszkańców. Wysoka dzietność dała nadwyżkę wśród ludności miejskiej i wiejskiej.

Ziemia krajeńska do naszych czasów zajmowała położenie na skraju państw i na pograniczu dwóch narodów, najpierw jako granica plemienna Pomorzan i Polan w X i XI w. , a następnie były to:

- Granica między Koroną a Zakonem w latach 1343 do 1466., jako granica Prus Królewskich w latach 1466 do 1772
- Granica Prowincji pruskiej Prusy Zachodnie - Westpreußen
- Granica Pogranicza (Grenzmark Posen -Westpreußen) 1921 - 1938
- Granica Ziem Zachodnich po 1945 r.
- Granica międzywojewódzka Województwo Bydgoszcz – Pomorze Zach.
- Granica województwa koszalińskiego
- Granica województwa pilskiego
- Granica województwa wielkopolskiego

Zmiany w nazwie terytorium Krajny: 1290 Crayen. w XV w. Krayn, Terra Krayna, w XVI w. Krajna, Ziemia Nakielska, powiat nakielski, Netzedistrikt, po pierwszym rozbiórce Polski w 1772 r. Grenzmark Posen – Westpreußen w latach 1920 – 1938. W polskiej literaturze i prasie używano nazwy Pogranicze.

- Położenie miasta.

Złotów leży na terenie Pomorza historycznego. Pod względem geograficznym na terenie Pojezierza Krajeńskiego. Obecnie w obrębie województwa Wielkopolskiego. Przynależność polityczna Złotowa i zachodniej Krajny w historii była następująca:

- do 1112r. do Pomorza .
- do 1772r. do Królestwa Polskiego
- do 1945 r. do Królestwa Pruskiego i Rzeszy Niemieckiej
- do 1989 r. do Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
- od 1989 r. do Rzeczypospolitej Polskiej

O powstaniu miasta zdecydowało miejsce skrzyżowania się starych szlaków komunikacyjny wiodących między jeziorami i przez rzekę Głomię, lewy dopływ Gwdy, która płynąc z płn. wschodu na płd zachód zbiera wody koło naszego miasta z kilku jezior rynnowych : Jeziora Baba, Jeziora Bielsk nazywanego też Burmistrzowskim , Jeziora Babiczynek, Jeziora Zaleskiego i Jeziora Zamkowego nazywanego też Miejskim albo Złotowskim. Rynny jezior

są głębokie nawet do 15 m jak Jez. Zaleskiego (pow. 185 ha i długości 5,5 km) czy Jez. Zamkowego - 10 m głębokości (pow. 56 ha). Głomia w swoim niewielkim biegu między Jeziorem Głomskim a ujściem do Gwdy koło Dobrzycy ma znaczną różnicę poziomów i przez setki lat pracowicie napędzała 9 młynów wodnych. Lustro wody w Jeziorze Zamkowym jest średnio na poziomie 106,4 m n p. m.

Miasto rozwinęło się w ciągu wieków w klinie płaskiej moreny dennej między Jez. Zamkowym a Jez. Baba na wysokości 112 m nad poziomem morza. Równinny teren urozmaicony jest nie tylko głębokimi rowami rynien jeziornych ale też występują piaszczyste długie wały ciągnące się od Płoskowa do Świętej i w obrębie miasta najlepiej zachowane jako Góra Żydowska i Góra Wisielcza.

Najbliżej położone miasta to Krajenka, też nad Głomią, w odległości 10 km i w pow. wałęckim - Jastrowie odległe 16 km na zachód. Bliskie miejscowości związane ze Złotowem to Święta, Stawnica, i Błękwit, w którym był młyn zamkowy, od XV w. To tama młyńska wpłynęła na zamulenie koryta Głomii i podniesienie się lustra wody co najmniej o 0,5 m. Zmusiło to właścicieli zamku złotowskiego do podniesienia wałów grodu.

Podgrodzie rozwijało się od wczesnego średniowiecza na terenie suchym, co najmniej 3 – 4 m nad powierzchnią wody jezior, która nie wahała się więcej jak 0,5 m. Odpływ wody z jeziora Zamkowego był swobodny przez szeroką „gardziel” Głomii w kierunku Błękwitu.

Po drugiej stronie jeziora Zamkowego i Jeziora Baba, mimo dobrych warunków ukształtowania gruntów, nie rozwijało się podgrodzie, co wskazuje na większe zagrożenie z tego kierunku, podobnie jak w Prochach i koło grodziska w Klukowie. Można też przyjąć hipotezę, że dąbrowa za jeziorem miała znaczenie kultowe lub była zawsze tylko do dyspozycji kasztelana grodowego.

W niewielkim grodzie nie było miejsca dla kościoła. Odpowiednie dla wczesnego, drewnianego kościoła miejsce znajdowało się na wysokim i zwirowatym pagórku, na którym ułożono duże kamienie na podwaliny bliżej dzwonnicy, tuż przy drodze z rynku na most prowadzący na wyspę grodową.

- Walki państwa piastowskiego z pomorzanami.

Chociaż umacnianie się chrześcijaństwa na Pomorzu Zachodnim rozpoczęło się dopiero po dwóch podróżach misyjnych biskupa św. Ottona z Bambergu w latach 1124 i 1125, to na terenie Pomorza Nadwiślańskiego nieśmiało rozwijało się z przerwami w XI wieku, a po długich wojnach między Pomorzanami a Polanami dopiero po zdobyciu Nakła w 1112 r. mogło się rozwinąć organizacyjnie. Na wyludnione przez wojny tereny nad Notecią zaczęło napływać rycerstwo wielkopolskie i osiedlać swoich poddanych. Nie jest wykluczone, że już wówczas powstał kościół na miejscu wcześniejszego ośrodka kultowego, Pomorzanie mieli w tym czasie rozwinięte wierzenia w różne bóstwa i silną hierarchię kapłańską, która opierała się podbojom ze strony Marchii Brandenburskiej, Danii i Polski. Pomorze z Prusami i Rugią i pogańskimi plemionami połabskimi było długo ostoją kultu pogańskiego a Polska wstrząsaną reakcją pogańską w pierwszej połowie XI w. a potem rozbite na dzielnice nie było zdolne stworzyć dość trwałej organizacji państwowej, by włączyć do Polski Pomorze, które cywilizacyjnie było bardziej rozwinięte aniżeli młode państwo piastowskie. Wszyscy panujący zmuszeni byli odpiierać ataki Pomorzan i sami

organizowali napady rabunkowe. Osia zmagania były głównie grody nadnoteckie, których opanowanie zabezpieczało jeden i drugi kraj. W przekazie Anonima Galla, opisującego życie Bolesława Krzywoustego wysuwana jest idea wprowadzenia chrześcijaństwa. O zaciętości tych walk niech świadczą różne fragmenty tej Kroniki:

„Jednakże mieczem nauczania nie dało się serc ich oderwać od pogaństwa, ani mieczem zniszczenia nie było można tego pokolenia zmił zupełnie wytępić. Częstokroć wprawdzie naczelnicy ich pobici przez księcia polskiego szukali ocalenia w chrzcie, lecz znów zebrawszy siły wyrzekali się wiary chrześcijańskiej i na nowo wszczynali wojnę”...

Dla ówczesnych ludzi wykształconych było oczywiste, że trwałe zwierzchności nad Pomorzem nie da się stworzyć bez zaprowadzenia tam chrześcijaństwa.

Drugą linią grodów, o które toczyły się boje, były: Kamień Kr., Debrzno, Prochy Złotów, Kujana, Wałcz i Bytyń. Teren na północ od Noteci został przez te walki spustoszony a grody spalone w XII w nie zostały odbudowane.

Grody w ważnych przejściach między jeziorami, o dobrym usytuowaniu na wyspach lub półwyspach stały się ośrodkami obrony w razie nagłego wyrojenia niektórych rodów tradycyjnie dążących na rabunek u obcych plemion. W XII i XIII w. grody były ośrodkami władzy.

- Najstarsze ślady osadnictwa.

Szeroka dolina rz. Głomii z rozległymi rozlewiskami i liczne jeziora sprzyjały zakładaniu obozowisk w środkowej epoce kamienia (mezolit 6 tys. lat p.n.e.). Ślady z tego okresu znajdują się na północnym brzegu Jez. Baba i na zachodnim brzegu Jeziora Diabelskiego (dziś już osuszonego). W tych miejscach występują też liczne wyroby młodszej epoki kamienia nazywanej neolitem. Mnóstwo krzemieni obrobionych jako drapacze, zbrojniki, ostrza do strzał jest świadectwem istnienia tam pierwszych osad związanych z kulturą ceramiki sznurowej. Przypadkowe znaleziska bagienne narzędzi z rogów i kości i kilka łodzi dłubanych wzbogacają wiedzę o pierwotnych myśliwych i rybakach w naszej okolicy.

W ciągu ostatnich 100 lat odkopano podczas różnych robót budowlanych i prac polowych dużo zabytków w pobliżu Złotowa świadczących o osadnictwie o różnej zagęszczeniu. Z epoki brązu (1800- 800 p.n.e.) znaleziono podczas budowy nasypów kolejowych 1869 r. skarb brązowy złożony z 3 bransolet, który później został przekazany do Muzeum w Gdańsku. Nad Jez. Bielsk odślaniały się też kilkakrotnie groby skrzynkowe z zachowanymi naczyniami popielnicowymi, z których niektóre przekazane były na początku XX w, do wspomnianego Muzeum w Gdańsku. Nad południowym brzegiem Jez. Zaleskiego zbadano w 1966 r. cmentarzysko z tego okresu nazywanego zwykle kulturą pomorską. Również Muzeum w Szczecinie posiada małą urnę z tego okresu pochodzącą ze Złotowa oraz 4 fragmenty ceramiki.

Okres wczesnego średniowiecza (VIII do XII w.) widoczny jest nawet na powierzchni ziemi i dostarczył dużych ilości ceramiki przedmiotów i żelaznych, żarn świadczących o uprawie roli i o stałym zasiedleniu okolic dzisiejszego Złotowa. Nad brzegami Jez. Zaleskiego znajdowały się w X – XII w 4 osady wczesnośredniowieczne. Były to niewielkie sadyby liczące po kilka chat jednego lub dwóch rodów. Nad Jez. Zamkowym znajdowały się 3 osady :

jedna na wysokim zachodnim brzegu i dwie na wschodnim brzegu. Nad południowym brzegiem Jez. Baba znajdowała się wielka wieś targowa tworząca podgrodzie. Nad jeziorem proboszczowskim (Babiczynek) znajduje się również dużo śladów z tego okresu.

Najważniejszym zabytkiem wczesnego średniowiecza jest gród złotowski chociaż nie widoczny na powierzchni a ukryty pod ziemią zachował mnóstwo dowodów materialnych kultury gospodarczej i społecznej okresu poprzedzającego miasto w XIV w. Na niewielkiej wyspie o powierzchni hektara rozwinęła się organizacja życia władzy grodowej nad najbliższą okolicą nazywana zwykle opolem. Idąc 8 km w górę rz. Głomii znajdujemy na wysokim brzegu dobrze zachowane grodzisko z przyległym podgrodzciem i u podstawy „Góry Zamkowej” z własnym źródłem wody. Ten gród pomorski został zniszczony w 1107 r. w wojnie Bolesława Krzywoustego z Pomorzanami i już się nie odbudował. 3,5 km na południe od Złotowa na rozległej wyspie rozwidłonej rz. Głomii powstał gród w Klukowie, podobnie jak gród złotowski, już w końcu VIII w. zarządzający opolem, do którego należały osady na wschodnim brzegu rzeki, koło Klukowa i Wąsosz.

- Gród jako początek miasta.

Zaczął się wszystko od szukania bezpiecznego miejsca na wyspie, grodziska sadyby przed ewentualnym zagrożeniem. W czasach wielkich ruchów ludzi, niestabilizowanych po wędrówce ludów, i pojawieniu się Słowian w środkowej Europie jeszcze przez 500 lat trzeba było się bronić przed sąsiadami i wędrownymi ludźmi nie posiadającymi swego stałego terytorium. W ciągu tego okresu grodowego powstawały miejsca obronne wybrane w tym celu na ostrowach (wyspach) pagórkach o stromych zboczach, w zakolach rzek lub na bagnach gdzie grząski teren utrudniał dostęp napastnikowi. Musiały to być czasy bardzo niebezpieczne a ludzie tak dalece przezorni, że organizowali się w społeczności opolne i wspólnym wysiłkiem budowali te najstarsze, widoczne co krok ruiny tamtych grodów - nazywane grodziskami. Takich grodzisk pozostało w Polsce około 2500. W samym powiecie złotowskim znamy je we wspomnianych już Prochach, Klukowie, Buntowie, Małym Buczku nad Łobzoką, Debrznie Wsi, Trudnej, Kiełpinie (2 grodziska na pagórkach) w Złotowie.

Nadrzędną potrzebą było więc bezpieczeństwo i niewielka społeczność ze swoją starszyzną już wówczas zdolna była do wielkiego wysiłku zbudowania wielkich wałów drewniano -ziemnych i umocowania ich palisadami- falochronami, by w razie zagrożenia chronić się z dobytkiem wewnątrz grodu.

Większość grodów powstała w X wieku w czasie tworzenia się organizacji plemiennych i kształtowanie się państwa polskiego w ciągłej walce z Pomorzanami.

Z dotychczasowych badań można przypuszczać, że poziom wody w jeziorze Zamkowym w X wieku był znacznie niższy (0,5 m) ponieważ nie było jeszcze młyna w Błękwicie. Mimo to ostrów w zwięzieniu rzeki między Jeziorem Baba a Zamkowym wynurzał się niewiele ponad 0,8 m ponad średnim poziomem jeziora i był narażony na wysoką falę z przyboru wód z roztopów wiosennych. Dlatego obwałowanie było już prawdopodobnie konieczne w IX wieku.

W X wieku przy znacznym osadnictwie ludności służebnej wobec grodu i rozwoju ruchu handlowego z Wielkopolski na Pomorze Zachodu oraz w

kierunku wschodnim rozwija się na podgrodziu osada targowa pod osłoną starosty grodowego, który pobiera myto mostowe i targowe. Starosta grodowy był przedstawicielem i pełnomocnikiem księcia dzielnicowego do egzekwowania ciężarów prawa książęcego.

Organizacja grodowa miała swoje stopnie. Thietmar rozróżnia urbs - civitas. Grody o mniejszym znaczeniu nazywa castellum lub locus. U Galla Anonima jak i u Kosmasa są jeszcze większe różnice. Ważniejsze grody zarządzane są przez duksów a pomniejsze przez comesów.

Do założeń bagiennych (a grodzisk bagiennych było najwięcej) nisko położonych nad wodą należały grody w Złotowie, Tarnówce, Klukowie, Buntowie, Debrznie Wsi. Do tych grodów prowadził most nawodny do jedynej bramy. Bujny rozwój tych grodów i zwykle nagły upadek spowodowany był pożarem lub wymarciem ich mieszkańców lub zgoła wypędzeniem ludności jak to się zdarzyło po wojnach Bolesława Krzywoustego o Pomorze.

- Plany przestrzenne miast.

Stare plany miast podlegały tym samym losom co archiwa miejskie. Przerzucane z miejsca na miejsce, upychane na strychach albo w wilgotnych piwnicach, niszczone przez pożary i „zab czasu”, zachowały się jedynie szczątkowo z czasów nowożytnych. W dawnych magistratach przeleżały w najlepszym wypadku do połowy XIX w. Mimo sprzysiężenia się wielu niszczących i wrogich czynników Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Poznaniu posiada sporo starych planów miejskich sięgających wstecz nawet do XVII w. Większość jednak z nich pochodzi z XIX wieku.

Układ przestrzenny miast Wielkopolski jest charakterystyczny dla założeń kolonizacyjnych XIII i XIV w. W środku rdzenia miejskiego leży prostokątny lub kwadratowy rynek i z rogów wychodzą prostopadłe ulice główne i boczne. Charakterystyczna sieć ulic tworzących szachownice jest powtórzeniem wcześniejszych miast francuskich i niemieckich. Miasta krajeńskie założone zostały na podgrodziach z wczesnego średniowiecza. Naturalne warunki obronne i szlaki handlowe, okolice dość ludne by wystąpiła najpierw wymiana towarowa, miejsce postoju, przeprawy przez bród lub po moście, miejsce kultu religijnego i szczęśliwe miejsce decydowały o przemianie osady w miasto. Niektóre szlaki uległy przesunięciu jak np. z kasztelanii w Szczytnie do Człuchowa , z kasztelanii w Raciążu do Tucholi. Większość małych grodów zaczęła tracić w XII w na znaczeniu i została opuszczona a potem zapomniana.

Lokacje /założenia / miast dochodzą do skutku w miejscach rzeczywiście / rozwijającej się osady – podgrodzia, gdzie mimo upadku grodu, który ją chronił i wpływał przez ludzi „grodowych” na ich klientelę w karczmach i na targu, podgrodzie się rozwijało. O pochodzeniu miast z podgrodzi możemy twierdzić na podstawie przykładu osad miejskich w Złotowie, Debrznie, Wałczu, Człopie, Kamieniu, Więcborku. W ostatnim przykładzie gród leżał nad zwężeniem jeziora, które można było przejść w bród. Na zachodniej stronie, na wysokim i rozległym półwyspie rozłożyło się podgrodzie. Obecnie znajduje się tam cmentarz, lecz po założeniu miasta na przełomie XIV / XV w. tam ono się rozwijało, by w XVII wieku przesunąć się bardziej na zachód nad szlak prowadzący do Kamienia. Miasta nazywano też zwykle grodami jak Grodno, Grodzisk, na Pomorzu Białogard, Nowogard, Starogard itp. Miasta również się grodziły tak jak grody wczesnośredniowieczne. Po nadaniu praw miejskich otaczały się wałem ziemnym, na którym stawiano parkan lub ostrokół. Małe miasta miały powierzchnię kilku hektarów. Wkrótce też rozpoczęto budowę

na wale miejskim murów obronnych z kamieni w dolnych partiach a wyżej cegieł.

Miasta rozwinęły system obronny przez wysunięte i zabezpieczone bramy blanki i pomost do aktywnej obrony przed napastnikiem. Miasta – grody średniowieczne musiały również wykorzystać naturalne warunki obronne jak bagna, zakola rzek, półwyspy, jednak na większej powierzchni tworząc kosztowniejsze urządzenia obronne jak wały ziemne z palisadami, fosy suche lub nawadniane, mury z wieżami i bramy z mostami zwodzonymi. Ponadto nowe miasto potrzebowało też pewnego arealu dla podstawowego zabezpieczenia mieszkańców miasta w środki utrzymania. Miasto średniowieczne zachowało charakter rolniczy bo najliczniejsza grupa mieszczan trudniła się rolnictwem, a każdy rzemieślnik i kupiec uprawiał za miastem zagon zboża, grochu, rzepy, kapusty i innych warzyw, które były podstawą utrzymania własnej rodziny.

O Złotowie zachowały się jedynie dwa XIX wieczne plany miejskie :

1. Plan miasta z 1810 r. wykonany przez Dahlstroma
2. Plan szczegółowy parceli miejskich z 1870 r. (?)

Pewne znaczenie poznawcze topografii ma również pierwsza dokładna mapa Schroettera z 1803 r. ponieważ podaje też, że w Złotowie było 270 domów około roku 1800.

3) Zabudowa miasta.

W XVI wieku, w okresie prężnego rozwoju gospodarczego i względnego spokoju budowano domy tradycyjnie z drewna i pokrywano trzcina, która była nad jeziorami materiałem łatwo dostępnym. Niektóre dachy pokrywano słomą lub gontami. Budynki miejskie nie różniły się więc od zabudowań wiejskich, jedynie działki budowlane były wąskie i nie przekraczały 13,5 m szerokości i 31 m długości. Dlatego domy stawiano szczytem do ulicy szersze jak 10 m by między sąsiadem był własny „ ganek” na podwórzu. Pierwotne działki zostały z biegiem czasu podzielone, inne zaś powiększone przez wykup działki sąsiada.

Wielkie pożary w mieście nieuchronnie niszczyły całe miasto i w dawnych wiekach na „dopust Boży” nie podejmowano nawet prób ratowania, gdyż czasu było mało na ujęcie przed pożogą /1/. Dopiero w XVIII w. za wzorem wielkich miast rozpoczęto nadzorować kominy, które jeszcze były zbudowane ze słupów obrzuconych gliną. Takie domy stały np. w Stawnicy jeszcze przed wojną. Domy ustawione szczytem do ulicy znajdują się przy ul. Wojska Polskiego, ul. Kościelnej i Obrońców Warszawy. Po niektórych pożarach domy nie zostały odbudowane.

W czasie sporządzania katastru pruskiego magistrat donosił, że „stan domów jest przeważnie zły, dużo wymaga remontu, ale z braku drewna, nie przeprowadza się reperacji”.

W 1789 r. w mieście znajdowało się około 300 zabudowań, a w 1804 r. tylko 180 a burmistrz zawiadomił władze, „ że po pożarach jest 144 zrujnowanych domów, lecz nikt ich nie odbudowuje, bo materiały są bardzo drogie. Właściciele placów budowlanych są biedni i nie mają nadziei na uzyskanie pomocy budowlanej.” Bardzo powoli w ciągu wielu lat obraz miasta się poprawił.

/1/ W kronice miasta zanotowane są wielkie pożary w 1455 r., 1602 r., 1652 r., 1674 r., 1717 r., 1741 r., 1801r. (95 domów), 1803 r. (96 domów) .

Jeszcze w 1832 r. 90 placów nie było zabudowanych. W 1812 r. liczba budynków w mieście wynosiła : 307, w tym 184 domy mieszkalne, 11 młynów i magazynów, 132 chlewy i obory, szopy (a stodoły już wówczas postawiono szeregowo na „Błunawie” /1/). Stan tych zabudowań odpowiada opisowi miasta na planie Dahlstroma z 1810 r. Tylko 13 domów jest murowanych pod dachówką, 130 domów o konstrukcji szkieletowej, 160 domów z drewna (w tym 147 domów pokryte było dachówkami, 71 budynków gontami albo deskami, 86 domów pokryte trzcina lub słomą). W 1816 r. w Złotowie znajdowało się 334 budynki, w tym 201 domów mieszkalnych, z czego: 11 domów masywnych czyli murowanych, 290 budynków o konstrukcji szkieletowej, 38 budynków drewnianych; 158 budynków pokryte było dachówkami, 88 krytych gontami lub dranicami, 94 krytych trzcina lub słomą. W roku 1837 zabudowa miasta składała się z 488 budynków, w tym 228 domów mieszkalnych, 16 młynów i spichrzów, 245 chlewików i stodoł. W domu na sikawkę w 1813 r. urządzono areszt miejski /2/.

Liczba domów mieszkalnych w Złotowie

rok	liczba domów	rok	liczba domów
1776	276	1811	199
1777	279	1812	184
1778	278	1816-1817	201
1779	280	1819	204
1780	283	1820	205
1781	290	1821	206
1782	290	1823	206
1783	291	1828	220
1784	293	1831	225
1785	298	1833	218
1786	298	1837	227
1787	299	1840	240
1788	300	1843	245
1789	300	1844	247
1790	297	1846	260
1791	297	1847	289
1792	299	1849	291
17933	299	1852	283
1794	297	1861	322
1795	298	1866	379
1796	299	1870	380
1797	274	1871	387
1798-1800	260	1885	405
1801	270	1890	412
1802	234	1895	418
1803	185	1900	455
1804	180	1905	462
1805-1807	193	1910	473
1808	194		
1809-1810	195		

/1/ w miejscu obecnej ulicy A. Mickiewicza.

/2/ O. Goerke o.c.s. 378

- Budowle trwałe, stylowe.

Kościół parafialny katolicki z 1655 r. zbudowany z fundacji Zygmunta Grudzińskiego dziedzica dóbr złotowskich po drugiej wojnie szwedzkiej. Ta okazała świątynia barokowa p.w. Wniebowzięcia NPM powstała w okresie rozwijania się kultu maryjnego w Polsce po „potopie „szwedzkim.

Kościół poewangelicki zbudowany na rynku w latach 1828-29 według projektu Karola Wilhelma Schinkla - wybitnego architekta berlińskiego. Król pruski Fryderyk Wilhelm III Hohenzollern wykupił dobra złotowskie w 1820 r. i jako patron kościołów w swoim mieście fundował zbór ewangelicki. Styl tej architektury imponuje pewnym rytmem dużych okien i umiarem w zdobnictwie oraz dzwonnica. Schinkel jako teoretyk sięgał do klasycyzmu i wątków romantycznych.

Kościół p.w. św. Rocha zbudowany w stylu neogotyckim w 1904 r. na miejscu drewnianej kaplicy cmentarnej u wylotu dawnej „Drogi Święckiej”. Kościół nie jest orientowany w kierunku wschód – zachód, lecz w czasie założenia cmentarza dla zadżumionych zamykał ulicę wylotową z miasta. Stara kaplica drewniana miała na belce wyryty napis fundacyjny: „Ku założeniu Rocha ś. na ubłaganie gniewu Boskiego 1710”. W kościele zachowały się wota zawieszane w prezbiterium kościoła złożone przez Bractwo kurkowe w XVIII w. Trofea z Blachy srebrnej z napisami fundacyjnymi polskimi i niemieckimi zostały skradzione w 1991 r.

Okazałym świadkiem swego czasu jest sąd grodzki przy Pl. Kościuszki 1. Zbudowany w 1861 r. z czerwonej, surowej cegły, jak to wówczas Prusy budowały urzędy państwowe i szkoły.

Imponujący jest również gmach starostwa powiatowego, które założone w 1818 r. nie posiadało własnej siedziby a zajmowało budynki wynajmowane. Rozbudowa administracji powiatowej spowodowała budowę w latach 1910 do 1911 wielkiego budynku, zajmowanego obecnie przez Urząd Skarbowy w Złotowie. W tym czasie budowle urzędowe były ozdabiane elementami renesansowymi. Podobnie pobudowano, w samym środku rozbudowującego się miasta, nowy magistrat w 1913 r., odpowiadający zapotrzebowaniu zarządu miasta i modnej wówczas architekturze.

- Porządek i higiena na ulicach miasta.

Charakter wiejski i mnóstwo inwentarza żywego przy każdym gospodarstwie domowym powodowały, że stan higieny był bardzo niski i w mieście często wybuchały epidemie. Nie tylko bydło i zwierzęta domowe ale i ludzie chorowali często na czerwonkę, tyfus plamisty inne ciężkie choroby zakaźne /1/. Na zapytanie władz o czystość ulic w 1778 r. burmistrz Kelch odpowiedział, że sprzątanie ulic odbywa się na wiosnę przy okazji wywożenia nawozu przez gospodarzy na pola. Ponieważ dbałość o ulice była niewystarczająca, zarząd miasta zatrudnił jednego robotnika za wynagrodzeniem 2 talarów rocznie do dbałości o czystość ulic. Burmistrz i rada miejska pisała, że „hańbą jest dla miasta i synagogi, że rynsztoki nie są oczyszczane i niejeden jest przez błoto odstraszonej na ulicy Głównej i ul. Żydowskiej i innych kupców i handlarzy”. Przed domy wyrzucano nawóz i śmieci. Według zarządzenia Panów skierowanego do magistratu każdy właściciel domu powinien zamiatać przed swoją własnością dwa razy w tygodniu.

/1/ czarna ospa 1837 r, i w 1870 r., cholera w 1849 r.

4) Parafia rzymsko-katolicka.

O pierwszym założeniu Parafii nic nie wiemy. Z treści podanego niżej dokumentu wynika, że taka była z pewnością w okresie pierwszej lokacji miasta. W tym czasie parafia złotowska posiadała „kościół albo kaplicę zbudowaną przed wielu laty z drewna” p.w. Św. Anny. W kościele były trzy ołtarze, w tym główny przedstawiał wizerunek patronki, a jeden z dwóch pozostałych - Najświętszą Pannę Marię. Kościół posiadał starą chrzcielnicę brązową. Drewniana zakrystia dobudowana była za ołtarzem.

„Plebania ma trzy izby ogrzewane i dwie komory sumptem proboszcza. Za plebanią jest stajnia na dwa konie. Dom dla wikariusza stoi nad jeziorem z dwiema izbami i komorą. Dom dla rektora szkoły z dwiema izbami i jedną komorą zajmuje teraz muzyk, który uczy chłopców elementów... Folwark proboszcza znajduje się na „podgrodziu” nad jeziorem Babiczynek z domem z jedną izbą, dwiema komorami i kuchnią. Jezioro nazwane Babinek jest tylko dla użytku plebanii. Uposażenie kościoła wynosi 3 włóki w różnych kawałkach i łąki do miejsca nazywanego Sosnówka. Meszne z 37 włók daje po korcu miary łobżenickiej po 4 rzeszetniki owsa... inni mieszkańcy, którzy nie mają ziemi i dają mesznego po 3 grosze na Św. Marcina. Żydzi dają po 15 groszy...” Wioski należące do parafii złotowskiej to: Święta z 40 chłopami, wieś Błękwit, wieś Stawnica z 12 chłopami (dawniej 18 osadników), wieś Kiełpin z 10 osadnikami, Radownica z 20 (dawniej 33-37), Górzna z 14, Zalesie z 17 (płaciła do kościoła w Krajence), wieś Dzierżążna nie ma chłopów lecz ogrodników podobnie jak Klukowo, Kujan i Wąsosz.

Ponowna erekcja parafii odbyła się 29 stycznia 1619 r. aktem nadania przez Jana Potulickiego z Potulic, dziedzica Złotowa.

5) Prawa miejskie.

Od osady rodowej do wsi feudalnej a następnie do miasta jest długa droga przemian gospodarczych i prawnych. Przemiana cywilizacji wiejskiej na miejską widoczna jest w każdym środowisku małomiasteczkowym. Źródła archeologiczne rozpoznawane w ostatnim czasie ujawniają wszędzie taki rozwój cywilizacji od małych osad w środowisku celowo wybranym i przyjaznym do nawarstwiania się rosnącej populacji ze stopniowym doskonaleniem techniki zdobywania pożywienia i kształtowania swojego otoczenia. Ślady osadnictwa znajdują się w pobliżu wody jako podstawowego elementu, który był zawsze dostępny. Drugim czynnikiem był opał. W osiadłym trybie życia człowiek zmuszony był również posiadać pewną przestrzeń życiową niezbędną na wypas zwierząt domowych i uprawę zbóż i innych roślin jadalnych.

Nie sięgając do wcześniejszych kultur archeologicznych można mówić od wczesnego średniowiecza o Słowianach nad Wisłą i Odrą organizujących państwa feudalne w IX i X w. w ostrych walkach licznych plemion o dużym zróżnicowaniu przystosowania się do gospodarki pieniężnej. Jeżeli drużyna Bolesława Chrobrego otrzymywała żółd w denarach, to pieniądz musiał już być w użyciu co najmniej w okolicy Gniezna i Poznania. Póki handel był tylko wymienny, rola pieniądza była ograniczona i liczne znaleziska skarbów z monetami z XI w. świadczą o jego znaczeniu jako cenionej wartości, lecz nie wydawanej w obieg.

O wyróżnieniu miejsca o charakterze przedmiejskim decydowała komunikacja drogowa, tradycyjne obozowiska i postoje karawan handlowych udających się odwiecznymi szlakami nad Bałtyk po bursztyn i niewolników. Co 30 km pochody kupców musiały się zatrzymywać na postój, posiłek dla ludzi i koni, wszak nocą

nie można było podróżować po słabo przetartych szlakach, zwłaszcza na piaskach pomorskich, przez liczne doliny i bagniste rzeki. Szlaki i trakty handlowe były znane tylko przewodnikom, którzy musieli iść na przedzie wyprawy handlowej. Wśród rzemieślników w podgrodziu, którzy byli na usługach grodu i poddanych kasztelana byli ludzie wyrabiający na potrzeby mieszkańców wyroby skórzane, świadczący usługi rymarskie, kołodziejskie czy kowalskie, o czym mówią znaleziska z okolic Złotowa, ale niektórzy otrzymywali już zapłatę pieniężną i chętnie kupowali wyroby obce i artykuły zbytku. Kupcy zatrzymywali się w karczmach i w czasie postoju wykładali swój towar. Zwyczajowo odbywało się to na rynku, który w czasie przed lokacją miał najwygodniejszy kształt placu okólnego tak jak najstarsze osady - okolnice. W niektórych miejscach przy ważniejszych kościołach odbywały się targi, zwłaszcza podczas odpustów. Kościoły średniowieczne otoczone były tradycyjnie wałem z kamieni i tam zaczynały się pierwsze jarmarki i kiermasze. Niektóre targi otrzymały od panów prawo targowe (*ius fori*). Z biegiem czasu miejsca targowe i osady rzemieślnicze wymagały samodzielnego zabezpieczenia przed rozbojem, najazdami a także przed panami władającymi grodem, którzy nakładali dowolne ciężary na mieszkańców podgrodzia bez względu na dobro handlu.

Osady rzemieślniczo-handlowe żyły z komunikacji drogowej i były zainteresowane dużym przepływem gości wędrujących do metropolii czy do obcych krajów. Osady te, różniące się zatrudnieniem od wiosek, wymagały określenia prawnego odpowiadającego ich pozycji gospodarczej w okolicy. Dlatego nadanie praw miejskich było zwykle zamknięciem pewnego etapu gospodarki i normalizacji stosunków między wsią, miastem a panem, który wszystkich w swoich włościach traktował jako poddanych. Podgrodzia budowały się na gruntach zamku w dowolny sposób jako wielodrożnice. Ciasna zabudowa i trudność przejazdu do rynku na nieuregulowanej własności wymagały wprowadzenia ładu kierowanego przez samorząd miejski i sprawdzone zasady organizowania się mieszkańców miast. Takie warunki powstały przez zakładanie miast na prawie magdeburskim i na wilkierzach uchwalanych przez rady miejskie.

W XIII i XIV w. przez Polskę przechodzi fala założycielska wiosek i miast na prawie niemieckim (odmiana nadmorska nazywała się prawem lubeckim, w Państwie Zakonnym - prawem chełmińskim, a w Wielkopolsce - prawem średzkim). Sercem tych miejsc był zawsze rynek. Na nim odbywała się wymiana towarowa. Nadwyżki gospodarstw kmiecych sprzedawano za inny towar lub pieniądze. Nie były to targi stałe i dlatego nie zmieniły one charakteru wiejskiego osad targowych. Były one tak blisko zamku, że nikt nie był zainteresowany zabezpieczeniem podgrodzia. Potrzebny był moment nadania praw miejskich i zorganizowania się samorządu miejskiego by przystąpić do zabezpieczania przynajmniej zwartej zabudowy nowego miasta - grodu za pomocą wału i parkanu, a w XIV w., zwłaszcza miast królewskich - murami obronnymi.

Miasta wielkopolskie, należące przeważnie do szlachty, nie były w stanie uwolnić się spod kurateli panów. Usamodzielnienie się, a przynajmniej uregulowanie stosunków prawnych wobec pana, mogło nastąpić tylko poprzez wymuszenie sytuacją, jaka nastąpiła po najeździe tatarskim na Śląsk w 1241 r. - wyludnieniu przez wojny i epidemie. Za przykładem zakonów, posiadających ogromne nadania fundacyjne ze strony książąt, na bezludnych ziemiach śląskich i małopolskich zaczęło się sprowadzanie ludności z krajów niemieckich i osadzanie jej, często obok wsi polskich, na prawie niemieckim. Osadnicy ci otrzymywali po 1 włóce (1 łanie) za czynsz. Prawo magdeburskie dawało

mieszczanom wolność wobec pana i zmieniało różne daniny i robocizny częściowo w stałą opłatę czynszową. Właścicielom ziemskim opłacało się zakładać nowe wsie na prawie niemieckim, bo ziemia zasiedlona i dająca stałą rentę przynosiła większy dochód aniżeli wieś na tradycyjnym prawie polskim. Nowe miasta kusily panów wielkimi dochodami, chociaż te miasta domagały się również głosu w sprawach wychodzących poza grunty miejskie.

6) Przywilej dla Złotowa z 1665 r.

„Andrzej Karol z Grudny Grudziński, wojewoda poznański, pułkownik Jego Królewskiej Mości, starosta średzki, na Złotowie, Krajence, Łobżenicy, Swardzędzu, Wieleniu, Kórniku, Falmierowie, Radownicy, Potulicach etc. pan i dziedzic etc. W imię Pańskie. Amen.

Za przedłożeniem czasów dawności, za dawnością zapamiętane, za zapamiętaniem zaś zniszczenie następuje. Potrzeba tedy i pożyteczno jest, aby sprawy, które się dzieją pisaniem, świadkami i przyciśnieniem pieczęci mocno były utwierdzone. Wiadomo tedy niechaj będzie wszystkim, tak obecnym na ten czas jako i potomnym, że chcąc do lepszy condycyi przywieść miasteczko Złotowo umyśliliśmy obywatelom miasteczka tego przywilej dać i tenże dobrze i pożytecznie utwierdzić, któremu pomienionemu miasteczku dajemy i terazniejszym przywilejem utwierdzamy. Mianowicie burmistrzowi z rajcami, wójtowi, ławnikom, mieszczanom, obywatelom, którzy teraz mieszkają w naszym miasteczku pomienionym Złotowie, albo na potym będą, prawo magdeburskie i wszelakie prawa, sprawy według zwyczaju inszych miast odprawować i porządnie rozrządzić, jako zwyczaj prawny pospolity tego potrzebuje. Według tedy tego prawa magdeburskiego mieszczanom miasteczka naszego pomienionego dajemy i postanowiamy czterdzieści i cztery włók roli wespół z przydatkami do tychże włók należącemi. W pierwszym polu, które pod Górną, każdą włókę w szerz na miar albo prętów pięć. Przydatków także prętów pięć w drugim polu, które zowią pod Dzierżaną włóki mają wszerz prętów cztery, przydatki zaś mniejsze pręty mają cztery, drugie zaś przydatki szerzy są prętów sześć. W trzecim zaś polu, które zowią pod Włosiaką, włóki są wszerz prętów cztery, a przydatki więcy mają w sobie szerzy prętów pięć, mniejsze zaś prętów cztery, tymże puszczaemy pomienionym mieszczanom wolną wiecznemi czasy, od których nie mają być oddaleni od naszych namiestników. Od których czterdziestu włók i czterech nam i naszym namiestnikom czynszu dać będą powinni, pomienioni nasi mieszczanie po złotych trzy liczby polskiej, jednej ćwiertni owsa albo jęczmienia jako nam i naszym namiestnikom płacić powinni będą. Także powinni w tym miasteczku włóki mający nam i naszym namiestnikom robić powinni będą siedem dni przez rok ręczną robotę, a oraz roly morgów trzy od włóki jednej. Także też we żniwa z folwarku pańskiego od włóki jednej powinien każdy, zwieźć do stodoły Pańskiej zboża kop cztery, rzemieślnicy zaś i ci, którzy nie mają włók, cztery dni robić powinni będą, a dwa dni, ich zaproszą na tłukę. Także powinni mieszczanie nasi, gdy woda zbierze, groble naprawić u młyna we wsi Błękwicie, ile razy będzie potrzeba. Dajemy pomienionym miasteczka plebanom kościoła złotowskiego dwie włóce roly według tej miary, jako się drugie włóki wymierzają, wolne od wszelakiego podatku, czynszów, robót i inszych ciężarów. Także też pleban na Wielkanoc powinni będą dawać po groszu jednemu. Dajemy też i pozwalamy pomienionym mieszczanom ze wszelakich jetek sukienniczych, rzeźniczych i piekarskich, szewskich, kupieckich trzeci kwartczyk nam i potomkom naszym mieszczanom mielcuchy i ozdownie mieć, w których im będzie wolno słody i piwo robić według

upodobania, jednak po nich też chcemy i przykazujemy, aby się nie ważyli nic więcy do jednego waru zboża mierzyć tylko osiem ćwiercień kaliskiej miary zwyczajnie jednak, że nam od każdego waru do zamku oddawać powinni jako pół beczki piwa płacy. A kto by ważył więcy do jednego waru zboża mierzyć, ten ma być karany zabranie tego sŁodu zachowujac. Także dajemy i pozwalamy też pomienionym mieszczanom albo obywatelom teraz i na potym mieszkajacym w naszym miasteczku Złotowie wszelakie wolne zboże skupowac i wszelakie pożytki sobie przywodzić za swoje pieniądze. Tego też chcemy, aby goście przyjechawszy na rynek do pomienionego miasteczka nie kupowali aż za dozwoleń burmistrzowym albo woytowym albo powierzonym. A który by kolwiek się ważył z obywatelów miasteczka naszego na przedmieściu albo w ulicy ku przeszkodzie pospolitego człeka zboże skupowac a nie na rynku, a był w tym przeświadczony, takowy ma przepadać wszystkiego zboża zabranie do zamku. Także i winę miejską takowy ma przepadać. Dajemy też wolną sztukę pola z drzewami, która się poczyna od drogi Świacki idac granicami aż do jeziora Łosianka nazwanego, okrom tych, które tam są. Dajemy też burmistrzowi z rajcami tegoż miasteczka naszego jezioro nazwane Bilsk onym na używanie i pożytek wiecznemi czasy, także też i ostrów między wodami to jest jeziorem Babą i Babiczynkiem dla pospolitego wygnania bydła chorego... Działo się w zamku Krajeńskim.”

7) Herb miasta Złotowa.

Herb jest znakiem używanym od wieków średnich do poświadczenia wszelkich ważnych dokumentów wydawanych przez burmistrza. Dawne pieczęcie nie zachowały się do naszych czasów, jedynie z odcisków na starych dokumentach odczytujemy ich dawne treści. Na piśmie rady miejskiej z 27 listopada 1549 r. do rady miasta Gdańska (WAP Gdańsk sygn. 300,53,466,1) znajduje się pieczęć woskowo – papierowa o średnicy 27mm. Przedstawia ona na ozdobnej tarczy jelenia kroczącego w lewo. Prawą nogę przednią ma lekko uniesioną i zgiętą. Napis w otoku jest nieczytelny.

Opis herbu złotowskiego według notatki Joachima Zdrenki z 1983r.:

„... Herb przedstawia jelenia w lesie, co jest aluzją do dużych lasów ciągnących się w okolicy...”.

Samo miasto otrzymało prawa miejskie w XIV w. ale jaki był jego herb pierwotny nie wiadomo, gdyż pieczęć z tych czasów jest nieznaną. Wprawdzie pieczęć z 1466 r. o średnicy 30 mm jest wyciśnięta na dokumencie z 1446 ale jest to tylko ślad zupełnie nieczytelny.

Najstarsza zachowana pieczęć pochodzi z XVII w. Na niej jest jelen w lesie a w otoku napis : SIGILLUM OPPIDI SLOTOVE. Średnica tŁoku 37 mm. Odcisk tej pieczęci znajduje się również na dokumencie z 1735 w Archiwum Poznańskim.

Z drugiej połowy XVIII wieku pochodzą dwie pieczęcie burmistrzowskie , większa i mniejsza . Obie przedstawiają jelenia biegnącego z jednego lasu do drugiego. Napis jest jednakowy: SIGILLUM PROCONSUL CIVIT SLOTOVIENSIS. Większą /33mm znaleźliśmy na dokumentach z 1782 r. i 1795 r. a drugą – mniejszą na dokumencie z 1803 r. w Archiwum w Poznaniu.

Jeszcze przed 1806 r. musiała powstać dalsza pieczęć zmieniająca herb o tyle, że wyobraża jelenia między drzewami a nad jeleniem orŁa pruskiego z rozpostartymi skrzydŁami. Pieczęć tą używano w XIX wieku i jest jedyną jaką zna Hupp/1/.

Dopiero w końcu XIX w. sporządzono pieczęcie przywracające dawny herb w tarczy.

Z powyższego wynika, że właściwym herbem jest jeleni między drzewami, ale wśród lasu stojący, jak go najstarsza pieczęć podaje: „W kolorze może być złoty na tle zielonych drzew, a tło białe.” /2/

„Herb miasta przedstawia srebrnego na zielonej ziemi między dwoma drzewami liściastymi kroczącego jelenia, nad nim unoszącego się czarnego orła odwracającego głowę wstecz.” /3/

Dokument odnaleziony w 1988 r. na Plebanii w Złotowie z 27.05.1722 r. o fundacji na kaplicę św. Rocha posiada dobrze zachowaną pieczęć z czerwonego wosku o średnicy 36 mm z napisem : SIGILLUM OPPIDI ZLOTOWIENSIS.

Geneza herbu zwierzęcego nie jest znana z wyjątkiem legend pochodzących zwykle z XVIII w. Liczne miasta w Polsce mają w herbie jelenia. (Piła, Wysoka, Łomża itd).

8) Dżuma w Złotowie.

Dżuma jest ostrą i ciężką chorobą zakaźną występującą epidemicznie. Pierwsza epidemia dżumy przyszła do Europy w 1336 r. i grasowała w różnych miastach do 1350 r., a po krótkiej przerwie wybuchła ponownie w 1361 r. Wielkie epidemie były częstymi gośćmi w miastach średniowiecznej Europy. Zarażone miasta opuszczano i szukano ratunku w lasach i na pustkowiach. Panika wywoływała zwykle rozstrój społeczny i moralny. Głód wypędzał ludzi z miejsca na miejsce powodując wojny domowe.

Źródłem ostatniej - największej epidemii dżumy w latach 1709/10, obejmującej całą środkową Europę, były wojska szwedzkie, które w trzeciej wojnie z Polską zostały rozgromione w 1709 r pod Połtawą. Zaraza wybuchła w wojskowych obozach, wśród rannych i rozniosła się po całej Polsce.

O zbliżaniu się zarazy mieszkańcy Złotowa wiedzieli od paru lat, bo w Wałczu epidemia wybuchła już w 1707 r. 1 grudnia 1709 r. rozpoczął się wielki mór. Szacuje się, że zmarło ok. 350 osób z gminy luterańskiej („...luterańska gmina prawie cała wymarła i jej duszpasterze...”) i ok. 1500 katolików, wliczając w to wsie należące do parafii złotowskiej. Brak jest danych o gminie żydowskiej, w której śmiertelność była równie wielka. W tym czasie powstał cmentarz przy Drodze Święckiej, a wkrótce po ustąpieniu zarazy koło masowych grobów pobudowano kaplicę drewnianą pod wezwaniem św. Rocha patrona zadżumionych. Ówczesny burmistrz - Krzysztof Podgórski ufundował 200 złotych na tę kaplicę. Dokument fundacyjny został wystawiony dopiero 25.05.1722 r.

Wielki ten cios w życie całej populacji załamał gospodarkę i układ społeczny, jednak wkrótce przystąpiono do odbudowy miasta. Sporządzono wykaz placów i domów w Złotowie, ustalono spadkobierców po wymarłych właścicielach. W wykazie znajduje się 100 domów i działek budowlanych. Ze 100 wykazanych mieszczan 28 zmarło bez spadkobierców i ich własność zabrana została przez właścicieli miasta - Działyńskich.

/1/ Hupp : Wappen und Siegel . Ortswappen Bremen 1912

/2/ Marian Gumowski: Pieczęcie i Herby miast pomorskich, Toruń 1939 r.

/3/ O. Goerke. Kreis Flatow s. 360 / cytuje za Hupp O. Wappen und Siegel.

Wśród spisanych nazwisk w przeważającej liczbie są nazwiska polskie, ok. 15 zaś jest bez wątpienia pochodzenia niemieckiego. Wielu ludzi po opuszczeniu miasta już nie wróciło do Złotowa. Niektóre miejscowości wymarły zupełnie, jak Wąsosz, gdzie przeżyło tylko jedno dziecko. Były też okolice, gdzie zaraza nie dotarła jak Tarnówka.

Po tej pladze jaka nawiedziła całą środkową Europę nastąpiły ponownie ruchy migracyjne z terenów mniej dotkniętych wojną północną. W okolice Złotowa przybyło sporo rodzin kaszubskich, co z biegiem czasu miało też wpływ na zmiany w dialekcie krajeńskim.

9) Okres wojny północnej.

Wojną północną nazywa się trzecią wojnę szwedzką w latach 1700-1721. Chociaż Krajna została oszczędzona przez wojnę bo szlachta znalazła się po stronie szwedzkiej, to jednak kwaterunki, zaopatrzenie wojsk i rabunki były wielkim ciężarem dla wyniszczonego kraju.

W 1704 r. okolice Złotowa dotknięte zostały ciężko przez podjazdy wojsk kozackich i saskich. Każde wojska, czy swoje, czy obce, brały to co było potrzebne żołnierzom bądź nadawało się do sprzedaży. Dziedziczka miasta - Eleonora Działyńska- już w 1701 r. pisała, że jej dobra zostały w poprzedniej wojnie zrujnowane i żywiła nadzieję, że jej wnuk Józef Działyński doprowadzi je znów do rozkwitu. Dzierżawca klucza radawnickiego Jan W. v.d. Osten-Sacken musiał w ciężkich czasach wojny płacić podatki, dawać furaz i gotowiznę. Gdy kupił dobra radawnickie nie mógł podołać zobowiązaniom z powodu „wojny i ruiny”. W latach 1717 i 1718 przez Złotów maszerowały wojska rosyjskie do Meklemburgii i Danii przeciw Szwedom. Po nich przyszły do miasta na kwatery wojska polskie i saskie. Po tej wojnie między stronnikami dynastii saskiej a króla Stanisława Leszczyńskiego jeszcze długo toczyła się wojna domowa, która jeszcze w 1735 r. spowodowała grabieże i zniszczenia. Ogólne wyludnienie i zubożenie widoczne jest w 1740 r. gdy w przywileju dla młynarza w Stołuniu Marcin Działyński, mając na uwadze, „że młyn poważnie podupadł przez przeciągające wojska”, opuścił czynsz.

10) Gmina żydowska w Złotowie.

Rozdział tej historii społecznej zamyka się w określonym czasie między końcem XVI w. a 1940 r., kiedy to ostatnia grupa kobiet i dzieci została wywieziona do Berlina.

Przybyli tu jako wypędzeni z krajów niemieckich, przez Śląsk i Wielkopolskę, gdzie handel i skup, jak też gospodarka pieniężna były słabo rozwinięte. W tym czasie zaczęła się też druga kolonizacja na prawie niemieckim oraz duże pobudzenie umysłów przez nowinki luterańskie. Społeczeństwo, w masie polskie, posługujące się językiem polskim, coraz częściej spotykało się z sektą braci czeskich i kaznodziejami niemieckimi szerzącymi wyznanie Lutra. Teraz przybywali biedni wędrowcy, w innym stroju, z innym językiem i tradycjami. Osiedlali się na obrzeżach miasteczka. Potrzebni byli przede wszystkim panom, bo zawsze byli gotowi udzielić kredytu w większych kwotach. W połowie XVII w. Żydzi stanowili znaczną grupę mieszkańców i postarali się o przywilej, a przede wszystkim utworzyli własną gminę wyznaniową z własnym samorządem. Przez to gmina żydowska wydzieliła się z samorządu miejskiego, gdyż nie podlegała wójtowi ani burmistrzowi Złotowa. Dlatego wiedza o ówczesnych gminach żydowskich jest bardzo ogólna, bez szczegółów lokalnych. Zagłada Żydów

polskich i niemieckich w ostatniej wojnie poprzedzona była zniszczeniem dawnych dokumentów gromadzonych przy każdej bożnicy żydowskiej.

W Złotowie Żydzi posiadali synagogę (bożnicę) w starym kamiennym domu przy ul. Wojska Polskiego. W latach 1878-79 zbudowana została na Nowym Rynku (Pl. Paderewskiego) okazała bożnica, która spełniała zadania kultowe do 1938 r. - do „Nocy Kryształowej” 8 listopada, kiedy to została zdemolowana. Do czasów powojennych zachował się kirkut żydowski na pagórku między jeziorem Baba i Babiczynek, który nazywa się Górą Żydowską. Najstarsze kamienie nagrobne pochodzą z końca XVII w.

Ludność żydowska miała wysoką dzietność i rozwijała się bardzo pręźnie w XVIII i na początku XIX w. Potem zaczął się znów ruch wędrowny na Zachód do wielkich miast i do Ameryki. Pierwszym wielkim przystankiem dla młodych Żydów złotowskich był Berlin. Spotykano tam często nazwisko Flatower wśród Żydów pochodzących ze Złotowa. Mimo tej emigracji Złotów posiadał najwyższy udział procentowy ludności żydowskiej. Prężność demograficzna tej ludności związana była z bardzo ożywioną działalnością handlową wykorzystaną w czasie wojen napoleońskich a przede wszystkim działalnością kredytową. Polityka króla pruskiego Fryderyka II zmierzała do ograniczenia liczby mieszkańców w małych miasteczkach. Zaraz po pierwszym rozbiórze Polski w 1772 r. zaczęła się niemiecka klasyfikacja ludności żydowskiej na „zwyczajnych” 19 rodzin, „nadzwyczajnych” 53, „tolerowanych” 2, 5 rzemieślników i 98 emigrantów. Pierwsza grupa musiała posiadać 1000 talarów kapitału. Żydzi mniej majątni mogli pozostać w granicach Prus do 1 października 1773 r. Uprawnieni do zamieszkania musieli płacić podatek w wysokości 12 talarów rocznie. Zamieszkujący bez uprawnień płacili także wysoki podatek - 6 talarów. W latach 1774-1782 wypędzono z okręgu Nadnoteckiego do Polski około 6 tysięcy biedoty żydowskiej.

Ludność żydowska w Złotowie:

rok	1676	1730	1783	1799	1819	1885	1910	1925	1940
ilość osób	130	400	714	1156	420	445	204	607	25

Językiem Żydów złotowskich był jiddisz - język złożony z różnych słów pochodzenia hebrajskiego i niemieckiego. Sami określali się jako Aszkenazimi czyli pochodzący z Niemiec.

Wielkie miasta i przemysł przyciągają majątnych Żydów ze Złotowa. Równocześnie na tereny wschodnie działał kapitał żydowski. W latach 1818-1839 właścicielem dóbr krajeńskich był bankier berliński Liepman Mayer Wulf. W tym czasie Żydzi z Berlina organizują w Złotowie i w Krajence produkcję koronek systemem chałupniczym. W 1846 r. zorganizowano nawet „szkołę przemysłową”, gdzie nauczano dziewczęta haftu, szycia i robót ręcznych na drutach.

Zatrudnienie Żydów w powiecie złotowskim:

zawód	1852	1861
kupcy	25	51
ajenci	4	4
handlarze art. spożywczymi	80	62
kramarze	50	19
domokrażcy	45	67
rzemieślnicy łącznie z handlem	16	32
inni rzemieślnicy	72	49
rolnicy ze służbą chrześcijańską	4	13
rolnicy bez chrześcijan	1	2
lekarze, nauczyciele	1	2
renciści	7	12
bankierzy	-	2
handlarze koni	4	3
woźnice	1	4
właściciele gorzelni i browarów	3	5
pomocnicy handlowi	21	23
artyści (muzykanci)	25	16
	370	378

Etos żydowski umacniany był religijną tradycją. Mimo dużej styczności w życiu codziennym stanowili swoistą grupę społeczną zewnątrznie zwartą a wewnątrz silnie skłóconą. W czasie pierwszej wojny światowej wpływy inteligencji i kapitału żydowskiego bardzo się uwidoczniły przez prasę antysemitką, która rozwijała propagandę już w końcu XIX w. Pierwsza połowa XX w. wstrząsana dwiema wielkimi wojnami doprowadziła do eksterminacji ludności żydowskiej. Jeden ważny czynnik społeczny działający pioniersko w dziedzinie gospodarki finansowej i handlu został wyeliminowany.

11) Stosunek do „obcych” w Złotowie.

Przed wojną była jeszcze jedna mniejszość narodowa wyraźnie odseparowana w latach Trzeciej Rzeszy. (1933- 1945)

Cyganie należeli bez wyjątku do ludności „obcej” nie podlegającej ani asymilacji ani wynarodowieniu.^{1/} Nikt nie lubił ludzi „luźnych”, wolnych, nie poddanych żadnemu panu. Koczowniczy tryb życia zachowali od 1000 lat, jak długo są w Europie. Jeszcze po ostatniej wojnie Cyganie z Węgier i Rumunii wznowili swoje wędrówki letnie i zapuszczali się na wozach na Ziemię Zachodnie. Jednym z miejsc biwakowania było przedmieście przy ul. Kujańskiej. W latach 50 –tych Polska Ludowa podjęła administracyjne próby osiedlenia rodzin cygańskich. Cyganie nie stwarzali konkurencji handlowej lub produkcyjnej, jak Żydzi a mimo to wzbudzali podejrzliwość. W ciągu XVIII wieku

tylko nieliczni osiedlili się i to najczęściej przez małżeństwa mieszane. Sejm przed ostatnim rozbiorem w 1794 r. zalecał osiedlanie tej ludności ale bez skutku. Trochę więcej udało się Fryderykowi Pruskiemu II, który metodami administracyjnymi osiedlał rodziny cygańskie w niektórych okolicach. Cyganie złotowscy przyszli z Gromadna, gdzie byli już osiadli od kilku pokoleń.

W okresie międzywojennym stworzono im swoiste getto przy ul. Kujańskiej gdzie przy znacznym przyroście naturalnym rodziny te szybko się rozwijały.

W czasie Trzeciej Rzeszy nie zostali uznani za obywateli Rzeszy Niemieckiej. Ustawy norymberskie z 1935 r. określały ich za „obcych”. Większość mężczyzn została zesłana do obozów koncentracyjnych. W 1943 r. wywieziono ze Złotowa około 100 Cyganów. Część rodzin cygańskich pozostała na miejscu. Świadczy to o tym, że w czasie wojny było ich więcej aniżeli 120 osób. Kobiety poddano zabiegom medycznym powodującym bezpłodność. Ostatnie takie zabiegi przeprowadzono w złotowskim szpitalu jeszcze 15 stycznia 1945r., 2 tygodnie przed nadejściem frontu. Aparat partyjny funkcjonował do końca.

Cyganie są ludem a nie narodem. Używają żargonu powstałego w styczności z językiem swego otoczenia. Nie posiadają swojego pisma ani własnego stroju, ale własny etos, który ich wyróżnia w każdym środowisku. Cyganie złotowscy byli grajkami, śpiewakami, wróżbitami, wróżkami, handlarzami końmi, kuglarzami na jarmarkach. Dialekt polskich Cyganów zbliżony jest do dialektu Cyganów niemieckich, z którymi mieli zawsze styczność, co świadczy o ich pochodzeniu z Niemiec.

Inny język, życie koczownicze, inne obyczaje i poziom kultury życia i bycia odsuwał od nich każde społeczeństwo. Na Cyganów patrzono zawsze jak na lud wyjęty spod prawa, niezdolny zaimponować niczym, poza tańcem i muzyką. Nawet te ważne przejawy kultury doznały uszczerbku przez powszechne paranie się Cyganów muzyką. Pejoratywnie oceniano nie tylko muzyków ale i samą muzykę. Zamykanie się w getcie kulturowym mniejszości narodowych prowadziło do wynaturzeń wyznaniowych czy ideologicznych, światopoglądowych, jakich byliśmy świadkami w ostatniej wojnie. W Złotowie nie było egzekucji mniejszości narodowych jak to miało miejsce koło Łobżenicy, Chojnic, Nakła i Bydgoszczy, ale czystka etniczna nastąpiła w stłumionej świadomości całego społeczeństwa niemieckiego.

12) Reformacja.

Nowinki religijne docierały na Pomorze o nauce Husytów z Czech i ich pochodzie w 1433 r. pod Chojnice. Przez cały XV i XVI w. krążyli po kraju różni zbiegli zakonnicy i księża głoszący wiarę inaczej aniżeli księża. Wystąpienie Marcina Lutera w 1517 r. spowodowało wstrząs w organizacji Kościoła i w następstwie rozdział Kościoła Rzymskiego od Kościoła ewangelicko – augsburskiego. Początkowo szlachta a za nią chłopcy i mieszczaństwo sprzyjało organizowaniu się nowych gmin ewangelickich. Kaznodzieje ewangeliccy znaleźli w miastach dużo zwolenników, ponieważ w XVI w. zaczęło osiedlać mnóstwo nowych kolonistów z Pomorza Zachodniego i Brandenburgii, gdzie zetknęli się z nowymi naukami Lutera. Wielka naprawa Kościoła rozwijała się epoce, która wymagała zmian w łonie Kościoła i odwrótu od budowy latyfundiów kościelnych i od bogactwa rozkładającego wewnątrz całe gmachy kościelne. Do Złotowa trafiali wędrowni kaznodzieje z wielkim zapalem prowadzący nauki oparte na jedynym źródle jakim jest Biblia. Zygmunt Grudziński i jego syn Andrzej Grudziński byli stronnikami luteran. Zachęcali Niemców do osiedlania się w Złotowie i w przywilejach

obietcywali im wolność wyznania, co było zresztą zapewnione w uchwale sejmowej.

Kaznodzieje przybywali najczęściej z Gdańska i miast niemieckich i posługiwali się językiem Lutra, co z biegiem czasu doprowadziło do indoktrynacji w jednym języku i ożywienia dyskusyjnego ludzi posługujących się tym językiem w domu i swoim środowisku. Nauczanie niedzielne odbywało się w oparciu o słowa napisanego w Piśmie Świętym. Kaznodzieje ewangelicy znajdowali dobry kontakt z ludem zwłaszcza niemieckojęzycznym.

W tym czasie na podstawie umocnienia się języka niemieckiego rozdzieliło się społeczeństwo między rzymsko-katolików i innowierców z przewagą ewangelików. Na terenie Krajny, gdzie w XVI w. większość kościołów została opanowana przez duchownych ewangelickich, walki religijne w różnej formie ciągnęły się przez XVII i XVIII w. Zygmunt Grudziński skłaniał się ku luteranizmowi ale jego pozycja publiczna nie pozwalała mu na zerwanie z katolicyzmem. Po wyludnieniu Złotowa w pierwszej wojnie szwedzkiej (1605-1635 r.) Zygmunt Grudziński sprowadził do Złotowa większą grupę osadników niemieckich wyznawców luteranizmu i nadał im przywilej założenia gminy ewangelickiej w 1642 r. Dokument ten był później potwierdzany przez kolejnych dziedziców.

Luteranie zbudowali wkrótce swój zbór i szkołę /1/. Ewangelicy przez używanie języka niemieckiego w swoim środowisku religijnym oświatowym i domowy wyobcowali się jako mniejszość z otoczenia polskiego. Wojny szwedzkie, w których najeźdźcy witani byli przez Niemców jako obrońcy i wyzwolicieli postawiły ludność niemiecką we wrogim obozie. Zwłaszcza druga wojna szwedzka w 1655 – 1660 i trzecia wojna w latach 1701 – 1721 usytuowała ludność miast w separacji, nienawiści i nietolerancji religijnej /2/. Podział na tle językowym dał podstawy budzenia się przesadnego akcentowania swoich zalet narodowych na tle religijnym. O stanie nastrojów zagrożenia świadczy spalenie w 1655 r. czarownic koło Złotowa.

Po sprowadzeniu zakonu jezuitów do Wałcza w 1618 r. rozpoczęła się intensywna działalność kontrreformacyjna na Krajnie przez misje i oddziaływanie na mieszczaństwo i szlachtę. Kościół katolicki powoli odzyskiwał swoją pozycję ale ograniczała się ona do ludności polskiej. Wyrazem nietolerancji religijnej była rozbiórka zboru ewangelickiego w 1721 r. w Złotowie, wymuszona przez koła kościelne.

Nakładanie się wojen religijnych w parze z upadkiem gospodarki i wyludnieniem epidemiami dżumy doprowadził do postępującego rozstroju politycznego i upadku Polski.

/1/ Zbór i szkoła niemiecka stała na dzisiejszym podwórzu schroniska Marii Marty. Wokół kościoła ew. powstał cmentarz luterański.

/2/ Wyrazem nietolerancji na pograniczu niemiecko –polskim jest pismo wysłane przez Mariannę Grudzińską w 1680 r, z Rogoźna :
„Burmistrz Złotowa ! Wysyłam ci moją pieczęć, byś mógł opieczętować szkołę / luterską/ bo nie chcę by w moim mieście istniała inna szkoła jak ta, która stoi przy kościele parafialnym”.

13) Próba wyjaśnienia nazwy Złotów.

Złotów nie posiada dokumentu lokacyjnego z wieków średnich. Nie wiemy też jak się nazywał. Czy pierwsza wzmianka o Złotowie w testamencie króla Kazimierza Wielkiego jest wierna nazwie Wielatow, czy jest pomyłką skryby średniowiecznego.

Można mieć wątpliwości co do nazwy pochodzącej z jednego dokumentu jakim jest Kronika Janka z Czarnkowa, znana we wielu odpisach niestarannie wykonanych.

Janko z Czarnkowa opisał bardzo szczegółowo ostatnie chwile życia króla Kazimierza /1/ „Gdy zwątpił w możliwość odzyskania zdrowia (dnia 3 listopada 1379 r.) rano kazał spisać testament, w którym przekazał Kazimierzowi Słupskiemu księstwo sieradzkie, łęczyckie, i dobrzyńskie... Kościołowi. jak i ubogim oraz służbie liczne dobra oraz dziedzictwa zapisał” w/w księstwa oraz kasztelanię kruszwicką i bydgoską oraz grody castrum w Walathow i Wałczu. Nie ma tam nazwy Złotów lecz Walathow. W innych zapisach Velatow, wlothow. Nazwa zamku lub grodu między Bydgoszczą a zamkiem w Wałczu daje pewność, że dotyczy zamku w Złotowie.

Do treści testamentu powraca Janko z Czarnkowa w czterech miejscach Kroniki Wielkopolskiej. /2/

I. Dobrinensem, Cujaviensem, Syradiensem et Lanciensem ducatus cum castris Crusviciensi, Bidgostiensi, Wielatow, Wałcz legavit.

II. Super ducatus Syradiensi, castris et terris Lanciensi et Dobrinensi, Crusvitiae, Bidgostiae, Wielatowo, Wałcz / w rękopisach Stanisława Augusta wilanowskim, libińskim, krakowskim zamiast Wielatowie jest Slotowie/

III. ... duci Kazimiro terrae Syradiensis et Lanciensi fuerunt abstractae, Dobrinensis autem ducatus Bidgosta, Wyelatowo et Wałcz civitates et castra fuerunt sibi per dominum regem Ungariae assignata. Et haec fuit prima variatio in novitate nobilissimi regis Ludovici, quod tamen invitus et verius creditur facisse.

IV. Rozrzucone w narracji: loco Syradiae et Lanciciae ducatum oferował król Ludwik Każkowi księstwo gniewkowskie, później chciał by Każko zadowolili się de dukatu Dobrinensi, Bidgostiensi, Wyelatowo et Wałcz.

Trzy różne sposoby zapisu w Kronice Wielkopolskiej zwracają uwagę na błędy kopistów średniowiecznych. W jednej z kopii litera gotycka V jest taka jak B w Bidgostia, również Belatow i Bolc (Wałcz).

Na drugiej kopii Balatow jest zapisany jak Bidgostie a Wałcz zapisany jest jak Welcz, zaczynając od litery W.

Na trzeciej kopii wlothow i walcz zaczynają się minuskułami „w”.

Następna wzmianka naszej miejscowości, tym razem wyszczególniająca już wyraźnie „Slotow”, ad nos per mortem prenotati znajduje się w dokumencie z 11. 12. 1378 r. wydanym przez Ludwika Węgierskiego, w którym nadaje on Władysławowi Opolskiemu w zamian za Ruś Czerwoną, ziemię dobrzyńską i bydgoską z wyłączeniem Wałcza i Złotowa.

... Duobus castris, videlicet Kron alias Wałcz et Slotow per mortem prenotati domini ducis Kasconis... /3 /

Nazwa „Slotow” istniała więc jednocześnie z zapisem w Kronice Janka z Czarnkowa.

/1/ Z. Wojciechowski :Polska za Kazimierza Wielkiego Kraków 1969

/2/ Kronika Janka z Czarnkowa powstała w latach 1376- 1387.

/3/ Kodeks Dyplomatyczny Wielkopolski t. VI . Poznań 1982 nr 276

Wystąpił więc błąd, czy istniało podwójne nazewnictwo tej samej miejscowości, lub zamek miał inną nazwę a miasto też inną.

Mogła być jeszcze taka ewentualność, że Janko z Czarnkowa myślał o wsi Wylatowie należącej do klasztoru w Trzemesznie /1/

Ostania próba wytłumaczenia etymologii nazwy Złotowa ukazała się w 1976 r. w wydawnictwie „Ze studiów nad toponimią Pomorza Środkowego „, Ewy Jakus Dąbrowskiej. Podstawą tego opracowania był Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. /2/

„przeglądając dokumenty dotyczące Złotowa zauważa się na przestrzeni wieków, że miasteczko miało trzy nazwy : Wielatow, Złotów i Flatow /3/

A oto zapisy: Wulutovum , Welatowo, Zlothave 1370 SG XIV 646, Wielatow 1370 Koz. A 136, Majus Zlothkowo XV SG ib, Slothowo 1491 ib, Slothow 1504 MRP nr 1367, Złotów 1532 Koz. A 136, Zlotow 1547 MRP ne 7947, Flotho , Flatow XVIII w. SG XIV 646, Flatau - Złotowo 1879 Kęt. N 131, Złotowo niem. Flatow 1899 SG XIV 646.

Wynika z nich, że pierwotna była dzierżawcza nazwa Wielatowo, utworzona od nazwy osobowej Wielat z formantem = owo, choć w dokumencie z XIV w. obocznie występuje też - Złotów. Nazwa Złotów powstała z chwilą, kiedy imię Wielat zaczęło wychodzić z użycia, a nazwa miejscowości przestała być zrozumiała dla jej mieszkańców... „

„ Inny był los pierwotnego Wielatowa wśród Niemców... Gdy Niemcy przejmowali polską nazwę Wielatowo, łatwo mogło dojść do pomieszania dźwięcznego w z bezdźwięcznym f i powstała niedokładnej substytucji fonetycznej Flatow.”

Można tłumaczyć to przeobrażenie jeszcze inaczej . Np. Slotow – Słotów na Flato – Flatow. Jeśli pierwotna nazwa brzmiała Słoto- Słotów (czy Złotów), to mógł się z niej wywodzić również Włotow. Najprościej wyjaśnił przemiany nazwy Złotów na Flatow autor monografii powiatu wałeckiego /3/, pisząc o wsi Złotowo koło Tucznia w powiecie wałeckim, że „ przez zmianę głoski ze Złotowa powstał Flatow jak jak w nazwie miasta powiatowego. Zlothowo (1590), Zlotowo (1594) Flothow (1609) i w tym samym roku Zlothowo , Flatow (1619), Wlatow (1633) „ „ Pierwotna nazwa dłużej była zachowana w aktach kościeknych: w 1695 r. Zlotow jeszcze w 1730 r, w polskich dokumentach pisano Zlotowo. W 1773 r. Flathe i Flatow. Wcześniej aniżeli wzmiankowana jest miejscowość w dokumencie z 1555 r. występuje Marek Zlotowski -wasal Wedel – Tuczyńskich”.

/1/ Erich Schmidt: Geschichte des Deutschtums im Lande Posen Bydgoszcz 1904 Str. 209
Klasztor w Trzemesznie założył miasto w Wylatowie przed 1382 r. lub 1388r. Heinrich
Wuttke : Städtebuch des Landes Posen Leipzig 1864 str. 465 podaje Willatowo w
1458 Wyelatow a XII w. wieś i jezioro Welatow.

/2/ S.G. t. XIV s. 646 1880-1902 Hasło opracowane przez ks. R. Frydrychowicza.

/3/ Fr. Schulz : Der Kreis Dt. Crone s. 247

Można przyjąć, że nazwa Flatów pojawia się dopiero w XVII w. i wywodzi się od Slotow a nie jak dotychczas uważano od Włatow. Pierwotną nazwą Slotow, która częściej występuje w zachodniej słowiańszczyźnie. Liczne nazwy z rdzeniem slot, złot, slot spotyka się w Bułgarii, Zlatina, w Macedonii Zlatica, połabskie- Złotnica, polskie- Złotnia, ukraińskie – Zołotinka . Nie można tych nazw łączyć tylko ze złotem. W Polsce istnieją 103 miejscowości z rdzeniem złot, np. Złotowice, Złotowizna, Złotowo nad rz. Mławką, Złotowo nad Gopłem, Złotowo nad rz. Szczarą w pow. słonimskim, Słotowo ,wieś w Rzeszowskim, Złotniki Kujawskie, Złotoryja nad rz. Kaczawą, Złotoryje w Ziemi Dobrzyńskiej ...Nie zawsze złoty, znaczy czysty, jasny i urodzajny. Zbieżność nazwy z istniejącym grodem – zamkiem mogła utrwalić się nazwy pierwszych kolonistów niemieckich w XIV w. jeśli przyjąć, że niektóre terminy dialektu dolnoniemieckiego /1/. Ponieważ gród na wyspie panował nad okolicą, ludność określała się jako przynależna i podległa grodowi. Określenie Slot uzupełnione zwyczajowo końcówką -ów nadawało znaczenia odimiennego, że są ludźmi zamkowymi.

Wczesny zapis Złotowa jako Zlotow budzi skojarzenia z analogicznym wywodem etymologii Słowian /1/ Słowianie u Jordanesa w V – VI wieku nazywani są Sclavia. U Thietmara w X wieku Sclavi, a w innych dokumentach z X wieku slovenin, slovensko. Gall Anonim, w XII wieku nazywa Słowiańszczyznę Sclavonia. Potem przez stulecia wyjaśniano Sclavi jako niewolnik, że nazwa Słowianin pochodzi od niewolnika. Etymologiczne wyjaśnienie tej nazwy dał dopiero w 1921 r. J. Rozwadowski. Wyprowadza on nazwę etnonimiczną od slov, slav, słota. Uważam, że Slotov ma więcej związku ze słotą aniżeli nazwa kulturowa szukająca etymologii ze złotem.

Jeszcze jednym argumentem na nazwę Słotów jako nazwę pierwotną jest stwierdzenie, że w XV i XVI wieku a także w następnych używana była obocznie nazwa Słotów i Słotowo – Złotowo. Dopiero w XVII wieku pojawia się w dokumentach nazwa używana przez Niemców Flatho, Flotho, Flatów oraz fonetycznie w rozmowie : Flatau.

Slot znaczy Schloß = zamek , gród. w średniowysokoniemieckim języku, który się ukształtował w latach 1050 – 1500 wg. Braci Grimmów slot – znaczy zamek .Takie nazwy miejscowe występują w naszym regionie. Najbliżej nazwa grodu w Klukowie „Slotteberg, Slotseewäs : łąka na jeziorze Zamkowym koło Obrowa, Slottbäsch koło Obrowa (J. Rink : Flurnamen der Koschneiderei . Danzig 1926).

Dyskusja nad nazwą Słowianie nie jest zakończona. Obszerne sprawozdanie o tej nazwie opublikował J. Otrębski /2/. Wyróżnia on dwie podstawowe nazwy: Slovene i Slavi. Jedno ma znaczenie: ludzie swoi. Jednak badania onomastyczne prowadzą do wniosku, że bardzo rozpowszechnione były nazwy odmiejscowe, topograficzne.Podobnie i nazwy plemienne jak np. Kujawianie, Polanie, Drewianie, Bużanie, Słężanie, Wiślanie. Jeśli taki wzór brać pod uwagę, to Słowianie są z upodobania ludźmi żyjącymi nad wodami, na mokradłach, na terenach słotnych.

/1/ Fr. Schulz : Der Kreis Dt. Crone s. 247

/2/ J. Otrębski: Słowianie. Rozwiązanie odwiecznej zagadki i ich nazwy. Rec. H. Łowmiański w Slavia Occidentalis 1948

14) Ludność miasta Złotowa.

	ogółem	katolicy	ewangelicy	żydzi
1676	770			130
1766	908			
1774		450	458	1072
1783		597	300	600
1790	2352	534	588	921
1804	1894			
1810	1500	365	528	607
1835	1963			
1852	2733			
1880	3921	1397	2000	524
1895	3909	1429	2099	381
1905	4164	1672	2224	268
1910	4282	1739	2339	204
1925	5516	3281	271	607
1928	5600			
1933	7112			
1945	ok. 600			
1946	5000			
1984	15741			

5. Krajobraz kulturowy i dziedzictwo historyczne. (zał. nr 1 i 2)

1) Na terenie miasta jest zewidencjonowanych 328 dóbr kultury objętych ochroną konserwatorską, w tym 16 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (z tego 2 już nieistniejące). Ponadto mieści się tu 30 zewidencjonowanych i rozpoznanych stanowisk archeologicznych nie ujętych w poniższym wykazie, a stanowiących dobra kultury i objętych ochroną konserwatorską.

Najstarszymi zabytkami są: pochodzący z 1661-1666 r. kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia N.M.P. oraz spichlerz przy Pl. Paderewskiego z 1780 r. Pozostałe obiekty pochodzą z lat późniejszych: pałac przy Pl. Zamkowym z ok. 1830 r., z tego samego okresu - kościół ewangelicki p.w. Św. Stanisława Kostki. Większość domów Starego Miasta pochodzi z końca XIX lub początku XX w.

Do rejestru zabytków wpisany jest cały układ urbanistyczny Starego Miasta.

Wykaz obiektów zabytkowych i znajdujących się pod ochroną konserwatorską z dnia 23.05.2001 r. określony przez Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegaturę w Pile (obiekty podkreślone znajdują się w rejestrze zabytków):

1. Zespół kościoła paraf. p.w. św.Rocha:
  - a) kościół , mur., 1903 -1904,
  - b) kapliczka na cmentarzu, mur., ok. 1903,
  - c) dom -przedpogrzebowy na cmentarzu, mur., ok. 1903,
  - d) cmentarz katolicki, przykościelny, nieczynny, poł. XIX
2. Kościół ewangelicki, ob. filialny p.w. św. Stanisława Kostki, mur., 1829-1830
3. Zespół kościoła paraf. p.w. Wniebowzięcia NMP:
  - a) kościół, mur., 1661-1666,
  - b) mur., 1660-1664, k. XIX,

- c) brama do kościoła, mur., k. XIX,
- d) dzwonnica, mur., k. XIX,
- e) plebania, ul. Panny Marii, mur., 1903-1922,
4. Kościół ewangelicki, ob. Spółdzielnia Drzewiarz, ul. Królowej Jadwigi 3, mur., pocz. XX
5. Zespół pałacowy, Plac Zamkowy 14:
  - a) pałac, mur., XVIII/XIX, ok. 1830,
  - b) park pałacowy, XVIII,
  - c) mur zamkowy, ul. Jastrowska, Czarna Droga, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX,
6. Ratusz, Aleja Piasta 1, mur., 1 ćw., XX, 1913,
7. Sąd, Plac Kościuszki 2, mur., k. XIX,
8. Zespół szpitala, ul. Szpitalna;:
  - a) szpital, mur., pocz. XX, 1914,
  - b) budynek przy szpitalu, mur., l. 30-te XX,
9. Zespół Szkół Zawodowych, Plac Wolności, mur., 1929,
10. Poczta, bank, ob. sklep, ul. Wojska Polskiego 12, mur., k. XIX w.
11. Dworzec PKP, mur., k. XIX,
12. Dom Rzemiosła, starostwo, Aleja Piasta 32, mur., 1911,
13. Dom Polski, ul. Ks. Domańskiego, mur., 1906,
14. Dom dróżnika, ul. Kujawska 33, mur., XIX/XX
15. Zespół folwarczny, mur., k. XIX,
16. Zespół Zakładu Wodociągów, ul. Wodociągowa 1 :
  - a) wodociągowa wieża ciśnień, mur., 1912,
  - b) budynek stacji wodociągów, mur., 1912,
  - c) bud. mieszkalny stacji obsł. wodociągów, mur., 1912
17. Spichlerz, ul. Kościelna, szach., k. XIX,
18. Spichlerz, Plac Paderewskiego 13/14, 1780,
19. Bud. gospodarczy ul. Zduny, mur./szach., k. XIX/nieistniejący/
20. Kapliczka, ul. ks. Domańskiego, mur., pocz. XX,
21. Cmentarz katolicki, przykościelny, nieczynny, 2 poł. XVII,
22. Cmentarz wojenny 1946,
23. Cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, poł. XIX,
24. Cmentarz żydowski, zlikwidowany, XVI,
25. Grodzisko wczesnośredniowieczne i zamek - stan. nr 3,
ul. Bohaterów Westerplatte
26. Dom nr 23, mur., lata 30-te XX,
ul. Chrobrego
27. Dom nr 2, mur. k. XIX., przebud.
28. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX,
29. Dom nr 4, mur., 2 poł. XIX,
30. Dom nr 5, mur., 2 poł. XIX,
31. Dom nr 6, mur., 2 poł. XIX,
32. Dom nr 9, mur., pocz. XX,
ul. Ks. Domańskiego
33. Dom nr 2, Zakład Opakowań, mur., 4 ćw. XIX,
34. Dom nr 3, mur., pocz. XX,
35. Dom nr 4, mieszkalno-biurowy, mur., 1925, przebud.,
36. Dom nr 5, mur., ok. 1900,

- 37.Dom nr 8, mur., pocz. XX,
- 38.Dom nr 10, mur., pocz. XX,
- 39.Dom nr 12, mur., pocz. XX,
- 40.Dom nr 13, mur., 1 ćw. XX,
- 41.Dom nr 15, mur., 1 ćw. XX,
- 42.Dom nr 16, mur., l. 30-te XX,
- 43.Dom nr 17, mur., 1 ćw. XX,
- 44.Dom nr 18, mur., l. 30-te XX,
- 45.Dom nr 20, mur., k. XIX,
- 46.Dom nr 21, mur., 1 ćw. XX,
- 47.Dom nr 22, mur., k. XIX,
- 48.Dom nr 23, mur., 1 ćw. XX,
- 49.Dom nr 24, mur., pocz. XX,
- 50.Dom nr 25, mur., pocz. XX,
- 51.Dom nr 26, mur., 1 ćw. XX,
- 52.Dom nr 27, mur., l. 30-te XX,
- 53.Dom nr 28, mur., 1 ćw. XX,
- 54.Dom nr 30, mur./szach., 1 ćw. XX,
- 55.Dom nr 31, mur., l. 30-te XX,
- 56.Dom nr 32, mur., pocz. XX,
- 57.Dom nr 33, mur., pocz. XX,
- 58.Dom nr 36, mur., l. 30-te XX,
- 59.Dom nr 41, mur., pocz. XX,
- 60.Dom nr 43, mur., pocz. XX,
- 61.Dom nr 45, mur., l. 30-te XX,
- 62.Dom nr 46, mur., l. 30-te XX,
- 63.Dom nr 47, mur., l. 30-te XX,
- 64.Dom nr 48, mur., l. 20-te XX,
- 65.Dom nr 50, mur., pocz. XX,
- 66.Dom nr 52, Zakład Bud. Komunalnego, mur., l. 30-te XX,
- 67.Dom nr 63, mur., l. 30-te XX,

ul. Dwór Złotowski

- 68.Dom nr 9, mur., poł. XIX,
- 69.Dom nr 11, mur., poł. XIX, nieistniejący

ul. Dworzaczka

- 70.Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX,
- 71.Dom nr 2, mur., 4 ćw. XIX,
- 72.Dom nr 3, mur., k. XIX,
- 73.Dom nr 4, mur., k. XIX,
- 74.Dom nr 5, mur., 2 poł. XIX,
- 75.Dom nr 6, mur., 2 poł. XIX,
- 76.Dom nr 7, mur., 4 ćw. XIX,
- 77.Dom nr 9, ob. Zespół Adwokacki, mur., k. XIX,
- 78.Dom nr 10, mur., k. XIX,
- 79.Dom nr 12, mur., k. XIX,

ul. Garncarska

- 80.Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX,
- 81.Dom nr 5, mur., poł. XIX,
- 82.Dom nr 8, mur., 2 poł. XIX,

- 83.Dom nr 9, mur., 4 ćw. XIX,
- 84.Dom nr 10, mur., 4 ćw. XIX,
- 85.Dom nr 14, mur., k. XIX,
- 86.Dom nr 17, mur., 2 poł. XIX,

ul. Grochowskiego

- 87.Dom nr 1, mur., l. 30-te XX,
- 88.Dom nr 2, mur., pocz. XX,
- 89.Dom nr 4, mur., pocz. XX,
- 90.Dom nr 5, mur., pocz. XX,
- 91.Dom nr 7, mur., l. 30-te XX,
- 92.Dom nr 11, mur., k. XIX,

ul. Grudzińskich

- 93.Dom nr 1, mur., k. XIX,

ul. Kolejowa

- 94.Dom nr 1, mur., k. XIX,
- 95.Dom nr 2, mur., k. XIX,
- 96.Dom nr 3, mur., k. XIX,
- 97.Dom nr 4, mur., 1 ćw. XIX,
- 98.Dom nr 5, mur., XIX/XX,
- 99.Dom nr 6, mur., XIX/XX,

ul. Kopernika

- 100. Dom nr 1, mur., 1 ćw. XIX,

ul. Królowej Jadwigi

- 101. Dom nr 1, mur., pocz. XX,
- 102. Dom nr 2, ob. PZU, mur., pocz. XX,
- 103. Dom nr 6, mur., 1 ćw. XX,
- 104. Dom nr 7, mur., l. 20-te XX,
- 105. Dom nr 8, mur., 1 ćw. XX,
- 106. Dom nr 9, mur., l. 20-te XX,
- 107. Dom nr 10, mur., 1 ćw. XX,
- 108. Dom nr 11, mur./drewno , l. 20-te XX,
- 109. Dom nr 12, mur., 1 ćw. XX,
- 110. Dom nr 13, mur., 1 ćw. XX,
- 111. Dom nr 14, mur./szach., 1 ćw. XX,
- 112. Dom nr 24-26, mur., l. 20-te XX,
- 113. Dom nr 25, mur., l. 30-te XX,
- 114. Dom nr 36, mur., l. 20-te XX,
- 115. Dom nr 43, mur., l. 20-te XX,
- 116. Dom nr 45, mur., l. 20-te XX,
- 117. Dom nr 53, mur., l. 20-te XX,
- 118. Dom nr 55, mur., l. 20-te XX,
- 119. Dom nr 63, mur., l. 20-te XX,
- 120. Dom nr 67-69, mur., l. 20-te XX,
- 121. Dom nr 71, mur., l. 20-te XX,

ul. Kościelna

- 122. Dom nr 1, mur., l. 30-te XX,

- 123. Dom nr 1a, mur., 2 poł. XIX,
- 124. Oficyzna nr 1a, mur./szach., k. XIX, przebud.
- 125. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX,
- 126. Dom nr 5, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 127. Dom nr 7, mur., 2 poł. XIX,
- 128. Dom nr 10, mur., 4 ćw. XIX,

ul. Kościuszki

- 129. Dom nr 1, ob. Przedsiębiorstwo RINOPOL, mur., pocz. XIX,
- 130. Budynek gospodarczy nr 1, mur./szach., 2 poł. XIX,
- 131. Dom nr 4, mur., pocz. XX,
- 132. Dom nr 7, mur., 2 poł. XIX,
- 133. Dom nr 7a, mur., k. XIX,
- 134. Dom nr 8, mur., 2 poł. XIX,
- 135. Dom nr 11, mur., 2 poł. XIX,
- 136. Dom nr 12, mur., 4 ćw. XIX,
- 137. Dom nr 13, mur., 4 ćw. XIX,
- 138. Dom nr 14, mur., poł. XIX, przebud.

ul. Leśna

- 139. Dom nr 5, mur./szach., k. XIX,

ul. Mickiewicza

- 140. Dom nr 3, mur., pocz. XX,
- 141. Dom nr 4, mur., pocz. XX,
- 142. Dom nr 5, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 143. Dom nr 7, mur., 2 poł. XIX,
- 144. Dom nr 9-11, mur., 4 ćw. XIX,
- 145. Dom nr 13, mur., pocz. XX,
- 146. Dom nr 14, mur., pocz. XX,
- 147. Dom nr 17, mur., pocz. XX,
- 148. Dom nr 19, mur., poł. XIX,
- 149. Dom nr 22, mur., 1 ćw. XX,
- 150. Dom nr 23, mur., 1 ćw. XX,
- 151. Dom nr 24, mur., 1 ćw. XX,
- 152. Dom nr 25, mur., pocz. XX,
- 153. Dom nr 27, mur., 1 ćw. XX,
- 154. Dom nr 28, mur., pocz. XX,

ul. Moniuszki

- 155. Dom nr 3-4, mur., l. 20-te XX,
- 156. Dom nr 5, mur., l. 20-te XX,
- 157. Dom nr 7, mur., l. 20-te XX,
- 158. Dom nr 11, mur., l. 20-te XX,

ul. Nieznanego Żołnierza

- 159. Dom nr 1, mur., l. 20-te XX,
- 160. Dom nr 3-5, mur., l. 20-te XX,
- 161. Dom nr 7, mur., l. 20-te XX,
- 162. Dom nr 9, mur., l. 20-te XX,
- 163. Dom nr 11, mur., l. 20-te XX,

ul. Norwida

- 164. Dom nr 18, mur., l. 20-te XX,
- 165. Dom nr 20-22, mur., l. 30-te XX,
- 166. Dom nr 27, mur., l. 30-te XX,

ul. Nowy Rynek

- 167. Dom nr 1, mur., XIX/XX,
- 168. Dom nr 2, mur., k. XIX,
- 169. Dom nr 3, mur., poł. XIX,
- 170. Dom nr 4, mur., XIX/XX,
- 171. Dom nr 5, mur., XIX/XX,
- 172. Dom nr 9, mur., XIX/XX,
- 173. Dom nr 10, mur., k. XIX, przebud.
- 174. Dom nr 11, mur., k. XIX,
- 175. Dom nr 12, mur., 1 ćw. XIX,
- 176. narożnik Nowego Rynku i ul. Targowej, mur., poł. XIX
- 177. Dom nr 16, mur., k. XIX,

ul. Obrońców Warszawy

- 178. Dom nr 9, mur., 1 poł. XIX,
- 179. Dom nr 10, mur., pocz. XX,
- 180. Dom nr 12, mur., 1 poł. XIX,
- 181. Dom nr 13, mur./szach., 1 poł. XIX,
- 182. Dom nr 14, mur., 1 ćw. XX,
- 183. Dom nr 15, mur., poł. XIX,
- 184. Dom nr 19, szach., poł. XIX,
- 185. Dom nr 20, mur., pocz. XIX,
- 186. Dom nr 23, mur., k. XIX,
- 187. Dom nr 24, szach., poł. XIX,
- 188. Dom nr 25, szach., poł. XIX,
- 189. Dom nr 26, mur., 2 poł. XIX,
- 190. Dom nr 27, mur., pocz. XX,
- 191. Dom nr 27a, mur., k. XIX,
- 192. Dom nr 27b, mur., pocz. XX,
- 193. Dom nr 27c, mur., k. XIX,
- 194. Dom nr 27d, Schronisko młodzieżowe, mur., 2 poł. XIX,
- 195. Dom nr 27e, mur., 2 poł. XIX,
- 196. Dom nr 28, mur., poł. XIX,
- 197. Dom nr 29, mur., k. XIX,
- 198. Dom nr 31, mur., pocz. XIX, 1829, przebud.
- 199. Dom nr 33, mur., k. XIX,
- 200. Dom nr 34, mur., pocz. XX,
- 201. Dom nr 37, mur., 1 ćw. XX, przebud.
- 202. Dom nr 38, mur., 1 ćw. XX, przebud.
- 203. Dom nr 39, mur., 1 ćw. XX,
- 204. Dom nr 40, mur., ok. 1900,
- 205. Dom nr 41, mur., k. XIX,
- 206. Dom nr 42, mur., 1 ćw. XX,
- 207. Dom nr 43, mur., 1 ćw. XX,
- 208. Dom nr 44, mur., 1 poł. XIX,
- 209. Dom nr 47, mur., 1 ćw. XX,
- 210. Dom nr 49, mur., poł. XIX,

ul. Ostra

211. Dom nr 1, mur., k. XIX,

ul. Paderewskiego

212. Dom nr 6, mur., 4 ćw. XIX,

213. Budynek gospodarczy nr 6, mur./szach., pocz. XX,

214. Budynek gospodarczy, ob. sklep masarniczy, Pl. Paderewskiego na przedłużeniu ul. Wawrzyniaka, mur./szach., k. XIX,

215. Dom nr 7, mur., 2 poł. XIX,

216. Dom nr 8, mur., 2 poł. XIX,

217. Dom nr 9, mur., ok. 1900,

218. Dom nr 11, mur., ok. 1900,

219. Dom nr 12, mur., 4 ćw. XIX,

220. Dom nr 13, mur., l. 30-te XX,

221. Dom nr 14, mur., pocz. XX,

ul. Panny Marii

222. Przedszkole, mur./drewno, l. 30-te XX,

223. Dom nr 2, mur./drewno, l. 30-te XX,

224. Dom nr 3, mur., poł. XIX,

225. Dom nr 4, mur., 2 poł. XIX,

ul. Partyzantów

226. Dom nr 4, mur., poł. XIX,

227. Dom nr 6, mur., poł. XIX,

228. Dom mieszkalny rządu, nr 12, mur., 1881,

Al. Piasta

229. Dom nr 2, mur., 1 ćw. XX,

230. Dom nr 3, mur., ok. 1900,

231. Dom nr 5, mur., 1 ćw. XX,

232. Dom nr 7, mur., l. 20-te XX,

233. Dom nr 8, mur./szach., 1 ćw. XX,

234. Dom nr 11, ob. Biblioteka, mur., k. XIX, przebud. l. 20-te XX

235. Dom nr 13, mur., 1 ćw. XX,

236. Dom nr 17, mur., k. XIX,

237. Dom nr 21, ob. żłobek, mur., pocz. XX,

238. Dom nr 25, mur., l. 20-te XX,

239. Dom nr 27, mur., 1 ćw. XX,

240. Dom nr 31, mur., 1 ćw. XX,

241. Dom nr 33, mur., 1 ćw. XX,

242. Dom nr 35, mur., pocz. XX,

243. Dom nr 37, mur., 1 ćw. XX,

244. Dom nr 39, mur., 1 ćw. XX,

245. Dom nr 41, mur., 1 ćw. XX,

246. Dom nr 43, mur., 1 ćw. XX,

247. Dom nr 44, mur., pocz. XX,

248. Dom nr 45, mur., 1 ćw. XX,

249. Dom nr 46-48, mur., 1 ćw. XX,

250. Dom nr 47, mur., pocz. XX,

251. Dom nr 49, ob. Policja, mur., l. 20-te XX,

252. Dom nr 51, mur./szach., 1 ćw. XX,
253. Dom nr 55, mur., 1 ćw. XX,
254. Dom nr 57, mur., l. 20-te XX,
255. Dom nr 59, mur., pocz. XX,

ul. Podolska

256. Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX,
257. Dom nr 2, mur., 2 poł. XIX,
258. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX,
259. Dom nr 5, mur., poł. XIX,
260. Dom nr 6, mur., k. XIX,

ul. Michała Robaka

261. Dom nr 2-3, mur./drewno, l. 30-te XX,

ul. Rybacka

262. Dom nr 4, mur., 2 poł. XIX,

ul. Piotra Skargi

263. Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX,
264. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX,
265. Dom nr 3a, mur., 2 poł. XIX,
266. Dom nr 4, mur., poł. XIX,

ul. Słowackiego

267. Dom nr 2, mur., pocz. XX,
268. Dom nr 3, mur., pocz. XX,

ul. Stary Rynek

269. Dom nr 2, mur., poł. XIX,
270. Dom nr 3, mur., pocz. XX,
271. Dom nr 6, mur., poł. XIX,
272. Dom nr 7, mur., k. XIX,
273. Dom nr 7b, mur., k. XIX,
274. Dom nr 9, mur., XIX/XX,

ul. Staszica

275. Dom nr 1, mur., l. 30-te XX,
276. Dom nr 2, mur., l. 30-te XX,
277. Dom nr 7, Masarnia, mur., l. 20-te XX,
278. Dom nr 8, mur., l. 30-te XX,
279. Dom nr 10, mur., l. 30-te XX,
280. Dom nr 11, mur., l. 30-te XX,
281. Dom nr 12, mur./drewno, pocz. XX,

ul. Studzienna

282. Dom nr 1, mur., k. XIX,
283. Dom nr 2, mur., 2 poł. XIX,
284. Dom nr 3, mur., k. XIX,
285. Dom nr 7, mur., 2 poł. XIX,
286. Dom nr 8, mur., l. 30-te XX,

ul. Szpitalna

- 287. Dom nr 4, mur., l. 30-te XX,
- 288. Dom nr 6, mur., l. 30-te XX,
- 289. Dom nr 8, mur., l. 30-te XX,
- 290. Dom nr 9, mur., 4 ćw. XIX,
- 291. Dom nr 13, mur., l. 30-te XX,
- 292. Dom nr 14, mur., l. 30-te XX,
- 293. Dom nr 18, mur., l. 30-te XX,

ul. Targowa

- 294. Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX,
- 295. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX,

ul. Towarowa

- 296. Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX,
- 297. Dom nr 2, mur., k. XIX,
- 298. Dom nr 5, mur., 2 poł. XIX,

ul. Wawrzyniaka

- 299. Dom nr 1, mur., pocz. XX,
- 300. Dom nr 3, mur., pocz. XX,
- 301. Dom nr 4, mur., poł. XIX,
- 302. Dom nr 5, mur./szach., pocz. XX,
- 303. Dom nr 6, mur., XIX/ XX,
- 304. Dom nr 8, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 305. Dom nr 10, mur., pocz. XX,
- 306. Dom nr 11, mur., k. XIX, przebud.
- 307. Dom nr 12, mur., pocz. XX,
- 308. Dom nr 13, mur., pocz. XX, przebud.

ul. Wojska Polskiego

- 309. Dom nr 1, mur., k. XIX,
- 310. Dom nr 1a, mur., pocz. XX,
- 311. Dom nr 2, mur., pocz. XX,
- 312. Dom nr 2a, ob. Muzeum Ziemi Złotowskiej, szach., 1 poł. XX,
- 313. Dom nr 3, mur., k. XIX,
- 314. Dom nr 4, mur., k. XIX, przebud.
- 315. Dom nr 5, mur., k. XIX, przebud.
- 316. Dom nr 9, mur., k. XIX, przebud.
- 317. Dom nr 10, mur., l. 30-te XX,
- 318. Dom nr 15, mur., 1 ćw. XX,
- 319. Budynek gospodarczy nr 16, mur., 2 poł. XIX,
- 320. Dom nr 17, mur., 1 ćw. XX,
- 321. Dom nr 18, mur., 2 poł. XIX,
- 322. Dom nr 29, mur., 1 ćw. XX,
- 323. Dom nr 30, mur., 2 poł. XIX,

Plac Wolności

- 324. Przedszkole, mur./drewno, pocz. XX,

ul. Zielna

- 325. Dom nr 1, mur., pocz. XX,
- 326. Dom nr 2, mur., l. 20-te XX,

327. Dom nr 3, mur., 1 ćw. XX,
ul. Zamkowa

328. Dom nr 2, mur., k. XIX,

2) Strefy ochrony konserwatorskiej obowiązujące na terenie miasta:

- strefa „A” - pełna ochrona konserwatorska - wiążąca się z nakazem bezwzględneho zachowania układu urbanistycznego miasta, w tym: historycznych linii regulacyjnych zabudowy, istniejących podziałów własnościowych, historycznie zlokalizowanych terenów zielonych i układu komunikacyjnego - obejmuje cały obszar Starego Miasta
- strefa „B” - ochrona konserwatorska obejmująca obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów istniejącej substancji zabytkowej : zabudowa Al. Piasta i Al. Mickiewicza
- strefa archeologiczna – obejmuje: strefy „A” i „B” ochrony konserwatorskiej, w tym teren półwyspu zamkowego i Plac Paderewskiego, Górę Żydowską, pałac z parkiem, teren zielony między Głomią a ul. Partyzantów oraz stanowiska archeologiczne oznaczone na planie znajdujące się poza terenem zabudowanym; na terenie strefy wszelkie prace ziemno-budowlane podlegają uzgodnieniu z WKZ a inwestora obowiązuje wykonywanie prac archeologicznych podczas robót ziemnych – zakres prac określa drogą decyzji WKZ
- strefa ochrony krajobrazu - obejmuje założenia zielone: park miejski przy Al. Piasta, zespół trzech cmentarzy oraz Zwierzyniec
- strefa ochrony ekspozycji - obejmuje przedpola widokowe i panoramy Starego Miasta od strony jez. Miejskiego i Baba oraz Góry Żydowskiej

Wszystkie działania projektowe i prace ziemne prowadzone w obrębie w/w stref należy uzgadniać z Urzędem Ochrony Zabytków.

6. Zagadnienia komunikacyjne.

1) Komunikacja w skali regionu.

Miasto położone jest na poboczu głównych tras komunikacyjnych zarówno drogowych jak i kolejowych, na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich nr 188 i 189.

Najbliższa droga krajowa nr 11 i 22 przebiega przez Jastrowie, w odległości ok. 14 km od Złotowa.

Trasa kolejowa relacji Piła - Chojnice, jednotorowa, przechodzi przez teren miasta. Linia kolejowa do Więcborka została zlikwidowana.

Najbliższe lotnisko pasażerskie znajduje się w Poznaniu-Ławicy w odległości ok. 135 km od Złotowa.

2) Komunikacja drogowa miejska.

Część najstarsza miasta, zwana Starym Miastem, posiada zabytkowy układ urbanistyczny. Warunkiem jego zachowania jest wyprowadzenie ruchu przelotowego poza jego obszar.

Problemem stały się również zanieczyszczenie i hałas spowodowane przez środki transportu, także osobowego, a co za tym idzie - obniżenie komfortu życia mieszkańców.

Zadania w zakresie przebudowy dróg głównych należą do terenowo właściwych zarządów dróg wojewódzkich i powiatowych i są integralną częścią polityki transportowej oraz rozwiązań funkcjonalnych dróg ponadlokalnych w województwie i powiecie.

Rozwiązania komunikacyjne, zarówno teoretyczne, jak i praktyczne, ewoluowały na przestrzeni dziesięcioleci (patrz załączniki nr 3, 4, 5, 6, 7). Jednak te najbardziej prawidłowe z punktu widzenia mieszkańców oraz środowiska przyrodniczego nadal pozostają w sferach projektowych. Objazd drogą nr 189, przez Zwierzyniec i Błękwit, samochodów o większym tonażu, omijających śródmieście Złotowa, spowodował zagrożenie dla środowiska przyrodniczego Zwierzynca i uciążliwości dla wsi Błękwit.

Jeśli chodzi o ulice miejskie - dużo zmieniło się w ostatnich latach na korzyść utrzymania zabytkowego układu komunikacyjnego Starówki, zwłaszcza historycznych rynków i placów. Całkowite odciążenie miejskiego układu komunikacyjnego będzie możliwe po przeprowadzeniu obwodnic na kierunku wschód-zachód i północ-południe.

Transport na drogach publicznych napotyka na bariery także ze względu na istniejące przejazdy pod torami kolejowymi (3 na terenie miasta i 1 na północy na trasie drogi nr 188), które nie posiadają parametrów odpowiadających dzisiejszym warunkom. Ich zmiana wymaga uzgodnień i współpracy z PKP.

3) Komunikacja kolejowa

Jedyna linia kolejowa Piła-Chojnice jest wykorzystywana w coraz mniejszym zakresie. Sukcesywna likwidacja kursów pociągów wpływa negatywnie na możliwości dojazdów dzieci do szkół i dorosłych do pracy.

7. Turystyka i rekreacja.

Rozwój turystyki generuje przede wszystkim bogata przestrzeń przyrodnicza i kulturowa, a także odpowiednio rozwinięta baza turystyczna.

Miasto Złotów leży w obszarze Krajny Złotowskiej, co daje mu możliwości wykorzystywania jej walorów przyrodniczych. Trudno prawidłowo ocenić możliwości turystyczne Krajny, a w mniejszym zakresie powiatu złotowskiego i znajdujących się na jego terenie miast i wsi, bez opracowania studium obszarów rekreacyjnych i możliwości turystycznych obejmującego cały obszar powiatu - gdyż z niego powinny iść wytyczne do planów mniejszej skali obszarowej dotyczące ruchu turystycznego, wypoczynku i rekreacji, które zapobiegłyby niszczeniu środowiska i umożliwiły zwiększenie komfortu wypoczynku poprzez ustalenie m.in. stopnia chłonności terenów. Niestety brak takich wytycznych i każda gmina interesuje się wyłącznie własnym terenem (kosztem środowiska) zamiast rozwijać szeroką współpracę przynajmniej z innymi gminami powiatu, w myśl planu zagospodarowania woj. wielkopolskiego („Uporządkowanym zapisem powiązań ekologicznych będących formą związków międzynarodowych jest koncepcja Sieci Ekologicznej NATURA 2000, realizująca naczelny cel zrównoważonego rozwoju. Jest to zadanie obligujące prawnie i politycznie Polskę do tworzenia sieci ekologicznej w układzie europejskim”).

a) baza noclegowa turystyki:

wg Urz. Stat. w Poznaniu rocznik 2003 - dane porównawcze:

miasta	obiekty	miejsca noclegowe ogółem/ całoroczne	korzystających w 2002 r
Złotów	1	15	431
Jastrowie	5	429/131	2088
Chodzież	3	126/126	2352
Czarnków	2	67/67	2227
Wągrowiec	3	277/255	9907

wg Państw.Pow.Insp.Sanit. Powiatu Złotowskiego - inform. 02.06.2004 r.

baza noclegowa:

- Hotel Krajna - 14 pokoi (8 z własnym węzłem sanit. i natryskiem)
- 28 miejsc noclegowych
- Dom Polski - 6 pokoi
- 12 miejsc noclegowych
- Ośrodek Wypoczynkowy Zacisze:
  - budynek górny - 15 pokoi (pełne wyposażenie)
- 45 miejsc noclegowych
  - pawilony - 24 pokoje
- 24 miejsca noclegowe
- internat Zespołu Szkół Rolniczych - schronisko młodzieżowe w okresie wakacji

b) baza gastronomiczna:

- 10 zakładów zbiorowego żywienia
- 22 zakłady małej gastronomii (w tym 7 pijalni piwa)
- automaty do lodów

Ważnym czynnikiem zwiększającym atrakcyjność turystyczną Złotowa są występujące na jego obszarze wody powierzchniowe:

- jez. Zaleskie : miasto partycypuje w użytkowaniu wód jeziora Zaleskiego; w części miejskiej posiadamy dwie plaże z pomostami; jezioro dopuszczone do uprawiania sportów motorowodnych;
- jez. Miejskie : poza częściowo dzikimi ścieżkami nie jest zagospodarowane; ograniczony dostęp do jego brzegów (problem własności gruntów), a co za tym idzie brak ścieżek spacerowych wokół jeziora, pomostów widokowych i plażowych, wypożyczalni sprzętu pływającego i innych elementów podnoszących jego atrakcyjność (np. dostępnych z traktu spacerowego kawiarni, lodziarni itp.) uniemożliwia wykorzystanie w pełni walorów jeziora;
- jez. Burmistrzowskie : częściowo zarastające ze względu na niegdyś obniżenie poziomu wody, nie użytkowane kąpielowo, bez otoczki drzew i ścieżek spacerowych; potrzeba użytkowania rekreacyjnego jego brzegów zwiększy się po zagospodarowaniu terenów osiedla Chojnicka
- jez. Baba : zarastające z w/w przyczyn; niezagospodarowane turystycznie ze względu m.in. na podbagnione i niedostępne brzegi, dostęp częściowo ograniczony prywatnymi posesjami i ogrodami działkowymi

- jez. Proboszczowskie : mało atrakcyjne turystycznie ze względu na małą powierzchnię lustra wody, z dzikim kąpieliskiem głównie dla dzieci z sąsiednich osiedli
Wszystkie jeziora z wyjątkiem j. Baba są jeziorami wędkarskimi.

8. Zagadnienia demograficzne. (wg Urz. Stat. w Poznaniu rocznik 2003)

a) ludność wg głównego źródła utrzymania:	
• ogółem:	18294
• utrzymująca się z pracy:	
razem	5991
w rolnictwie	222
poza rolnictwem	5769
• utrzymująca się ze źródeł niezarobkowych (zasiłki, renty i inne)	4847
b) gospodarstwa domowe:	
• ogółem gosp. domowych	6315
• o liczbie osób:	
1	1385
2	1407
3	1345
4	1304
5 i więcej	873
• przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym - porównawczo:	
Złotów	2.89
Chodzież	2.85
Czarnków	2.93
Wągrowiec	2.99

9. Jakość życia, zagadnienia społeczne. (wg Urz. Stat. w Poznaniu r. 2003)

1) Praca

a) pracujących ogółem	4197
z tego:	
w rolnictwie	47
w sektorze przemysłowym	1789
w usługach rynkowych	998
w usługach nierynkowych	1363
b) aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej:	
ogółem	14715
aktywnych zawodowo	8075
biernych zawodowo	6329
stopa bezrobocia porównawczo:	
Złotów	25
Chodzież	22.8
Czarnków	23.2
Wągrowiec	25.3
c) pracujący wg statusu zatrudnienia:	
ogółem	6053

pracownicy najemni	5147
pracodawcy	364
pracujący na własny rachunek	507
d) rynek pracy:	
pracujący ogółem	4197
w tym kobiety	2179
zarejestrowani bezrobotni	1784
w tym kobiety	934
bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia:	
z wykształceniem wyższym	55
średnim zawodowym	490
średnim ogólnokształcącym	68
zasadniczym zawodowym	593
gimnazjalnym	578

2) Zasoby mieszkaniowe, wskaźniki intensywności zabudowy

a) zasoby mieszkaniowe zamieszkane:	
mieszkania	5693
izby	21874
powierzchnie użytkowe mieszkań	387751 m ²
liczba izb w mieszkaniu	3.84
b) zasoby oddane do użytku	
mieszkania	62
izby	299
powierzchnie użytkowe mieszkań	6556 m ²
c) dane porównawcze	

	Złotów	Chodzież	Czarnków	Wągrowiec
liczba osób na 1 mieszkanie	3.22	3.07	3.16	3.30
powierzchnia użytkowa m ² /1 osobę	21.0	21.8	20.4	20.6
powierzchnie użytkowe mieszkań oddanych do użytku w m ²	6556	2325	767	5094

d) mieszkania zamieszkane stale wg wyposażenia w instalacje
% ogółu mieszkań wyposażonych w:

	Złotów	Chodzież	Czarnków	Wągrowiec
wodociąg	99.8	99.5	99.6	99.3
ustęp	98.0	96.0	97.7	96.4
łazienkę	94.8	93.0	95.1	93.3
gaz z sieci	2.0	87.5	92.8	74.9
c.o.	86.7	85.3	85.6	85.2

e) budownictwo wielorodzinne realizuje Spółdzielnia Mieszkaniowa „Piast”, Złotowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego oraz S-nia

Mieszkaniowa „Nowość”; zasobami komunalnymi zarządza Miejski Zakład Gospodarki Lokalami

- f) wskaźniki intensywności zabudowy wielorodzinnej istniejącej obliczono dla obszarów określonych graficznie na planszy studium nr 1

3) Edukacja i wychowanie

a) liczba uczniów ogółem	4605	
b) uczniowie w szkolnictwie:		
podstawowym	1527	
gimnazjalnym	945	
średnim ogólnokształcącym	609	
technicznym i zawodowym	1443	
policealnym i pomaturalnym	81	
c) dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	593	
d) szkoły podstawowe i gimnazjalne	3	
e) szkoły ponadgimnazjalne:		
• I Liceum Ogólnokształcące		
• Zespół Szkół Elektro-Mechanicznych zrzeszający typy szkół:		
I Liceum Profilowane		
Technikum Nr 1		
Zasadniczą Szkołę Zawodową Nr 1		
Technikum Uzupelniające		
• Zespół Szkół Ekonomicznych zrzeszający typy szkół:		
II Liceum Ogólnokształcące		
II Liceum Profilowane		
Technikum Nr 2		
Uzupelniające Liceum Ogólnokształcące		
Technikum Uzupelniające dla Dorosłych i dla Dzieci		
Szkołę Policealną dla Dorosłych		
• Zespół Szkół Rolniczych zrzeszający typy szkół:		
III Liceum Ogólnokształcące		
III Liceum Profilowane		
Technikum Nr 3		
Zasadniczą Szkołę Zawodową Nr 2		
Technikum Uzupelniające		
f) ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia		
ogółem	15319	
z wykształceniem:		% ogółu
wyższym	1423	9.2
średnim zawodowym	4515	29.47
średnim ogólnokształcącym	915	5.97
zasadniczym zawodowym	3638	23.74
podstawowym	4445	29.0
bez wykształcenia szkolnego	383	2.5

4) Kościoły

W mieście są 3 kościoły katolickie istniejące:

- Kościół rzymsko-katolicki p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny
- Kościół rzymsko-katolicki p.w. Św. Stanisława Kostki
- Kościół rzymsko-katolicki p.w. Św. Rocha

oraz 1 w budowie: Kościół rzymsko-katolicki p.w Św. Piotra i Pawła

Ponadto w mieście działają:

- zbór Świadków Jehowy
- kościół Chrystusowy

5) Kultura

a) biblioteki publiczne i filie	2
księgozbiór w tys. woluminów	59.1
woluminy na 1 tys. ludności	3251.6
czytelnicy	5294
b) muzea : Złotów posiada 1 muzeum o ograniczonej i niewystarczającej powierzchni wystawienniczej i magazynowej	
ilość eksponatów	6047
c) Złotowski Dom Kultury mieści:	
salę widowiskową/kinową	460 m ² - 160 miejsc
pracownie	330 m ²
galerie	560 m ²
salę dyskotekową z kawiarnią	2496 m ²
Przy ZDK działają zespoły taneczne, wokalnno-muzyczne, koła plastyczne i modelarskie, kluby literackie, kluby inne o ściśle określonych zainteresowaniach oraz teatr „Matysarek”	
d) amfiteatr leśny - atrakcyjnie położony, częściowo zadaszony, możliwy do wykorzystania jedynie w sezonie letnim	
ilość miejsc	1800-2000
powierzchnia użytkowa	2443.70 m ²

6) Sport i rekreacja (na podstawie sprawozdań za 2003 r.)

Kluby sportowe są podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie kultury fizycznej.

a) kluby sportowe uczniowskie:

- „Spartanki” przy Zespole Szkół Samorządowych nr 1 z sekcją piłki nożnej „Żaki” i sekcją lekkoatletyki
- „Dwójka” przy Zespole Szkół Samorządowych nr 2 z sekcją piłki nożnej
- „Rodło” przy Szkole Podstawowej na 1 z sekcją piłki siatkowej i piłki nożnej
- „Tęcza” przy Zespole Szkół Elektro-Mechanicznych zrzeszająca uczniów z lekkim upośledzeniem umysłowym, uczestniczących w biegach przełajowych, tenisie stołowym, pływaniu, koszykówce, kręglach
- „Ziemowit” - klub szachowy

b) kluby inne:

- Miejski Ludowy Klub Sportowy „Spider” z sekcjami sportów walki Taekwondo i kick-boxing
- Ludowy Klub Sportowy „Drogowiec” - sekcja kolarstwa
- Miejski Ludowy Klub Sportowy „Sparta” z sekcją aikido, tenisa ziemnego, kulturystyki; prowadzi działalność o charakterze rekreacji sportowej przez udostępnianie hali sportowej, siłowni, lodowiska, organizując turnieje i festyny
- Powiatowy Szkolny Związek Sportowy w Złotowie; działa w zakresie upowszechniania kultury fizycznej na terenie powiatu umożliwiając

dzieciom i młodzieży uczestnictwo w szkoleniu sportowym i zawodach międzyszkolnych

- Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Złotowie; zrzęca ludowe zespoły sportowe z terenu powiatu złotowskiego

Miasto posiada w sferze usług sportu i rekreacji:

- a) dwa pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej - jedno w centrum miasta, z widownią, pod opieką MZGL, drugie nad jez. Zaleskim na atrakcyjnym obszarze rekreacji letniej, z widownią, częściowo wymagające remontu
- b) halę sportową miejską, niepełnowymiarową, bez widowni, z nie odpowiadającymi dzisiejszym standardom urządzeniami towarzyszącymi
- c) krytą pływalnię - w budowie (planowane zakończenie - marzec 2005 r.)

7) Zdrowie i opieka społeczna

a) Szpital Powiatowy w Złotowie, oddziały:

- długoterminowy
- psychiatryczny wewnętrzny
- pediatryczny
- chirurgiczny
- ginekologiczny
- położniczy
- intensywnej terapii

Ponadto szpital dysponuje specjalistami z dziedziny: neurologii, neurologii dziecięcej, ortopedii, kardiologii. Posiada laboratorium, aptekę, punkt krwiodawstwa, gabinet fizykoterapii, USG i rentgen.

łóżka ogólne na 10 tys. ludności - dane porównawcze:

Złotów	41.0
Chodzież	74.3
Czarnków	31.8
Wągrowiec	29.6

ilość pacjentów leczonych - dane porównawcze:

Złotów	9376
Chodzież	10868
Czarnków	14125
Wągrowiec	6304

Szpital dysponuje oddziałem pomocy doraźnej oraz 4 karetkami sanitarnymi. W trakcie budowy jest lotnisko dla śmigłowców sanitarnych.

b) ambulatoryjna opieka zdrowotna : 4 prywatne Przychodnie Medycyny Rodzinnej

c) apteki:

- w szpitalu 1
- prywatne 6

d) żłobki - brak

e) stacjonarne domy pomocy społecznej - brak

f) hospicjum - 1

g) noclegownia - 1

8) Obiekty handlu i usług

a) sklepy i punkty sprzedaży paliw - dane porównawcze:

	sklepy	punkty sprzedaży paliw
Złotów	348	7
Chodzież	330	3
Wągrowiec	471	9

b) centra handlowe - brak

dane porównawcze m²/1 tys. mieszkańców:

Wlk. Brytania	230
Niemcy	133
Portugalia	161
Rosja	7
Czechy	81
Polska	92

W latach 2004-2005 w Polsce przybędzie ok. 1.35 mln m² i wskaźnik wyniesie 126 m²/1 tys. mieszkańców.

Dzisiejsze centra handlowe spełniają zarówno funkcje handlowe jak i rozrywkowe. Wymogi te powinno spełniać centrum przewidziane w planie miejscowym na terenie byłego tartaku.

Przytaczane wskaźniki pow. handlowej centrów europejskich nie mogą odnosić się bezpośrednio do naszego miasta, jednak obrazują trend światowy i wyraźnie wskazują na skok ilościowy, jaki będzie miał miejsce w Polsce, a tym samym będzie rzutował na ilość powierzchni handlowej w Złotowie.

c) Wszelkiego typu usługi nieuciążliwe są rozproszone na terenie całego miasta; częściowo skoncentrowane - głównie handel - na terenie Starego Miasta, a typu rzemieślniczego - przy ul. Chojnickiej.

Powierzchnie usługowe i rodzaje branż nie są normowane i wynikają z aktualnych potrzeb rynku.

10. Gospodarka.

a) podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (31.12.2002 r.)

ogółem	1575
w sektorze publicznym	64
w tym:	
spółek handlowych	7
w sektorze prywatnym	1511
w tym:	
osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	1270
spółek cywilnych	99
spółek handlowych	79
spółdzielni	17

- b) dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca ogółem w 2002 r. - dane porównawcze:

	Złotów	Chodzież	Czarnków	Wągrowiec
dochody	1246.6	1310.92	1571.68	1131.41
wydatki	1340.16	1296.02	1547.23	1055.07

- c) ważniejsze przedsiębiorstwa:

- Parkside Flexibles S.A.
- Metalplast
- Unimetal sp. z o.o.
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska
- Pol-Soft sp. z o.o.
- Rek-Swed Ltd sp. z o.o.
- PSS

11. Istniejące użytkowanie terenu. (zał. nr 8)

Powierzchnia ogólna miasta	1158 ha
z tego:	
użytki rolne ogółem	244 ha
w tym:	
grunty orne	180 ha (w tym odłogi i ugory 68 ha)
sady	16 ha
łąki	44 ha
pastwiska	4 ha
lasy	203 ha
zadrzewienia	6 ha

12. Infrastruktura techniczna. (zał. nr 13)

3) Zaopatrzenie w wodę.

1) Zasoby wody.

Podstawowym i jedynym źródłem wody dla miasta w jego regionie są źródła trzeciorzędowe. Udokumentowane zasoby w kat. „B” dla tej warstwy w promieniu 8.3 km wokół Złotowa wynoszą $Q=575.0 \text{ m}^3/\text{h}$, w tym na potrzeby komunalne przeznaczona jest maksymalnie $Q= 400.0 \text{ m}^3/\text{h}$, natomiast pozostała część przeznaczona jest na potrzeby przemysłu i rolnictwa. Jak wynika z opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej, wielkość $400.0 \text{ m}^3/\text{h}$ jest wartością nieprzekraczalną. Dalsze potrzeby dla okresu kierunkowego mogą zostać pokryte z utworów czwartorzędowych, zlokalizowanych, wg badań hydrogeologicznych, w dolinie rzeki Głomii.

Warstwy wodonośne czwartorzędowe w obszarze Złotowa nie mogą być brane pod uwagę jako źródło zaopatrzenia w wodę, gdyż w rejonie ul. Kujańskiej studnie tego poziomu zostały skażone fekaliami oraz metalami ciężkimi i wyłączono je z eksploatacji. Zlikwidowano także studnie czwartorzędowe przy ul. Partyzantów - zanieczyszczone związkami azotowymi.

2) Ujęcia wody.

Złotów zaopatruje się w wodę z dwóch ujęć: przy ul. Kujańskiej (wschodnia część miasta) i przy ul. Partyzantów (część zachodnia)

- ujęcie wody przy ul. Kujańskiej
Woda ujmowana jest za pomocą 5 studni trzeciorzędowych. Surowa woda nie odpowiada aktualnie obowiązującym normom ze względu na znaczną mętność, podwyższoną zawartość żelaza i manganu. Pod względem bakteriologicznym woda nie budzi zastrzeżeń. W związku z powyższym, na terenie ujęcia zlokalizowana jest stacja uzdatniania wody. W jej skład wchodzi aeratory i odżelaziacze. Surowa woda pompowana jest ze studni do w/w urządzeń, skąd po obróbce na filtrach otwartych z budynku wieży pompowana jest do zbiorników wyrównawczych oraz przez filtry zamknięte z budynku pompowni III° do zbiorników wyrównawczych, a następnie tłoczona jest do sieci pompami III°.
Wydajność urządzeń i zastosowana technika jest niewystarczająca ze względu na brak możliwości usunięcia manganu z wody uzdatnianej do wskaźników normatywnych, w związku z czym konieczna jest budowa nowej stacji uzdatniania wody, która zabezpieczy ilościowe i jakościowe potrzeby całego miasta.
- ujęcie wody przy ul. Partyzantów
Na ujęciu wody wykonana jest jedna studnia trzeciorzędowa, która eksploatowana jest w ramach ustalonych i zatwierdzonych wód podziemnych z utworów trzeciorzędowych ($Q= 400.0 \text{ m}^3/\text{h}$) z wydajnością $27.0 \text{ m}^3/\text{h}$. Ponieważ, podobnie jak w ujęciu przy ul. Kujańskiej, woda nie spełnia norm, na ujęciu w budynku wolnostojącym zlokalizowana jest stacja uzdatniania wody, w skład której wchodzi: 3 zbiorniki hydroforowe, 11 filtrów ciśnieniowych (4 odżelaziacze, 7 odmanganiaczy), 4 mieszacze wodno-powietrzne, sprężarka i chlorator. Woda po uzdatnieniu gromadzona jest w zbiornikach hydroforowych a następnie tłoczona do sieci.

3) Sieć wodociągowa.

Istniejąca sieć wodociągowa na terenie miasta jest w większości stara, o przekrojach $\varnothing 80, 125, 150, 175, 200$ i 225 mm . W latach 70-tych XX w. wybudowano magistralę wodociągową z ujęcia wody przy ul. Kujańskiej do ul. Krzywoustego oraz wykonano rozgałęzienie ul. Niezn. Żołnierza do ul. Boh. Westerplatte. W ubiegłym dziesięcioleciu wybudowana została magistrala wodociągowa na odcinku od ul. Grudzińskich do końca ul. Jastrowskiej, co znacznie poprawiło przepływ wody w sieci rozdzielczej i zapewniło prawie ciągłą dostawę wody dla mieszkańców. Otwiera to również możliwość dalszej rozbudowy sieci magistralnej na nowo projektowane tereny. Dalsza rozbudowa sieci magistralnej i połączenie istniejących odcinków w pierścienie zamknięte zapewni ciągłą dostawę wody pitnej mieszkańcom mimo zwiększania zasięgu i odbioru ilościowego.

Główne wyjście z ujęcia przy ul. Partyzantów odbywa się magistralą $\varnothing 200$ ulicą Partyzantów w kierunku Starego Miasta oraz w ul. Jastrowską.

4) Strefy ochrony sanitarnej.

Zarówno przy ul. Kujańskiej jak i Partyzantów wyznaczone są strefy ochrony bezpośredniej dla każdej studni trzeciorzędowej, które wynoszą $8.0-10.0 \text{ m}$ wokół studni. Tereny te są zabezpieczone poprzez wygrodenie i przeznaczone ściśle do poboru wody.

Natomiast strefę ochrony pośredniej ze względu na budowę geologiczną w tych rejonach (warstwa nieprzepuszczalna grubości ok. 90.0 m) oraz głębokość studni nie wyznacza się.

4) Odprowadzenie ścieków komunalnych.

1) Oczyszczalnia ścieków komunalnych.

Miasto Złotów posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów przy ul. Brzozowej, oddaną do użytku w 1996 r., oczyszczającą ścieki komunalne i częściowo przemysłowe z terenu miasta oraz przyległych miejscowości, objętych systemem sieci kanalizacyjnej, a także ścieki dowożone taborem asenizacyjnym. Zlokalizowana jest na południowy-wschód od miasta, poza jego granicami, w kierunku rzeki Głomii.

W celu zminimalizowania uciążliwych zapachów na otoczenie w rejonie oczyszczania mechanicznego przy ul. Powstańców należy przeprowadzić modernizację i zastosować najlepszą dostępną technikę. Projektowana przepustowość dla kierunku wynosi 11 145 m³/d przy czterech ciągach biologicznych. Oddane do użytku są obiekty oczyszczania mechanicznego na w/w wydajność, natomiast obiekty oczyszczania biologicznego posiadają przepustowość na perspektywę wynoszącą 6 785 m³/d (dwa ciągi technologiczne).

Projektowane urządzenia oczyszczalni ścieków (cztery ciągi technologiczne) będą dla obciążenia 55 443 RLM (Równoważna Liczba mieszkańców).

Wg danych za 2003 r. oczyszczane były ścieki od 18 230 mieszkańców m. Złotowa i 908 mieszkańców wsi Święta. Średnio do oczyszczalni dopływa w dni bezdeszczowe ok. 3 000 m³/d, w dni deszczowe nawet do 7 000 m³/d.

Proces technologiczny obiektu umożliwi biologiczne usuwanie związków węgla, azotu i fosforu metodą niskoobciążonego osadu czynnego wraz z możliwością przeróbki powstających osadów. Osad wstępny i nadmierny, biologicznie czynny, podlegają procesowi zagęszczenia, stabilizacji w warunkach fermentacji beztlenowej, następnie odwodnieniu i okresowemu składowaniu na terenie oczyszczalni. Ścieki biologiczne oczyszczone kierowane są do rowu melioracyjnego, poprzez który odprowadzane są grawitacyjnie do rzeki Głomii poniżej Złotowa.

Stopień oczyszczenia odpowiada warunkom, jakim powinny odpowiadać ścieki oczyszczone.

2) Oczyszczalnia ścieków przemysłowych.

Na terenie zakładu „Metalplast” zlokalizowana jest lokalna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu „Bioblok”, oczyszczająca ścieki technologiczne i bytowo-gospodarcze z tego zakładu i zakładów przyległych.

Obiekt ten jest niezbyt korzystnie zlokalizowany i nie w pełni zabezpiecza możliwość oczyszczenia tych ścieków.

3) Sieć kanalizacji ściekowej.

Zlewnia główna obejmuje część miasta położoną między jeziorami: Miejskim, Baba, Burmistrzowskim a torami PKP. Posiada kanalizację ściekową o średnicach Ø200 - 400 mm, doprowadzającą grawitacyjnie ścieki, wspólnie komunalne i przemysłowe z tego obszaru, do przepompowni głównej zlokalizowanej w południowej części miasta. Następnie ścieki tłoczone są rurociągiem Ø400 do oczyszczalni ścieków. Część kolektorów w zlewni głównej działa jako ogólnospławna. Kolektorami tymi ścieki sanitarne i opadowe odprowadzane są do oczyszczalni ścieków. W mieście należy dokonać rozdziału na kanalizację sanitarną i deszczową

poprzez wybudowanie kolektorów deszczowych w niżej wymienionych ulicach: Król. Jadwigi, Al. Piasta, 600-lecia, Niezn. Żołnierza, Polnej, Kopernika, Moniuszki, Grochowskiego, Boh. Westerplatte, Pl. Wolności, Garncarskiej, Podolskiej, Targowej, Towarowej, Nowego Rynku, Staszica oraz rozbudowaniu kolektorów sanitarnych w ul. Staszica i Bocznej.. W tej zlewni przeciążony jest również główny kolektor ściekowy $\varnothing 400$ mm, biegnący wzdłuż jez. Miejskiego.

Miasto jest prawie w całości skanalizowane, na obrzeżach zlewnie zakończone są przepompowniami sieciowymi, które transportują ścieki do kolektorów grawitacyjnych zlewni głównej. Są to przepompownie :

- przy ul. Grudzińskich - odbierająca ścieki z północno-zachodniej części miasta i przekazująca je do kolektora $\varnothing 400$ nad jez. Miejskim, w zlewni tej pracują mniejsze przepompownie sieciowe w ul. Jeziornej, Gorzelnianej, P. Marii
- przy ul. Chojnickiej - odbierająca ścieki z budownictwa jednorodzinnego w tym regionie i przekazująca je do ul. Domańskiego
- w dzielnicy przemysłowej na terenie fabryki „Metalplast” - przekazująca ścieki do kolektora grawitacyjnego w ul. Za Dworcem i dalej do zlewni głównej.

3) Odprowadzenie wód opadowych.

Miasto Złotów w części powierzchni posiada :

- o system kanalizacji ogólnospławnej – teren zlewni głównej czyli ulice wymienione w poprzednim punkcie opracowania – zakończony miejską oczyszczalnią ścieków
- o rozdzielczą sieć deszczową w zlewni głównej, gdzie wyloty nie posiadają osadników.

Obecnie na terenie miasta są wybudowane tylko 3 osadniki ścieków opadowych, natomiast wylotów z większych lub mniejszych zlewni jest ok. 30 sztuk. Przed utwardzeniem nawierzchni ulic należy wybudować kolektory deszczowe i odprowadzić ścieki po ich oczyszczeniu do wód powierzchniowych. Aktualnie na odprowadzenie ścieków opadowych do wód powierzchniowych miasto nie posiada stosownego pozwolenia.

4) Zaopatrzenie w gaz.

Do miasta doprowadzony jest gaz ziemny zaazotowany typu G50, gazociągiem wysokiego ciśnienia $\varnothing 150$ mm, wykonanym jako odboczka gazociągu w/c relacji Piła-Szczecinek-Wierzchowo. W/w gazociąg doprowadzony jest do miasta od strony południowej, gdzie zlokalizowana jest stacja redukcyjno-pomiarowa pierwszego stopnia o przepustowości $Q_{nom} = 10000$ m³/h. Następnie, gazociągami średniego ciśnienia, gaz doprowadzany jest do odbiorców. Obecnie rozprowadzony jest : w części wschodniej ulicami Kolejową, Brzozową, Za Dworcem i Kujańską, w kierunku centrum i północno-zachodnim ulicami: Staszica, Obr. Warszawy, Grudzińskich do Jeziornej, 8-go Marca, Jastrowskiej i Zamkowej, na północ ulicami Mickiewicza i Domańskiego w kierunku ul. Chojnickiej.

Ok. 50% mieszkańców objętych siecią nie korzysta z gazu przewodowego, czego przyczyną jest , w większości przypadków, brak instalacji. Podobnie mieszkańcy śródmieścia i budownictwa wielorodzinnego nie korzystają z gazu ze względu na brak sieci rozdzielczej i istnienie alternatywnej sieci ciepłowniczej.

Natomiast średnice gazociągów ustalane były w oparciu o program gazyfikacji i ich przepustowości uwzględniają potrzeby wszystkich odbiorców.

Niektóre zakłady i instytucje korzystają z gazu do celów technologicznych i grzewczych, są to: mleczarnia, Szpital Powiatowy, Szkoła Podstawowa nr 2, Zespół Szkół Rolniczych, cukiernia Lewandowscy, Parafia, Straż Pożarna, Dom Polski, muzeum. Gazociąg ś/c doprowadzony jest także do Gospodarstwa ogrodniczego w Starej Świętej.

5) Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Miasto zasilane jest w energię elektryczną linią wysokiego napięcia 110 kV relacji Krzewina-Szczecinek. Linia ta doprowadza energię do GPZ 110kV/15kV - Złotów, który zlokalizowany jest w południowej części miasta przy drodze nr 188. Stąd liniami 15kV energia doprowadzana jest do poszczególnych stacji transformatorowych 15kV/04kV na terenie miasta oraz do pobliskich miejscowości. Dalej, siecią linii kablowych niskich napięć, trafia do odbiorców.

6) Gospodarka odpadami.

Odpady komunalne są wywożone do Międzybłocia na międzygminne składowisko odpadów komunalnych.

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi została przedstawiona w „Planie gospodarki odpadami dla Gminy Miasto Złotów”.

13. Transport publiczny.

a) urządzenia komunikacyjne związane z transportem drogowym:

- dworzec autobusowy PKS - ilość stanowisk: 6
- stacje paliw 7
- większe parkingi dla obsługi funkcji administracyjnej i usługowej:
  - skrzyżowanie ul. Norwida i Al. Piasta
  - Pl. Kościuszki
  - ul. Wojska Polskiego
  - ul. Norwida wzdłuż drogi powiatowej

Zwiększyła się ilość połączeń transportu zbiorowego na trasach regionalnych przez zwiększenie ilości przewoźników prywatnych

b) urządzenia komunikacyjne kolejowe:

- dworzec PKP
- linia kolejowa relacji Piła-Chojnice

Rozdział III

Kierunki zagospodarowania przestrzennego

1. Wstęp.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego określają generalne założenia rozwoju miasta i są odzwierciedleniem strategii i polityki władz samorządowych.

Prawidłowego rozwoju aglomeracji miejskiej, przyjaznego mieszkańcom i środowisku przyrodniczemu, nie można przeprowadzić bez współdziałania miasta z otaczającą je gminą. Decydującą w tym względzie rolę odgrywa zharmonizowanie układu komunikacyjnego z powstającą wokół miasta, na

terenach wiejskich, zabudową mieszkalno-usługową. Wymaga to uzgodnienia przebiegu tras komunikacyjnych i zarezerwowania terenów na ten cel. Tym bardziej, iż w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przewidziane są obwodnice drogowe miasta Złotowa i wsi Błękit na drogach wojewódzkich nr 188 i 189.

Koncepcja rozwoju miasta i terenów wokół niego pokazana została na załączniku nr 9 na mapie w skali 1:10 000.

2. Ustalenia ogólne.

1) W projekcie studium szczególną uwagę zwrócono na rozwój funkcji mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej i turystyczno-wypoczynkowej miasta.

a) funkcja mieszkaniowa realizowana jest przez:

- porządkowanie, rewaloryzację zabudowy historycznej, uzupełnianie istniejącej zabudowy
- utrzymanie kierunków północnego, zachodniego i południowego jako przyszłych skoncentrowanych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej
- opracowanie planów miejscowych

b) funkcja usługowa realizowana jest przez:

- koncentrację usług o szerokim profilu w obszarze śródmiejskim z wyłączeniem usług uciążliwych
- zarezerwowanie terenów dla usług w obszarach przyszłej zabudowy mieszkaniowej
- lokalizację usług uciążliwych na terenach przemysłowo-składowych
- opracowanie planów miejscowych

c) funkcja przemysłowo-składowa realizowana jest przez:

- opracowanie planów miejscowych jako oferty dla inwestorów
- kontrola istniejących terenów przemysłowo-składowych odnośnie zgodności użytkowania zgodnie z przeznaczeniem (zakaz zmiany na zabudowę mieszkaniową)
- podnoszenie estetyki terenów
- promowanie wprowadzania nowych technologii eliminujących zagrożenia ekologiczne
- wyprzedzające inwestycje uzbrojenie terenów, a zwłaszcza budowa infrastruktury drogowej
- zmiana przeznaczenia terenów leśnych na przemysłowe wynikająca z braku innych terenów pod inwestycje lub uzasadnienia lokalizacji inwestycji ze względu na warunki techniczno-ekonomiczne

d) funkcja turystyczno-wypoczynkowa realizowana jest przez:

- wzbogacanie środowiska kulturowego przez tworzenie obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie
- zachęcanie do lokalizowania ośrodków wypoczynkowych i zwiększania ilości miejsc noclegowych całorocznego wykorzystania
- poprawę czystości jezior oraz ochronę i rozwój zasobów leśnych i parkowych
- promocję walorów przyrodniczych i kulturalno-historycznych

2) Przyjmuje się w skali miasta możliwość fragmentarycznych zmian w planach obowiązujących bez zmiany zasadniczego układu funkcjonalnego przy założeniu, że zmiany nie spowodują negatywnego wpływu na środowisko;

3) Do celów projektowych teren miasta podzielono na obszary funkcjonalne oznaczone numerami : 1, 2, 3, ...8. Każdy z obszarów podzielony został na mniejsze - jednostki funkcjonalne - oznaczone w zależności od projektowanej dominującej funkcji jako: m - mieszkaniowe, u - usługowe, uw - usług wielkopowierzchniowych, p - przemysłowe, zr - zieleni rekreacyjnej, zl - zieleni leśnej, z - zieleni innej;

4) Przy podziale na obszary i jednostki funkcjonalne uwzględniono:

- a) waloryzację obszarów miejskich do urbanizacji wynikającą z uwarunkowań przyrodniczych:
  - wskazane do ochrony z uwagi na walory i zasoby przyrodnicze
  - wykluczone z zabudowy (niekorzystne warunki gruntowe)
  - preferowane do zabudowy z uwzględnieniem określonych funkcji i charakteru zabudowy
- b) waloryzację przestrzeni miejskiej z uwagi na stan zagospodarowania:
  - akceptacja stanu zagospodarowania
  - dopuszczanie możliwości zmiany dotychczasowego stanu zagospodarowania ze względu na brak terenów budowlanych lub korzystne warunki gruntowo-klimatyczne
- c) kryteria funkcjonalne, społeczne i techniczne:
  - możliwość doprowadzenia infrastruktury technicznej
  - stan użytkowo-funkcjonalny stwierdzający zgodność użytkowania terenu z jego uprzednim przeznaczeniem
  - zróżnicowanie usług i stopień ich dostępności, możliwość lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych
  - ocena warunków ekologiczno-zdrowotnych dla mieszkańców
  - obszary inwestycji celu publicznego lokalnego i ponadlokalnego
- d) trwałe struktury miejskie:
  - ukształtowane struktury miejskie do zachowania
  - struktury do dopełnienia lub restrukturyzacji
  - kompleksy przyrodnicze do zachowania
  - tereny wyłączone z zainwestowania z przyczyn różnych (np. wysoki wskaźnik intensywności zabudowy, brak terenów zielonych itp.)

3. Ustalenia szczegółowe. (zał. nr 10)

1) Obszar nr 1 : „Śródmieście”

Obszar położony między jeziorami: Miejskim, Baba, Burmistrzowskim i linią kolejową.

Teren intensywnie zabudowany z niewielkimi rezerwami terenów pod zabudowę.

1) **Jednostka „m₁”** (zał. nr 11) - funkcja mieszkaniowa ze znaczną ilością usług, Stare Miasto o zabytkowym układzie urbanistycznym z nawarstwieniami kulturowymi. Zabudowa w dużym stopniu zdekapitalizowana, wymagająca dużych nakładów na restaurację i rewitalizację. Każde działanie inwestycyjne wymaga szczegółowych uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Obowiązuje:

- a) strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej
- b) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 18 i 19

- c) przed przystąpieniem do rewaloryzacji - sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- d) uporządkowanie funkcji z wylokowaniem usług uciążliwych środowiskowo i estetycznie (budynki gospodarcze itp.)
- e) zakaz stosowania reklam stojących i na elewacjach; możliwe reklamy wykonane w historyzującym stylu
- f) sanacja współczesnej dysharmonijnej zabudowy oraz uzupełnienie zabudową plombową

Proponuje się:

- a) odtworzenie fosy oddzielającej dzisiejszy półwysp zamkowy od starówki
- b) odtworzenie historycznego drewnianego mostu zamkowego jako atrakcyjnego elementu ciągu spacerowego
- c) zlokalizowanie na półwyspie ekspozycji historycznej z makietą zamku
- d) szczegółowe wytyczne do sporządzenia planów miejscowych

2) **Jednostka „m₂”** - funkcja mieszkaniowa ze znaczną ilością usług.

Wysoki wskaźnik intensywności zabudowy netto istniejącej zabudowy wielorodzinnej - 0. 99 uniemożliwia dalszą zabudowę w jednostce. Usługi o charakterze ogólnomiejskim (hala targowa, targowisko, urzędnia i obiekty sportowe, przedszkole, stacja paliw) i powiatowym (Zespół Szkół Ekonomicznych, Zespół Szkół Elektro-Mechanicznych, Sąd Rejonowy). Każde działanie inwestycyjne wymaga szczegółowych uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Obowiązuje:

- a) aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nr 1, 2, 10, 17 i 21
- b) strefa „B” ochrony konserwatorskiej
- c) uporządkowanie i uzupełnienie zabudowy przy Placu Wolności
- d) zabudowa narożnika ulic Szpitalnej i Norwida budynkiem bliźniaczym jednorodzinny (dopuszczone usługi w parterze)

Proponuje się:

- a) dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych - możliwość dobudowy tarasów, werand, oszklonych balkonów, zadaszeń nad wejściami itp., estetyzację budynków
- b) przebudowę, nadbudowę, estetyzację budynku hali targowej oraz budowę parkingu przy ul. Sienkiewicza dla osób korzystających z targowiska i mieszkańców sąsiednich osiedli spółdzielni mieszkaniowych
- c) pilne wybudowanie miejsc parkingowych przy ul. Norwida oraz jej przebudowa
- d) urządzenie traktu pieszo-rowerowego na przedłużeniu ul. Grochowskiego w kierunku targowiska
- e) estetyzację budynków byłej masarni PSS przy ul. Staszica
- f) zorganizowanie ogrodu dziecięcego wewnątrz zabudowy narożnika ul. Szpitalnej, Bocznej i Staszica

3) **Jednostka „m₃”** - funkcja mieszkaniowa ze znaczną ilością usług.

Bardzo wysoki wskaźnik intensywności zabudowy netto istniejącej zabudowy wielorodzinnej - 1. 12. Dalsza zabudowa możliwa jedynie w ramach obowiązującego planu miejscowego. Usługi o charakterze ogólnomiejskim (handel) i powiatowym (Szpital Powiatowy, Zakład Energetyczny, Prokuratura itp.).

Obowiązuje:

- a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 14 zwłaszcza uwzględnienie rozbiórki budynków i obiektów na terenie byłego tartaku naruszających zasady funkcjonalno-przestrzenne powyższego planu

Proponuje się:

- a) dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych - możliwość dobudowy tarasów, werand, oszklonych balkonów, zadaszeń nad wejściami itp., estetyzację budynków
- b) poprzedzające zabudowę - wykonanie wg planu miejscowego przedłużenia ul. Nieznanego Żołnierza do ul. Szpitalnej
- c) uporządkowanie funkcji usługowej na terenie dawnego zaplecza gospodarczego Spółdzielni Mieszkaniowej powiązane z estetyzacją, przebudową itp.
- d) urządzenie boisk do gier sportowych wg planu miejscowego terenów zieleni

4) **Jednostka „m₄”** - funkcja mieszkaniowa z usługami podstawowymi głównie handlu oraz usługami o zasięgu powiatowym (Urząd Skarbowy, Bank Ludowy, dworzec PKS i PKP). Osiedle mieszkaniowe wielorodzinne o wskaźniku intensywności zabudowy 0.79. Pozostałe tereny zabudowane dość intensywnie i brak jest możliwości wprowadzania nowej zabudowy, z wyjątkiem terenu między Szkołą Podstawową a Bankiem Ludowym. Każde działanie inwestycyjne wymaga szczegółowych uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Obowiązuje:

- a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 9
- b) strefa ochrony krajobrazu : park miejski - rewaloryzacja założenia wraz z fontanną
- c) strefa „B” ochrony konserwatorskiej

Proponuje się:

- a) dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych - możliwość dobudowy tarasów, werand, oszklonych balkonów, zadaszeń nad wejściami itp., estetyzację budynków
- b) uporządkowanie terenu po boisku do gier na os. Moniuszki

5) **Jednostka „m₅”** - funkcja mieszkaniowa z usługami podstawowymi (handel, PSS, Szkoła Podstawowa z gimnazjum), ogólnomiejskimi (Urząd Miasta, Zarząd GKiM itd.) i powiatowymi (ZUS, KRUS, Komenda Policji, Starostwo Powiatowe, Szkoła Muzyczna, Ognisko Pracy Pozaszkolnej, hotel). Osiedla mieszkaniowe wielorodzinne o wskaźniku intensywności zabudowy 0.77 i 0.5 - bez możliwości dalszej zabudowy. Każde działanie inwestycyjne wymaga szczegółowych uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Obowiązuje:

- a) aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nr 13 i 16
- b) strefa „B” ochrony konserwatorskiej
- c) rozbiórka nielegalnych zespołów garaży
- d) uporządkowanie ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż terenów kolejowych

Proponuje się:

- a) dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych - możliwość dobudowy tarasów, werand, oszklonych balkonów, zadaszeń nad wejściami itp., estetyzację budynków
  - b) zamianę terenu ogrodów działkowych na ogólnodostępny ogród wypoczynkowy
  - c) powiązanie zieleni j.w. z terenem zielonym przy ul. Królowej Jadwigi
  - d) estetyzacja budynku byłej przetwórci warzyw i owoców przy Al. Piasta
  - e) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na tereny między ul. Szkolną, a ul. Krzywoustego i Al. Piasta
- 6) **Jednostka „m₆”** - funkcja mieszkaniowa z usługami - osiedle domów jednorodzinnych z wbudowanymi usługami nieuciążliwymi.

Obowiązuje:

- a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 3
- b) strefa „A” ochrony konserwatorskiej
- c) zakaz powiększania działek w stronę terenów zielonych nad jez. Baba

Proponuje się:

- a) estetyzację budynków po byłej Spółdzielni „Drzewiarz” oraz budynku Spółdzielni „Odzież”
- b) estetyzację zabudowy jednorodzinnej przez nadbudowę dachów stromych

- 7) **Jednostka „m₇”** - funkcja mieszkalno-usługowa, teren częściowo zabudowany zabudową jednorodziną z usługami o charakterze ogólnomiejskim i powiatowym (zakład stolarski, Straż Pożarna, usługi samochodowe).

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na tereny niezabudowane, z uwzględnieniem kontynuacji ul. Krzywoustego do osiedla Chojnicka
- b) wprowadzenie zabudowy jednorodzinnej lub wielorodzinnej do wysokości III kondygnacji nadziemnych z dachami spadzistymi
- c) wprowadzenie garaży wbudowanych
- d) wykonanie ciągów pieszo-rowerowych
- e) centralne usytuowanie ogrodu dziecięcego obsługującego całą jednostkę
- f) minimalna szerokość frontu działek jednorodzinnych 30.0 m, min. powierzchnia działki 1000 m²
- g) dopuszczalny wskaźnik intensywności zabudowy jednostki brutto 0.40

- 8) **Jednostka „u₁”** - funkcja usługowa z zabudową mieszkalną wielorodzinną i jednorodziną; usługi: szkoła podstawowa, liceum ogólnokształcące, dom kultury, bank, kryta pływalnia (w budowie), poczta, przedszkole, biblioteka miejska, handel wzdłuż ul. Boh. Westerplatte, telekomunikacja. Każde działanie inwestycyjne wymaga szczegółowych uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Obowiązuje:

- a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 19
- b) strefa „B” ochrony konserwatorskiej

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenu po straży pożarnej oraz terenu koło biblioteki przy ul. Grochowskiego)
  - b) w strefie ul. Moniuszki sporządzenie projektu zagospodarowania terenów zielonych
  - c) kontynuację pieszego ciągu w szeregu budynków usługowych między ul. Boh. Westerplatte i ul. Moniuszki
  - d) przejście ciągiem pieszo-rowerowym z ul. Grochowskiego do ul. Mickiewicza
  - e) dostosowanie architektury budynku byłej pralni chemicznej do nowo powstającej zabudowy usługowej
  - f) możliwa dobudowa jednej sekcji mieszkalnej do budynku wielorodzinnego przy ul. M. Curie-Skłodowskiej
  - g) budowę hali sportowej jako inwestycji celu publicznego
- 9) **Jednostka „u₂”** - funkcja usługowo-rzemieślnicza (stacje paliw, stacja diagnostyki samochodowej, usługi ślusarskie itp.) z rezerwą terenu pod zabudowę usługową.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 14
- b) prawo ochrony środowiska w zakresie przewidzianych normą ograniczeń hałasu i emisji zanieczyszczeń

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) kontynuację szeregową zabudowę usługową wzdłuż ul. Nieznanego Żołnierza obecnej w obowiązującym planie zagospodarowania
- c) w zagłębieniu terenu - lokalizację zespołu garaży

10) **Jednostka „p”** - teren przemysłowo-składowy (mleczarnia, stacja paliw, myjnia samochodowa, produkcja elementów metalowych, zakład gospodarki komunalnej, magazyny materiałów budowlanych i opałowych, baza transportowa).

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 14

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na teren wzdłuż ul. Powstańców
- b) w ramach planu miejscowego - kontynuację usług samochodowych
- c) przeniesienie usług magazynowo-składowych, głównie towarów sypkich, na tereny jednostki **6p**

11) **Jednostka „z”** - tereny cmentarzy: katolickiego, wojennego i ewangelickiego.

Obowiązuje:

- a) strefa ochrony konserwatorskiej
- b) budynki zabytkowe : kościół Św. Rocha, dom przedpogrzebowy, kapliczka

Proponuje się:

- a) uporządkowanie zieleni cmentarzy, zorganizowanie ciągów spacerowych na całości założenia
- b) zamianę domu przedpogrzebowego na ekspozycję muzealną związaną z wojenną historią Krajny Złotowskiej

2) Obszar nr 2 : „Chojnicka”

Obszar położony między jez. Burmistrzowskim, torami kolejowymi a północną granicą administracyjną miasta. Zabudowany jedynie wzdłuż ul. Chojnickiej.

1) **Jednostka „m₁”** - funkcja mieszkalno-usługowa.

Obowiązuje:

a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 7

Proponuje się:

a) oddzielenie jednostki m₁ od m₂ projektowaną ulicą, łączącą obszar ze śródmieściem

b) uporządkowanie architektoniczne terenu między ul. Rogatki a jez. Burmistrzowskim

2) **Jednostka „m₂”** - projektowana funkcja mieszkalno-usługowa, aktualnie użytkowana rolniczo (niska jakość gleb).

Obowiązuje:

a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

b) wprowadzenie do planu ogrodu dziecięcego oraz zespołu boisk do gier rozrywkowych

Proponuje się:

a) zabudowę jednorodziną wolnostojącą o powierzchni działki ok. 1500 m² i szerokości 30.0 m

b) usługi podstawowe wbudowane lub wolnostojące

c) zakaz zabudowy gospodarczej

d) zabudowę wielorodzinną o wysokości do III kondygnacji nadziemnych, o max wskaźniku intensywności zabudowy 0.50

3) **Jednostka „u₁”** - istniejące osiedle usługowo-mieszkalne, usługi o charakterze rzemieślniczym; możliwe uzupełnianie i rozbudowa obiektów istniejących.

Obowiązuje:

a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 4

Proponuje się:

a) urządzenie na całej długości ul. Chojnickiej pasma parkingowego

4) **Jednostka „u₂”** - teren niezabudowany; przewidziane nieuciążliwe usługi o charakterze rzemieślniczym.

Proponuje się:

a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

b) dopuszczenie wbudowanych mieszkań

c) usytuowanie wylotu ulicy osiedlowej na wprost drogi do Stawnicy

5) **Jednostka „z₁”** - istniejący cmentarz komunalny z rezerwą terenu na przyszłą rozbudowę; rezerwa obejmuje uprawy rolne oraz obszar zalesiony.

Obowiązuje:

a) rezerwa terenu wzdłuż torów kolejowych pod ulicę osiedlową z wylotem na ul. Chojnicką w kierunku Stawnicy

Proponuje się:

a) estetyzację i powiększenie kaplicy cmentarnej

b) wprowadzenie dużej ilości zieleni zimozielonej w głównych alejach cmentarnych

c) przy dojeździe do cmentarza - usytuowanie kościoła parafialnego dla obszaru nr 2

6) **Jednostka „z₂”** - tereny prywatne użytkowane rolniczo - pozostawienie dotychczasowej funkcji.

7) **Jednostka „z1”** - tereny leśne - pozostawienie dotychczasowej funkcji.

3) Obszar nr 3 : „Błękit”

Obszar położony między drogą wojewódzką nr 188 i 189, torami kolejowymi oraz granicą administracyjną miasta. Aktualnie tereny rolnicze, łąk i zieleni nieurządzonej.

1) **Jednostka „m”** - projektowana zabudowa jednorodzinna.

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) zabudowę jednorodziną wolnostojącą o powierzchni działki ok. 1500 m² i szerokości 30.0 m
- c) usługi podstawowe wbudowane lub wolnostojące
- d) zakaz zabudowy gospodarczej

2) **Jednostka „m/p”** - projektowana zabudowa mieszkaniowa i/lub przemysłowa.

Obowiązuje:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) zakaz lokalizacji przemysłu i usług uciążliwych dla środowiska i otoczenia

Proponuje się:

- a) lokalizację usług podstawowych w tym wielkopowierzchniowych
- b) lokalizację stacji paliw i parkingu dla samochodów osobowych i ciężarowych przy drodze nr 188
- c) zaprojektowanie ciągu pieszo-rowerowego łączącego jednostki m i m/p z trasą spacerową nad jez. Miejskim w kierunku śródmieścia
- d) przedłużenie drogi istniejącej rozdzielającej jednostki m i m/p przez most, docelowo włączonej do obwodnicy

3) **Jednostka „z1”** - tereny przy przepompowni ścieków (dawne rozlewisko oczyszczalni ścieków), aktualnie zlokalizowany zespół garaży i strzelnica sportowa.

Proponuje się:

- a) zagospodarowanie terenów wokół strzelnicy zielenią rekreacyjną z wyeksponowaniem historycznej „góry Wilhelma”
- b) lokalizację parkingu dla samochodów ciężarowych przy drodze nr 189
- c) zakaz zabudowy mieszkalnej
- d) dopuszczenie zabudowy garażowej w sąsiedztwie przepompowni

4) **Jednostka „z2”** - tereny uprawiane rolniczo, ogrody, łąki - pozostawienie dotychczasowej funkcji.

4) Obszar nr 4 : Tereny rekreacji

Obszar obejmujący tereny zielone od ul. Powstańców (droga nr 188) wokół jez. Miejskiego, Zaleskiego, Baba, Burmistrzowskiego i Proboszczowskiego wraz ze Zwierzyńcem.

1) **Jednostka „u”** - teren po byłym PGR o funkcji usługowo-rekreacyjnej.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 20

Proponuje się:

- a) poszerzenie funkcji 1USW o funkcje : hotelową, gastronomiczną, rehabilitacyjną i inne pokrewne, z wyjątkiem mieszkaniowej

- b) zakaz rozbudowy budynku mieszkalnego wielorodzinnego i gospodarczego nad jez. Miejskim przy możliwości nadbudowy poddasza mieszkalnego w dachu stromym i ogólnej estetyzacji budynków przy ul. Partyzantów - w kierunku historyzującym

2) **Jednostka „zr₁”** - tereny zieleni głównie lasów Zwierzyńca oraz sąsiadujących z nim upraw rolnych i zadrzewień brzegów jez. Miejskiego, siedziby nadleśnictwa i stacji GPZ.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 20
- b) strefa ochrony krajobrazu i strefy stanowisk archeologicznych
- c) strefa ochrony ekspozycji Starego Miasta
- d) ochrona obszarów występowania zwierząt i roślin chronionych

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu projektowanego campingu łącznie z drogami dojazdowymi, z uwzględnieniem dodatkowych miejsc parkingowych dla samochodów osobowych na potrzeby amfiteatru
- b) urządzenie Zwierzyńca jako parku krajobrazowego
- c) odtworzenie historycznego układu alei, kompozycji roślinnych, sporządzenie projektu terenów zieleni oraz ścieżki dydaktycznej
- d) budowę kładki nad Głomią łączącej teren Zwierzyńca z terenem campingu
- e) urządzenie tras spacerowych wokół jezior z punktami widokowymi i czatowniami
- f) budowa skansenu w pobliżu dawnej „rybakówki”
- g) lokalizacja „zagrody zwierząt leśnych” na terenie Zwierzyńca
- h) odtworzenie historycznego mostu łączącego półwysep zamkowy z drugim brzegiem Głomii
- i) lokalizacja ekspozycji historycznej z makietą dawnego zamku na półwyspie
- j) uporządkowanie terenu wzdłuż cieków wodnych łączących jez. Zaleskie z jez. Miejskim
- k) budowa parkingu przy skrzyżowaniu ul. Partyzantów i Wioślarskiej (na części terenu przewidzianego w planie miejscowym na ZP) do obsługi skansenu, „zagrody” i częściowo amfiteatru
- l) rezerwę terenu przy drodze nr 188 na cmentarz komunalny

3) **Jednostka „zr₂”** - tereny zieleni wokół jez. Baba, Burmistrzowskiego i Proboszczowskiego, z zabudową wzdłuż ul. Grudzińskich, Jerozolimskiej oraz Górą Żydowską i przyległymi do niej ogrodami działkowymi.

Obowiązuje:

- a) strefa archeologiczna
- b) ochrona obszarów występowania zwierząt i roślin chronionych
- c) ochrona pomników przyrody (dębów) na i wokół Góry Żydowskiej
- d) strefa ochrony ekspozycji Starego Miasta

Proponuje się:

- a) rewaloryzację przedpola widokowego między Górą Żydowską a skarpą Starówki przez wyegzekwowanie zmian estetycznych domków na terenach działek - dopuszczalne wyłącznie domki parterowe, kryte dachem dwuspadowym o nachyleniu 30° i pow. zabudowy ok. 25 m²

- b) przy ul. Jerozolimskiej, zakaz zwiększania kubatury już istniejących domów i zabudowań gospodarczych, kontynuacja otuliny zieleni ogólnodostępnej wokół jeziora Baba
- c) urządzenia północnej skarpy jez. Burmistrzowskiego jako ogrodu wypoczynkowego i urządzenia tam plaży trawiastej
- d) urządzenie tras spacerowych wokół jeziora Baba z punktami i ambonami widokowymi (czatowniami) na teren ostoi ptaków
- e) tereny jez. Baba przekwalifikować na użytek ekologiczny

5) Obszar nr 5 : „Wielatowo”

Obszar położony w północno-zachodniej części miasta. Tereny mieszkalno-usługowe, w większości zabudowane osiedlami mieszkaniowymi jednorodzinny. Usługi nieuciążliwe, wbudowane lub wolnostojące.

- 1) **Jednostka „m₁”** - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wolnostojąca i szeregowa, usługi wbudowane.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 6 i 20

Proponuje się:

- a) zakaz podziału działek i budowy domów na tych działkach
- b) garaże wbudowane lub wolnostojące w ilości max 2 na działkę mieszkalną
- c) możliwa nadbudowa poddasza użytkowego nad budynkami ze stropodachem
- d) urządzenie (zgodnie z obowiązującym planem) alei spacerowej łączącej pałac z jez. Zaleskim, zakończonej tarasem widokowym i włączonej do ciągu spacerowego wzdłuż brzegu
- e) realizację (zgodnie z obowiązującym planem) kawiarni z widokiem na jezioro, z dojazdem od ul. Jastrowskiej

- 2) **Jednostka „m₂”** - zabudowa mieszkalno-usługowa i usługowo-mieszkalna, z usługami głównie wbudowanymi lub dobudowanymi do domów mieszkalnych, budynki administracji gminnej.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 8 i 12

Proponuje się:

- a) uzupełnienie zabudowy wzdłuż ul. 8-go Marca
- b) dogęszczenie zabudowy między ul. 8-go Marca a Jastrowską
- c) wykonanie ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż ul. Wielatowskiej

- 3) **Jednostka „m₃”** - zabudowana prawie w całości zabudową mieszkaniową, z usługami wbudowanymi lub wolnostojącymi, szkołą podstawową z gimnazjum, przedszkolem oraz zabytkowym założeniem pałacowym z budynkiem pałacu i zielenią parkową.

Obowiązuje:

- a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 8
- b) dokończenie zabudowy jednostki z podziałem działek wg miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego „osiedli Zamkowa”
- c) historyczne odtworzenie architektury i funkcji XVIII-wiecznego Pałacu Działyńskich (przy zbyciu zespołu pałacowo-parkowego sformułowano program użytkowy jako: 1) centrum hotelowo-szkoleniowe 2) dom wypoczynku dla kadry menedżerskiej; ze względu na unikalny zabytkowy charakter założenia parkowego i

architektury pałacowej należy bezwzględnie dążyć do jego rewaloryzacji)

Proponuje się:

- a) urządzenie traktu pieszo-rowerowego łączącego Osiedle Zamkowa III z jez. Zaleskim
- b) zakaz wtórnego podziału działek i dogęszczania zabudowy
- c) konsekwentną realizację zespołu usługowo-mieszkalnego przy ul. Hubego

4) **Jednostka „m₄”** - teren aktualnie użytkowany rolniczo i jako ogrody działkowe.

Obowiązuje:

- a) aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 8 i 11
- b) rezerwa terenu pod obwodnicę

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) kontynuacja ciągu pieszo-rowerowego w kierunku jez. Zaleskiego

5) **Jednostka „u₁”** - zabudowa usługowo-mieszkalna wg planu miejscowego, w tym: kościół, apteka, przychodnia medycyny rodzinnej, handel.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 8

Proponuje się:

- a) możliwie szybką zmianę drogi powiatowej z kierunku Radawnicy i skierowanie jej w ul. Wielatowską

6) **Jednostka „u₂”** - teren użytkowany częściowo rolniczo, z usługami oświaty (Zespół Szkół Rolniczych), administracji i innymi; projektowana zabudowa mieszkalna i usługowo-mieszkalna z usługami wbudowanymi lub wolnostojącymi, nieuciążliwymi.

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z włączeniem terenu gminy wiejskiej aż do projektowanej obwodnicy
- b) pow. działek usługowych do 2000 m²
- c) pow. działek mieszkalno-usługowych z usługami wbudowanymi do 1200 m²
- d) pow. działek mieszkalnych do 900m²

6) Obszar nr 6 : „Za Dworcem”

Obszar zabudowy przemysłowej i składowej z usługami, częściowo zalesiony, ograniczony linią kolejową, ul. Kujańską i południowo-wschodnią granicą administracyjną miasta oraz terenem projektowanej obwodnicy.

1) **Jednostka „p₁”** - teren o funkcji przemysłowej, składowej, z urządzeniami infrastruktury technicznej, ciepłownią miejską, drukarnią, administracją (Zarząd Dróg Powiatowych, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego), nieliczny handel oraz zabudowa mieszkaniowa bez możliwości rozbudowy.

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na tereny leśne przeznaczone pod zabudowę przemysłową
- b) budowę ulicy wzdłuż obecnego styku lasu z terenami zainwestowanymi z przebiegiem do ul. Kujańskiej

2) **Jednostka „p₂”** - teren o funkcji przemysłowej (produkcja elementów metalowych, zakłady produkcji drzewnej, kotłownia KR-2, skład złomu itd.), częściowo zalesiony.

Obowiązuje:

- a) zakaz rozbudowy budynku po byłym hotelu robotniczym
- b) zakaz zamiany funkcji usługowo-administracyjnej na mieszkaniową

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) kontynuację ul. Sosnowej w kierunku ul. Brzozowej i dalej do terenu jednostki p₃

3) **Jednostka „p₃”** - teren o projektowanej funkcji przemysłowo-usługowej, aktualnie użytkowany rolniczo.

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

4) **Jednostka „uw”** - teren projektowanych usług wielkopowierzchniowych.

Proponuje się:

- a) sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) lokalizację sklepów wielkopowierzchniowych z usługami
- c) usytuowanie parkingów dla samochodów osobowych i ciężarowych
- d) usytuowanie stacji paliw

5) **Jednostka „z”** - funkcja zieleni leśnej, rekreacyjnej, nieurządzonej, z obszarami w trakcie rekultywacji i wodami powierzchniowymi.

Proponuje się:

- a) zakaz ogradzania terenów wód powierzchniowych w celu udostępnienia ich zwierzynie leśnej

6) **Jednostka „z1”** - teren lasów oddzielony od reszty miasta projektowaną obwodnicą - pozostawienie dotychczasowej funkcji.

7) Obszar nr 7 : „Wodociągi”

Obszar ograniczony ul. Kujańską, torami kolejowymi, granicami miasta i projektowaną obwodnicą. Tereny mieszkalno-usługowe z zielenią rekreacyjną i terenem stacji wodociągowej z ujęciami wody.

1) **Jednostka „m”** - funkcja mieszkalno-usługowa z usługami nieuciążliwymi.

Obowiązuje:

- a) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nr 5 i 15
- b) ochrona zabytkowych budynków stacji ciśnień
- c) strefa ochrony ujęć wody

Proponuje się:

- a) zmianę w części U (wg planu miejscowego) terenu składów budowlanych i garaży na funkcję mieszkalno-usługową

2) **Jednostka „zr”** - tereny ogrodów działkowych i projektowana zieleń rekreacyjna.

Proponuje się:

- a) urządzenie ogrodu dziecięcego i boisk do gier rozrywkowych dla obszaru nr 7
- b) zamianę nieczynnego torowiska na trasie Złotów-Kujan-Więcbork na międzygminną ścieżkę rowerową

8) Obszar nr 8 : „Kujańska”

Obszar położony po obu stronach końcowego odcinka ul. Kujańskiej, ograniczony projektowaną obwodnicą i granicami administracyjnymi miasta.

Funkcja mieszana : przemysłowa, mieszkaniowa i usługowa, częściowo lasy i zieleń rekreacyjna nieurządzona ze ścieżką rowerową przy drodze nr 189 do Kujania.

- 1) **Jednostka „m”** - funkcja mieszkalna z możliwymi usługami wbudowanymi, zabudowa mieszkalna istniejąca, lokalizacja zabudowy mieszkalnej przy ul. Ogrodowej na wydzielonych już działkach.
- 2) **Jednostka „u”** - istniejące tereny usługowe, w większości nie zainwestowane - utrzymanie dotychczasowej funkcji, dopuszczalne usługi nieuciążliwe.
- 3) **Jednostka „m/p”** - tereny leśne, w perspektywie, w zależności od potrzeb inwestycyjnych, przeznaczone pod mieszkalnictwo lub przemysł i składy.
- 4) **Jednostka „zl”** - tereny lasów - utrzymanie dotychczasowej funkcji.
- 5) **Jednostka „zr”** - tereny zieleni nieurządzonej, rolne, częściowo podmokłe - utrzymanie dotychczasowej funkcji; alternatywne poprowadzenie projektowanej obwodnicy.

4. Zmiany w strukturze przestrzennej, wskaźniki.

Proponuje się:

- 1) Na terenach zabudowy jednorodzinnej:
  - a) w nowych osiedlach
    - dla wolnostojących - działki o powierzchni 700-900 m²
    - dla szeregowych i bliźniaczych - działki o powierzchni 350-450 m²
    - maksymalna wysokość budynków - 9.0 m
  - b) na terenie Starego Miasta
    - przyjąć za obowiązujący historyczny podział działek
    - długość działek nowych - max 60.0 m
    - szerokość działek zależna od podziału historycznego, który należy (także w przypadku scalenia działek) zachować w elewacjach budynków
    - max wysokość budynków dostosowana do zabudowy sąsiedniej historycznej i w uzgodnieniu z Urzędem Ochrony Zabytków
  - c) na terenie zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej poza śródmieściem - powierzchnia biologicznie czynna działki - min 70%
- 2) Na terenach zabudowy wielorodzinnej:
  - a) projektowanej - max wskaźnik intensywności zabudowy netto - 0.65
  - b) istniejącej - w związku z wysokim wskaźnikiem, osiedla, na których przekroczył 0.75, nie mogą być dogęszczone
  - c) wysokość zabudowy do 5 kondygnacji
  - d) powierzchnia biologicznie czynna min 60%
- 3) Na terenach zabudowy przemysłowej
  - a) powierzchnia działek - zależna od potrzeb inwestora
  - b) powierzchnia biologicznie czynna - min 30% pow. działki
  - c) wysokość obiektów lub urządzeń nie może przekraczać 45.0 m
  - d) wysokość stacji telefonii komórkowej - do 65.0 m
- 4) Na terenach usług elementarnych i podstawowych
  - a) należy powierzchnię niezbędnego terenu ustalać indywidualnie, wykorzystując rozwiązania istniejące
  - b) nie kolidujące ze sobą urządzenia usługowe powinny być koncentrowane w zespoły (obiekty wielofunkcyjne) i lokalizowane w

- ośrodkach usługowych centralnie położonych w stosunku do zabudowy mieszkaniowej
- c) usługi, urządzenia uciążliwe dla mieszkańców powinny być lokalizowane w strefie przemysłowej
- 5) Usługi ogólnomiejskie (np. kino, dom kultury, pływalnia) mają charakter ponadlokalny i korzystne jest lokalizowanie ich w miarę centralnie w stosunku do rejonu obsługi
- a) powierzchnię terenu należy ustalać indywidualnie
  - b) procent powierzchni biologicznie czynnej nie powinien być normowany
- 6) Tereny zieleni
- a) w jednostkach mieszkalnych:
    - ogród dziecięcy o promieniu obsługi do 300 m i powierzchni działki ok. 0.7-1.0 ha
    - ogród wypoczynkowy o promieniu obsługi do 500 m i pow. działki ok. 4.5 m² na mieszkańca
  - b) ogólnomiejskie: biorąc pod uwagę przyszłościowy turystyczno-wypoczynkowy charakter miasta, określa się:
    - wskaźnik chłonności parku leśnego „Zwierzyńca” na 15 osób/ha
    - terenów leśnych na 10 osób/ha
    - terenów plaż trawiastych na 12-15 osób/ha
  - c) camping, pole namiotowe (wskaźnik pojemności terenu 50-100 m² na turystę) - przyjmując 100 m² na turystę przy założeniu liczby korzystających na 200 osób - powierzchnia campingu powinna wynosić ok 2.0 ha

Rozdział IV

Ochrona dziedzictwa kulturowego

1. Działania w zakresie ochrony i renowacji zabytków.

Wszystkie obiekty zabytkowe oraz podlegające ochronie konserwatorskiej winny być objęte następującymi działaniami:

- regulacją stanów prawnych w tych obiektach, które wymagają właścicieli zapewniających renowację i właściwe utrzymanie zabytków,
- otrzymywaniem wytycznych i opinii dotyczących uzyskiwania dotacji finansowych na prowadzenie prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków w ramach istniejących przepisów prawa a także pomocy merytorycznej od UOZ dla wszystkich obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej,
- określeniem priorytetów w zakresie wartości i kolejności w ochronie obiektów zabytkowych,
- ustaleniem wzajemnej relacji między ochroną tradycyjnej zabudowy, kształtującej regionalną specyfikę krajobrazu a tendencjami w nowoczesnych formach budownictwa miejskiego.

2. Projekt rewitalizacji Starego Miasta. (zał. nr 11)

1) Studium krajobrazu.

W zakresie kształtowania fizjonomii Starego Miasta określa się działania zróżnicowane pod względem stopnia możliwych przekształceń.

Interwencję przeprowadza się zarówno w stosunku do wyodrębnionych wewnątrz architektoniczno – krajobrazowych, jak i poszczególnych elementów ekspozycji

W ramach kształtowania wewnątrz architektoniczno – krajobrazowych przewidziano trzy rodzaje działań:

- zachowanie wszystkich elementów kompozycji wnętrza, dopuszczalne zabiegi podnoszące estetykę i podkreślające charakter wnętrza
- zachowanie podstawowych elementów kompozycji przy wzbogaceniu walorów ekspozycji, rewaloryzacja z możliwością wprowadzenia nowych elementów, uporządkowanie terenu przez usunięcie elementów degradujących lub utrudniających odczytanie kompozycji
- rekompozycja wnętrza z wykorzystaniem elementów istniejących i nowo projektowanych, uzyskanie spójności kompozycyjnej wnętrza zdegradowanych przez wprowadzenie zabudowy uzupełniającej i elementów małej architektury, dopuszczalne twórcze kształtowanie wnętrza z uwzględnieniem założeń kompozycyjnych i skali otoczenia.

Kierując się zasadą stopniowania zakresu dopuszczalnej interwencji planuje się także działania dotyczące wszystkich istniejących elementów ekspozycji. Wyszczególnia się obiekty do zachowania i ochrony, przekształceń bądź likwidacji. Określa się stopień przekształceń: estetyzacja obejmuje wprowadzanie detalu architektonicznego, zmianę otworów okiennych i drzwiowych i tp., przebudowa dotyczy bardziej radykalnych działań wpływających na bryłę budynku, jak podniesienie dachu, zmniejszenie ilości kondygnacji.

Wskazuje się elementy do wprowadzenia w celu wzbogacenia kompozycji wnętrza, jak: akcenty kompozycyjne, subdominanty architektoniczne, ciągi widokowe. Zaleca się wprowadzenie zabudowy bądź elementów małej architektury w celu uzupełnienia zwartości ścian wnętrza.

2) Proponowane wytyczne do planu zagospodarowania przestrzennego.

W celu określenia kierunku i charakteru działań w zakresie rewitalizacji uszczegółowiono wytyczne dotyczące następujących zagadnień:

a) struktura podziału terenu

- wyszczególnia się działania dotyczące struktury podziału terenu : zachowanie lub likwidacja istniejących, wprowadzanie nowych podziałów własnościowych;
- zachowuje się strefy ochrony zawarte w wytycznych konserwatorskich;

b) kształtowanie i zagospodarowanie przestrzeni

- określa się :
  - obowiązujące linie zabudowy frontowej zgodne z historycznym układem kompozycyjnym
  - nieprzekraczalne linie zabudowy budynków frontowych, oficynowych i gospodarczych w celu uporządkowania wnętrza istniejących przy jednoczesnym zachowaniu ich historycznego charakteru oraz stworzeniu nowych – nawiązujących do klimatu miasta;
- projektuje się system ciągów spacerowych łączących Stare Miasto i nowe dzielnice z terenami zielonymi na obrzeżach (wykorzystując odtworzone historyczne drogi wodne) i dalej prowadzące do istniejących terenów rekreacyjnych położonych między jeziorem Miejskim i Zaleskim (teren nie objęty opracowaniem);
- określa się miejsca usytuowania krytych przejazdów w zwartej zabudowie pierzei ulic w celu umożliwienia dojazdu na podwórza gospodarcze;
- w ramach kształtowania systemów zieleni przewiduje się ścisłą ochronę istniejącej zieleni publicznej, wyznacza się miejsca zielone przeznaczone do zabaw dzieci, określa się minimalny procent powierzchni ekopozytywnej na terenach podwórzy przydomowych (75% z czego 2/3 przeznaczonych na zielen);
- projektuje się odtworzenie historycznych nawierzchni terenów komunikacji;
- projektuje się nowe elementy zagospodarowania terenu na obszarach rekreacyjnych – tarasy widokowe, przystań kajakową, molo;
- w celu uatrakcyjnienia kompozycji terenów spacerowych zaleca się odtworzenie fosy zamkowej i mostu łączącego półwysep zamkowy z terenami leżącymi po drugiej stronie Głomii;

c) kompozycja

- nakazuje się zachowanie historycznych podziałów na poszczególne budynki, zgodnych z podziałami działek;
- określa się elewacje wymagające szczególnego opracowania ze względu na usytuowanie budynków;
- nakazuje się ochronę istniejących ogrodzeń murowanych jako znaczących elementów kompozycji;
- projektuje się uzupełnienie zwartości ścian wewnątrz przez wprowadzenie stylizowanych historycznie ogrodzeń murowanych w liniach rozgraniczających nieruchomości, zaleca się również odgródzenie murami ogrodów przylegających do terenów zieleni publicznej na obrzeżach Starówki;
- określa się ciągi i otwarcia widokowe do ochrony;

d) zabudowa

- określa się obiekty wpisane do rejestru zabytków i ewidencji konserwatorskiej;
- typuje się obiekty proponowane do wpisania do rejestru zabytków i ewidencji konserwatorskiej;
- w zakresie rewaloryzacji ustala się 3 rodzaje działań:
  - estetyzację
  - przebudowę
  - likwidację

e) struktura funkcjonalno – przestrzenna: program funkcjonalny Starego Miasta nie ulega zasadniczym zmianom – dominującą funkcją pozostaje funkcja mieszkaniowa z usługami wbudowanymi;

- w celu uszczegółowienia wprowadza się podział na 2 strefy krajobrazowe , każda licząca 5 podstref:
  - **strefa „Stare Miasto”**
podstrefy:
    - SM1 – obejmująca przeważającą część strefy – przewiduje sytuowanie zabudowy mieszkaniowej o średniej i niskiej intensywności, do 2 kondygnacji, możliwe projektowanie usług handlu i rzemiosła w parterach, w szczególności wokół placów i wzdłuż ciągów pieszych
    - SM2 – zabudowa mieszkaniowa o średniej i wysokiej intensywności, 2, 3 i 4 kondygnacje, usługi j.w SM1
    - SM3 – zespół kościoła parafialnego z zabudową towarzyszącą
    - SM4 – kościół z zielenią towarzyszącą – wprowadzenie elementów małej architektury, zakaz sytuowania zabudowy
    - SM5 – zabudowa usługowa 2-kondygnacyjna, dopuszczalne wprowadzenie funkcji mieszkalnej i 3 kondygnacji w poddaszu
  - **strefa „Krajobraz Zielony”**
podstrefy:
    - KZ1 – publiczne tereny zielone wydzielone z ogrodów – zieleni parkowa, niska, z pojedynczymi drzewami nie stanowiącymi bariery widokowej, wprowadzenie elementów małej architektury wzdłuż ciągu spacerowego – ławki, lampy; usytuowanie tarasów widokowych
    - KZ2 – wyspa zamkowa – zieleni j. w KZ1, lokalizacja ekspozycji historycznej nawiązującej do średniowiecznego zamku, zalecenie poprowadzenia badań archeologicznych i wyeksponowanie odtworzonych fundamentów zamku, wprowadzenie elementów małej architektury, możliwość wprowadzenia zabudowy obsługującej projektowaną funkcję

KZ3 – tereny chronione – otulina rzeki Głomii i jeziora Baba – ostoja ptaków wodnych i bobrów, zakaz wprowadzania zabudowy i zmiany charakteru obszaru

KZ4 – ogrody, oddzielenie od terenów publicznych ogrodzeniami murowanymi, stylizowanymi historycznie, zakaz wprowadzania zabudowy

KZ5 – zieleń parkowo-leśna z przewagą zieleni wysokiej, zakaz wprowadzania zabudowy

- pod względem działań w zakresie rewaloryzacji w podstrefach „Starego Miasta” wprowadzono następujące wydzielenia elementarne:
  - o – obszar ochrony i adaptacji istniejącej, wartościowej historycznie i krajobrazowo zabudowy, sanacja zabudowy, sanacja zabudowy dysharmonijnej lub zdekapitalizowanej, uporządkowanie terenu i zabudowy, uzupełnienie zwartości ścian wnętrza zabudową bądź ogrodzeniem murowanym,
  - p – przekształcenie, podniesienie wartości kompozycyjnej poprzez uzupełnienie zabudową i elementami małej architektury nawiązującymi do historycznego kontekstu, usunięcie zabudowy dysharmonijnej i zdekapitalizowanej
  - z – zabudowa wolnych działek, architektura nawiązująca do historycznej skalą i detalem architektonicznym, zgodnie z przynależnością do podstrefy

f) struktura komunikacji

- w celu poprawy jakości funkcjonowania tkanki staromiejskiej zdecydowano o ograniczeniu ruchu kołowego w obrębie Starego Miasta;
- projektuje się wyznaczenie systemu ciągów komunikacyjnych przeznaczonych wyłącznie do ruchu pieszego i rowerowego;
- wyznaczono obsługujące centrum jednokierunkowe ulice dojazdowe w formie pieszojezdni;
- ściśle określone zostały strefy parkowania

Rozdział V

Kierunki rozwoju komunikacji

1. Ustalenia w zakresie komunikacji.

- 1) Ze względu na hierarchię w sieci drogowej drogi publiczne dzielą się na następujące kategorie:
  - a) drogi wojewódzkie
  - b) drogi powiatowe
  - c) drogi gminneUlice leżące w ciągu dróg określonej kategorii posiadają tą samą kategorię.

- 2) Ze względu na wymagania techniczne i użytkowe drogi posiadają następujące klasy:
  - a) drogi wojewódzkie: klasa G - drogi główne lub klasa Z - drogi zbiorcze
  - b) drogi powiatowe: Z - drogi zbiorcze
  - c) drogi gminne: klasa L - drogi lokalne
- 3) Szerokość dróg w liniach rozgraniczających powinna wynosić co najmniej:
  - a) drogi wojewódzkie kl. G - 25.0 m
  - b) drogi wojewódzkie kl. Z - 20.0 m
  - c) drogi powiatowe kl. Z - 20.0 m
  - d) drogi gminne kl. L - 15.0 m
- 4) Planuje się modernizację dróg wojewódzkich nr 188 Piła-Złotów-Człuchów i nr 189 Jastrowie-Złotów-Więcbork w celu dostosowania parametrów technicznych i użytkowych do wymogów drogi klasy G lub klasy Z oraz zagwarantowania wymaganego poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, przede wszystkim w zakresie powiązań z innymi drogami, zwłaszcza lokalnymi, zachowania odległości między skrzyżowaniami i ograniczenia bezpośredniej dostępności do drogi przez zapewnienie obsługi otoczenia istniejącymi drogami niższych klas.
- 5) W okresie perspektywnym przewidywane jest obejście Złotowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 188 po wschodniej stronie miasta i nr 189 po stronie północnej w celu wyprowadzenia wzrastającego ruchu tranzytowego - konieczna rezerwa terenu pod pas drogowy szerokości ok. 45.0 m. (zał. nr 12)
- 6) Zaleca się sukcesywną modernizację ulic do właściwych parametrów technicznych i użytkowych przypisanych drogom klasy L, wykonanie twardych nawierzchni, poprawienie widoczności na skrzyżowaniach itd.
- 7) Zaleca się rozwój obsługujących intensywnie wzrastający ruch drogowy urządzeń komunikacyjnych, jak: parkingi, stacje paliw (zwłaszcza przy drogach klasy G) oraz usług gastronomii i handlu.
- 8) Zaleca się utrzymanie linii kolejowej Piła-Chojnice i zwiększenie ilości przejazdów, zwłaszcza pasażerskich. Linia stwarza potencjalne możliwości uruchomienia w sezonie letnim przewozów turystycznych
- 9) Nie planuje się wznowienia przewozów pasażerskich na linii kolejowej Złotów-Więcbork, jednotorowej i niezelektryfikowanej. Możliwe przekazanie linii przez PKP samorządowi powiatowemu w celu ewentualnego wykorzystania jej dla przewozów turystycznych lub, w przypadku likwidacji linii, dla turystyki rowerowej.
- 10) Na terenach kolei istnieją obiekty i budynki nie wykorzystane lub nie znajdujące zastosowania dla potrzeb kolejnictwa. Mogą zostać przekazane na inne cele (usługowe, rozrywkowe a nawet mieszkaniowe).
- 11) Zaleca się realizację dróg rowerowych dla celów turystyczno-rekreacyjnych oraz stwarzających możliwość dojazdów do pracy, szkół czy usług, gwarantujących pełne bezpieczeństwo ich użytkownikom.
- 12) Zaleca się pełniejszą ochronę środowiska przyrodniczego oraz środowiska życia i pracy człowieka przed negatywnym oddziaływaniem dróg przez stosowanie prawidłowych rozwiązań urbanistycznych, m.in. w zakresie zachowania linii zabudowy wynikających z odpowiednich przepisów szczególnych, stosowanie pasów zieleni izolacyjnej, a także budowanie przepustów i przejść dla dzikich zwierząt.

2. Realizacja celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

- 1) modernizacja dróg nr 188 i 189
- 2) realizacja obwodnic miasta na w/w drogach
- 3) zakaz zabudowy terenów przeznaczonych pod planowaną w pkt 2) inwestycję na obszarze miasta i gminy Złotów

Rozdział VI

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

(zał. nr 13)

1. Zaopatrzenie w wodę.

W najbliższych latach źródłem poboru wody dla miasta Złotowa będą dwa istniejące ujęcia trzeciorzędowe. Udokumentowane zasoby w kat. „B” w ilości $Q=575.0 \text{ m}^3/\text{h}$ (na potrzeby komunalne - max $Q= 400.0 \text{ m}^3/\text{h}$, na potrzeby przemysłu i rolnictwa pozostała część - $175.0 \text{ m}^3/\text{h}$) są w stanie, przy dzisiejszych tendencjach wielkości zużycia wody, pokryć zapotrzebowanie dla miasta liczącego ok. 25 tys. mieszkańców. Pozwala to stwierdzić, iż w najbliższej przyszłości ilość ujmowanej wody wystarczy na potrzeby Złotowa.

W kierunkowym okresie może nastąpić spadek wydajności warstwy wodonośnej oraz wzrost zapotrzebowania na wodę. Należy wówczas szukać możliwości pokrycia potrzeb z warstw czwartorzędowych. Już dziś trzeba poczynić starania w zakresie odzyskania zasobów wody warstwy czwartorzędowej w rejonie ul. Kujańskiej, poprzez monitorowanie jakości tych wód i eliminowanie czynników powodujących zanieczyszczanie. Dalszy potencjał zasobowy dla okresu kierunkowego stanowią warstwy czwartorzędowe w dolinie rzeki Głomii.

W zakresie możliwości uzdatniania wody konieczna jest budowa nowej stacji uzdatniania przy ul. Wodociągowej. Inwestycja obejmować będzie budowę nowego budynku stacji wraz z jego wyposażeniem technicznym, co ujęte jest w najbliższych planach finansowych i przygotowanej dokumentacji.

W zakresie przesyłu wody konieczne jest dokończenie połączenia sieci $\varnothing 200$ z ujęcia przy ul. Partyzantów w kierunku Starego Miasta. Ten kierunek winien być dokończony wzdłuż jez. Baba, celem spięcia przewodami wodociągowymi głównego wyjścia ze stacji uzdatniania wody od strony ul. Kujańskiej.

W/w inwestycje pozwolą na wyłączenie stacji uzdatniania wody przy ul. Partyzantów, co zmniejszy koszty eksploatacji dwóch stacji uzdatniania. Poza tym nowo wybudowana stacja przy ul. Wodociągowej zapewni odpowiedni stopień uzdatnienia wody całemu miastu.

Niezbędne są również inwestycje w zakresie budowy odcinków sieci wodociągowej na terenie miasta, które pozwolą na zamknięcie niektórych układów w pierścieniu. Poprawi się przez to przepustowość sieci w niektórych rejonach miasta i zniwelują niedobory w szczytowych okresach rozbioru wody. Zakres tych inwestycji wynika z „Programu budowy wodociągu dla m. Złotowa”.

2. Odprowadzenie ścieków sanitarnych.

- 1) Oczyszczalnie ścieków.

Istniejąca komunalna oczyszczalnia ścieków wybudowana została w latach 90-tych XX w. Jej urządzenia zaprojektowane zostały na przepustowość ponad 11 tys. m^3/d . Uzyskane pozwolenie na odprowadzanie ścieków oczyszczonych

wynosi 6780 m³/d, w rzeczywistości oczyszczane jest ok. 3000 m³/d. Istnieje więc duża rezerwa w tym zakresie zarówno dla ścieków miejskich, jak i dla przyjęcia ścieków dowożonych, ścieków z okolicznych miejscowości i ścieków przemysłowych.

Także jakość oczyszczonych ścieków nie wzbudza zastrzeżeń.

Reasumując - istniejąca oczyszczalnia może i powinna stanowić bazę oczyszczania ścieków z miasta Złotowa.

Oczyszczalnia przemysłowa w „Metalpląście” posiada dość przestarzałą technologię oraz zużyte urządzenia. Unowocześnienie wiązałoby się z budową nowej technologii, stąd należy przeanalizować możliwość odbioru tych ścieków przez oczyszczalnię miejską.

2) Sieć kanalizacji ściekowej.

W zakresie odprowadzania ścieków z terenu miasta sytuacja jest dość korzystna, tj. przepustowość kanałów ściekowych i przepompowni jest wystarczająca. Jedynie niewydolny jest główny kolektor ściekowy Ø400 biegnący wzdłuż jez. Miejskiego. W celu odciążenia go proponuje się przedłużyć kolektor tłoczny z przepompowni przy ul. Grudzińskich bezpośrednio na główną przepompownię ścieków i zlikwidować tym samym przepływ kolektorem grawitacyjnym. Innym rozwiązaniem byłaby budowa kolektora ściekowego grawitacyjnego o odpowiedniej średnicy obok istniejącego. Inwestycja byłaby droższa, pozwoliłaby jednak odciążyć cały układ kanalizacji ściekowej w zlewni przepompowni głównej i dałaby rezerwę w perspektywie.

Poza tym należy dokonać rozdziału kolektorów ogólnospławnych w Al. Piasta i ul. Królowej Jadwigi oraz w pozostałych ulicach wymienionych w poprzednich punktach opracowania.

W celu 100% skanalizowania miasta konieczne będzie pobudowanie sieci i przepompowni ścieków: przy ul. Ogrodowej, ul. Łowieckiej, ul. Jerozolimskiej i Wioślarskiej. Rozbudowy sieci sanitarnej wymaga rejon ul. Leśnej, Wodociągowej, Sosnowej dla istniejących posesji oraz dla osiedli nowopowstałych na terenie miasta. Ścieki sanitarne z miejscowości ościennych gminy Złotów są oczyszczane w miejskiej oczyszczalni po dostarczeniu ich wozami asenizacyjnymi (oprócz wsi Święta). W przyszłości powinny być transportowane kolektorami.

Konieczne jest ukończenie budowy drugiej nitki rurociągu tłoczego Ø400 z przepompowni głównej do oczyszczalni ścieków.

3. Odprowadzenie wód opadowych.

Proponuje się budowę kanalizacji deszczowej w rejonie jez. Baba i częściowo jez. Miejskiego, poprzez wybudowanie kanału zbierającego wody opadowe z wylotów, które nie posiadają osadników i skierowanie ich do osadnika zbudowanego w rejonie mostu na rzece Głomii przy ul. Grudzińskich.

Przebudowie powinien również ulec wylot kolektora deszczowego z ul. Norwida i ul. Staszica w celu oczyszczenia wód opadowych w istniejącym osadniku przy skrzyżowaniu ul. Powstańców i Staszica.

W przypadku pozostałych wylotów należy liczyć się z koniecznością budowy osadników, szczególnie konieczna jest budowa piaskowników na nowoprojektowanych wylotach wód deszczowych.

4. Zaopatrzenie w gaz.

W perspektywie przewiduje się zaopatrzenie wszystkich mieszkańców w gaz ziemny azotanowy typu G50 do celów bytowo-gospodarczych i częściowo - grzewczych. Średnice gazociągów głównych uwzględniają docelowe potrzeby miasta - stanowią one będą bazę rozprowadzania gazu do nowo przyłączanych odbiorców. Konieczna jest budowa sieci rozdzielczej oraz instalacji gazowej, której brak hamuje rozwój gazownictwa w Złotowie.

5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

W centrum miasta położonym między jeziorami Miejskim i Baba a torami kolejowymi oraz na wschód od linii kolejowej Piła –Chojnice funkcjonuje scentralizowany system zaopatrzenia w ciepło z wysokosprawną kotłownią rejonową KR-1. Miejski system posiada rezerwy mocy oraz przesyłu, które pozwolą zaspokoić przyszłe zapotrzebowanie odbiorców ciepła w obszarze objętym dotychczas ciepłem scentralizowanym.

Powstające budynki i obiekty, szczególnie na obszarach nowych terenów budowlanych przy ul. Chojnickiej i Domańskiego, do celów grzewczych będą wykorzystywały czynniki ekologiczne na zasadzie racjonalności technicznej i ekonomicznej opłacalności, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych, co winno wynikać z opracowania gminnego planu zaopatrzenia w ciepło (Ustawa z dn. 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, Dz.U. nr 54 z dn. 4 czerwca 1997 r. z późniejszymi zmianami).

6. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Bazę zaopatrzenia w energię elektryczną miasta Złotowa będzie istniejący GPZ 110/15 kV oraz istniejąca sieć stacji transformatorowych 15/04 kV i linii średnich i niskich napięć rozbudowywanych w miarę potrzeb.

Bibliografia

- Rocznik Statystyczny Woj. Wielkopolskiego 2003 r.
- G. Ziółkowski: Przyroda Krajny Złotowskiej, Toruń 2004 r.
- Quandt: Baltische Studien
- Lüpke H.: Das Land Tempelburg B. St. 1933
- K. Ślaski: Z wczesnych dziejów regionu nadnoteckiego. Rocznik Nadnotecki 1970 r.
- Hupp: Wappen und Siegel Ortswappen Bremen 1912
- M. Gumowski: Pieczęcie i Herby miast pomorskich, Toruń 1939 r.
- Aschkewitz Max: Zur Geschichte der Juden in Westpreußen, Marburg /Lahn 1967
- Goerke Otto: Die Judenprivilegien der Städte Flatow und Krojanke. Mitteilungen des Westpreußischen Geschichtsvereins 15/1916
- Goerke O.: Der Kreis Flatow, Flatow 1918
- Hergt Angelika: November- Pogrom 1938. Schweriner Blätter 8/1988
- Hoffmann Erich. Chronik (Flatow) maszynopis 1950
- Lück Karl : Von den Juden und Judengerechtsamen einer posener Kleinstadt / Margonin/ Grenzmärkische Heimatblätter 1926
- Schmitt F.W.F. Der Kreis Flatow Thorn 1867
- W. Wrzesiński: Ziemia Złotowska, Gdańsk 1969
- wykorzystano następujące materiały:
  - Opracowanie konserwatorskie dr A. Biranowska Kurtz
  - M. Kopicka: Złotów - rewitalizacja Starego Miasta, pr. dypl. Szczecin 2001
  - Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, Poznań 2001
  - Strategia rozwoju miasta Złotowa na lata 2002-2010, Wokiss 2002
  - Projekt programu ochrony środowiska dla miasta Złotowa 2004-2011, Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o. Wrocław 2004
  - J. Kowalski: Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska miasta Złotowa, Złotów 2004
  - dane uzyskane w Starostwie Powiatowym w Złotowie, Urzędzie Miejskim w Złotowie, MZWiK w Złotowie, Muzeum Złotowskim, Powiatowym Zarządzie Dróg, Woj. Oddziale Służby Ochrony Zabytków Deleg. w Pile.

Spis załączników graficznych:

- Nr 1 - Geneza rozwoju przestrzennego miasta
- Nr 2 - Rozwój miasta na mapach historycznych
- Nr 3-7 - Schemat komunikacji w latach 1960-2000 r
- Nr 8 - Użytkowanie terenów
- Nr 9 - Kierunkowe możliwości rozwoju miasta Złotowa, skala 1:10000
- Nr 10 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotowa, skala 1:5000
- Nr 11 - Proponowane wytyczne do projektu rewaloryzacji Starego Miasta
- Nr 12 - Schemat przebiegu obwodnicy miasta
- Nr 13 - Infrastruktura